

UNIwersYTET WARSZAWSKI
wydział prawa
DIAMOND TRADING TOUR
WYŻSZA SZKOŁA EKONOMICZNA
w Białymstoku
ZWIĄZEK POLAKÓW DONA

ZBIÓR
RAPORTÓW NAUKOWYCH

Pedagogika.
Nauka wczoraj, dziś, jutro.

Warszawa

30.05.2015 - 31.05.2015

Część 3/2

УНИВЕРСИТЕТ ВАРШАВСКИЙ
факультет права
DIAMOND TRADING TOUR
ВЫСШАЯ ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ШКОЛА
в Белостоке
СОЮЗ ПОЛЯКОВ ДОНА

СБОРНИК
НАУЧНЫХ ДОКЛАДОВ

Pedagogika.
Наука вчера, сегодня, завтра.

Варшава

30.05.2015 - 31.05.2015

Часть 3/2

U.D.C. 37+082

B.B.C. 94

Z 40

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Cena (zl.): bezpłatnie

Zbiór raportów naukowych.

Z 40 Zbiór raportów naukowych. „ Pedagogika. Nauka wczoraj, dziś, jutro.., (30.05.2015 - 31.05.2015) - Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2015. - 120 str. ISBN: 978-83-65207-17-3 (t.3/2)

Zbiór raportów naukowych. Wykonane na materiałach Międzynarodowej Naukowo-Praktycznej Konferencji 30.05.2015 - 31.05.2015 roku. Warszawa.

U.D.C. 37+082

B.B.C. 94

Komitet Organizacyjny Konferencji:

1. В. Окулич-Казарин – (председатель), доктор наук, «Союз поляков Дона»;
2. K. Rączka prof. dr hab. Dziekan Wydziału Prawa i Administracji UW;
3. M. Grzybowski, dr, Prodziekan ds. finansowch Prawa i Administracji UW;
4. J. Turłukowski, Dr, UW;
5. A. Prokopiuk, Rektor, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku.

Kolegium redakcyjne konferencji:

1. A. Murza, przewodniczący, «Diamond trading tour»;
2. T. Giaro, prof. dr hab, Prodziekan ds. współpracy z zagranicą i kadry naukowej, UW;
3. Ł. Pisarczyk, Prof. dr hab. UW;
4. A. Bosiacki, Prof. dr hab. UW;
5. A. Bielecki, Dr, UW;
6. B. Powichrowska, dr, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku;
7. Д. Стаханов, доктор наук, зав.кафедрой, Таганрогский институт им. А.П. Чехова (филиал) «РГЭУ (РИНХ)»;
8. E. Чекунова, доктор наук, профессор, ЮРИ РАНХиГС.

Grupa robocza: «Союз поляков Дона»: Т. Мартинкова (руководитель), Н. Мишина, М. Ордынская.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do materiałów konferencji należą do ich autorów. Pisownia oryginalna jest zachowana. Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour». Obowiązującym jest odniesienie do zbioru.

ISBN: 978-83-65207-17-3 (t.3/2)

"Diamond trading tour" ©

Warszawa 2015

SPIS /СОДЕРЖАНИЕ

SEKSCJA 13. PEDAGOGIKA. (ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ)

1. Барбашова І. А.	6
ПРОЦЕСУАЛЬНІСТЬ ДИДАКТИЧНОЇ СИСТЕМИ СЕНСОРНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	
2. Старовойт Л.В.	9
АПЛІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ВСЕБІЧНОГО ТА ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ	
3. Kurlishchuk I.I.	12
NATURE AND CONTENTS OF PRESCHOOL AGE CHILDREN SOCIALIZATION	
4. Король В.П.	16
СИСТЕМНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ З ОСНОВ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА	
5. Коваль А.С.	22
PEDAGOGICAL TECHNOLOGY OF WORKING WITH TOPIC	
6. Теліга І.О.	25
НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	
7. Бутенко Н.І., Микитюк С.В.	36
ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ – РЕЗУЛЬТАТ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛІВ	
8. Єлькіна В.В.	38
ТВОРЧІ ЗДІБНОСТІ ПЕДАГОГА ЯК ЗАСІБ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЙОГО ОСОБИСТОСТІ	
9. Дудко Н.В.	40
ИНДИКАТОРЫ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ СТУДЕНТОВ ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ	
10. Коваленко О.В.	44
ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ	
11. Мельникова С.А.	47
РОЛЬ МЕЖДУНАРОДНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА В СФЕРЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ	

12. Коваленко Л.В.	51
ОСНОВНИ ТРУДНОЩІ ВИКОНАВСЬКОГО ВТІЛЕННЯ ХУДОЖНЬОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ МУЗИЧНОГО ТВОРУ СТУДЕНТАМИ-ПАНІСТАМИ ПОЧАТКОВИХ КУРСІВ	
13. Krasnitskaya V.	55
RESEARCH-PROJECT ACTIVITY AS THE MEANS OF STUDENTS' PROFESSIONAL LEVEL INCREASING	
14. Зенченко Т.Ф.	59
THE ROLE OF DESCRIPTIVE FUNCTION OF ADJECTIVE IN THE PRIMARY SCHOOL PUPIL'S SPEECH ACTIVITY	
15. Колоніна Л.Г.	64
МУЗИЧНА ПАМ'ЯТЬ ЯК ПРОВІДНА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ МУЗИКАНТА-ВИКОНАВЦЯ	
16. Жалмагамбетова К.К.	68
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ В АКТИВИЗАЦИИ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ	
17. Фатеев А.С.	70
ФІЗИЧНА РЕКРЕАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ	
18. Медведева Л. Н.	73
О ПОТЕНЦИАЛЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ФАСЕТНЫХ ТЕСТОВ В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ ШКОЛЬНИКОВ К ГИА ПО МАТЕМАТИКЕ	
19. Олексій К.Б.	75
ОСОБЛИВОСТІ ОСВОЄННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ МЕДИЧНОГО ВУЗУ	
20. Романовська О.О.	79
ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЗДАТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ	
21. Шарова Я. В.	82
ФІЗИЧНО-ОЗДОРОВЧА РОБОТА В ГРУПІ ПОДОВЖЕНОГО ДНЯ (ГПД)	
22. Тимофеева О.Я.	84
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ МІНІМУМ В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ФАХІВЦІВ МОРСЬКОГО ФЛОТУ	
23. Жалмагамбетова К.К.	87
РОЛЬ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ ЗАДАЧ В ФОРМИРОВАНИИ НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНТОВ	

24. Жалмагамбетова К.К. 89
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ В АКТИВИЗАЦИИ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ
25. Чемоніна Л. В. 91
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (НА ПРИКЛАДІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ «МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ» В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ»)
26. Руденко Ю. А. 93
ЛІНГВОКРЕАТИВНИЙ АСПЕКТ УВИРАЗНЕННЯ МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ
27. Руденко Ю. А., Іванова Є. В. 95
МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ (НА МАТЕРІАЛІ КОНСТАТУВАЛЬНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ)
28. Руденко Ю. А., Косенко А. С. 101
РОЗВИТОК ТЕАТРАЛЬНО-ІГРОВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В МУЗИЧНО-МОВЛЕННЕВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ
29. Руденко Ю. А., Левченко І. В. 104
АДАПТАЦІЯ ЛІВРУКИХ ДІТЕЙ ТРЕТЬОГО РОКУ ЖИТТЯ ДО УМОВ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
30. Вересоцька Н.І., Крамаренко С. 107
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ПРОСТОРОВОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ КРЕСЛЕННЯ
31. Герасимчук В.П. 110
РОЛЬ ГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ
32. Герасимчук В.П., Глиб С. 113
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ПРОЕКЦІЙНИХ КРЕСЛЕНЬ УЧНЯМИ 8 КЛАСІВ ЗАСОБАМИ НАОЧНОСТІ
33. Герасимчук В.П., Сідловський Б. 116
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

Барбашова І. А.

доцент, кандидат педагогічних наук,
Бердянський державний
педагогічний університет

ПРОЦЕСУАЛЬНІСТЬ ДИДАКТИЧНОЇ СИСТЕМИ СЕНСОРНОГО РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Анотація: Охарактеризовано процесуальність дидактичної системи сенсорного розвитку молодших школярів як концептуальну засаду її побудови. Визначено, що процесуальність досліджуваної системи полягає в забезпеченні закономірного, циклічного змінення станів сенсорного розвитку, його послідовного руху від мети до наслідків шляхом спеціально організованої взаємодії суб'єктів навчально-пізнавальної діяльності.

Ключові слова: молодші школярі, сенсорний розвиток, дидактична система сенсорного розвитку.

Keywords: pupils of elementary school, sensory development, didactic system of sensory development.

Прийнявши за основу постулат про формування перцепції учнів школи І ступеня в ході їхнього навчання, вважаємо за необхідне розкрити значення цієї категорії. Як відомо, у дидактиці паралельно застосовуються поняття „навчання“, „процес навчання“ і „навчальний процес“. Сміслові відмінності між ними вичерпно пояснює В. Бондар. На думку вченого, навчання є частиною багатогранного життя дитини, однією зі сторін її виховання; воно відбувається не лише у загальнонавчальному закладі, а й іманентно, завдяки притаманній індивідууму властивості присвоювати життєвий досвід шляхом саморуку (самонавчання), активної взаємодії з об'єктами оточення, в якій виявляється взаємозв'язок між носієм досвіду і його споживачем, тобто між соціальним та природним середовищем і дитиною. Процес навчання функціонує в умовах спеціально організованої та керованої з боку дорослих діяльності (фізично-оздоровчої, предметно-перетворювальної, навчально-пізнавальної, соціально-комунікативної та громадсько-корисної), регульованої чітко заданими цілями й програмами. Навчальний процес здійснюється в певному освітньому закладі за визначеним змістом, у встановленому порядку та режимі, у різних формах проведення [2, 63]. Суголосні думки висловлює І. Підласий, визначаючи перше з понять, що аналізуються, як соціально-педагогічне явище, а друге і третє пов'язуючи з розвитком навчання в часі та просторі [3, 292].

Означені характеристики безпосередньо стосуються засвоєння молодшими школярами різноманітних зовнішніх атрибутів навколишніх предметів і явищ. Під навчанням перцепції будемо розуміти специфічну форму пізнання об'єктивної дійсності, здатність дитини набувати сенсорний досвід за рахунок активної взаємодії з оточенням, властиву їй з моменту народження і таку, що

функціонує впродовж усього життя, здійснюється як самонавчання або навчання, організоване іншими. За умови керування з боку підготовлених до цього фахівців цілеспрямоване формування чуттєвої сфери учнів доцільно інтерпретувати як *процес навчання перцепції*, а специфіку його організації в певному закладі – загальноосвітній, художній, музичній, спортивній школі, позашкільному центрі дитячої творчості тощо – можна, на нашу думку, глумачити як *навчально-перцептивний процес*. Подальший розгляд зосередимо на процесі навчання перцепції, адже він є центральним складником навчання перцепції й навчально-перцептивного процесу та співвідноситься з ними як загальне і часткове.

Процес навчання перцепції визначимо як спеціально організовану взаємодію вчителя й учнів, що послідовно та неперервно змінюється, є спрямованою на формування сенсорних еталонів і способів їх застосування в обстеженні предметів і явищ дійсності.

Сенсорно-розвивальна взаємодія суб'єктів навчання перцепції, будучи різновидом пізнавальної діяльності, має певну структуру і включає низку компонентів: цільовий, стимулювально-мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний, контроль-регулювальний, оцінно-результативний [1, 134–136; 2, 69]. *Цілі* навчання перцепції – це його передбачувані кінцеві результати, які визначаються на підставі вимог Державного стандарту початкової загальної освіти і програм з окремих дисциплін. У ролі *мотивів*, що стимулюють діяльність сприймання, частіше за все виступають інтереси, потреби в розширенні знань про навколишню дійсність, захопленість вирішенням різноманітних пізнавальних завдань. *Зміст* навчання перцепції містить систему наукових знань про колір, форму, розмір, якості поверхні предметів, властивості мовленнєвих і музичних звуків тощо, умінь і навичок адекватно розрізняти зовнішні ознаки об'єктів. *Операційно-діяльнісний* компонент охоплює, з одного боку, дидактичні методи, прийоми, засоби, форми, якими оперує вчитель, удосконалюючи чуттєву сферу дитячої особистості, з іншого – виконання учнями циклу пізнавальних дій зі створення, зіставлення, упорядкування, категоризації широкого кола сенсорних образів, їх запам'ятовування, поступового переведення у площину стійких уявлень, відтворення різноманітних якостей предметів і явищ дійсності. *Контрольно-регулювальний компонент* передбачає з'ясування ефективності функціонування всього процесу навчання перцепції та кожного його складника, внесення відповідних коректив; не менш важливе значення має самоконтроль учіння, планування школярами чуттєвих дій і передбачення їхніх наслідків. *Оцінно-результативний компонент* визначає досягнення в опануванні змісту освіти сенсорного спрямування, сприяє залученню учнів до самоаналізу (рефлексії) ефективності власного сприймання.

Узагальнення наведених відомостей уможливило виокремлення четвертого положення концепції, а саме: *процесуальність дидактичної системи сенсорного розвитку молодших школярів полягає в забезпеченні закономірного, циклічного змінення його станів, послідовного руху від мети до наслідків шляхом спеціально організованої взаємодії суб'єктів навчально-пізнавальної діяльності*. Цей умовивід розглядається нами як важливе концептуальне положення, що регламентує побудову досліджуваної системи.

Література

1. Педагогика : учеб. пособ. [для пед. ин-тов] / [под ред. Ю. К. Бабанского]. – М. : Просвещение, 1983. – 608 с.
2. Бондар В. І. Дидактика : підруч. [для студ. вищ. пед. навч. закл.] / Володимир Іванович Бондар. – К. : Либідь, 2005. – 264 с.
3. Подласый И. П. Педагогика. Новый курс : учеб. [для студ. пед. вузов] : в 2 кн. / Иван Павлович Подласый. – М. : ВЛАДОС, 1999. – Кн. 1. – 1999. – 576 с.

Старовойт Л.В.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри мистецької підготовки
Вінницького державного
педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

АПЛІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ВСЕБІЧНОГО ТА ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКІВ

***Анотація.** У статті розкрито виховні та розвиваючі можливості аплікації у роботі з дошкільниками. Виділені положення, що розкривають зміст, природу творчості в процесі виготовлення аплікації.*

Ключові слова: розвиток, аплікація, дошкільне виховання, декоративно-ужиткове мистецтво.

Key words: development, application, preschool education, decorative and applied art

В даний час актуальною стала проблема збереження культурної та історичної самобутності національних традицій, непорушних етичних цінностей народу. Декоративно-ужиткове мистецтво органічно увійшло до сучасного побуту і продовжує розвиватися, зберігаючи національні традиції в цілісності. Воно містить в собі величезний потенціал для освоєння культурної спадщини, оскільки донесло до сьогоднішнього дня, практично в неспотвореному вигляді, характер духовно-художнього збагнення світу.

Емоційний, творчий розвиток дитини сучасною педагогікою виноситься на перший план. В.Сухомлинський [3, 126] наголошував, що в період дитинства мислительні процеси повинні бути тісно пов'язані з живими, яскравими предметами навколишнього світу. Емоційна насиченість сприймання – це духовний заряд дитячої творчості.

Предметно-перетворювальна діяльність – невід'ємна складова частина всебічного гармонійного розвитку дошкільників. Вона має велику пізнавальну і виховну силу, дає можливість ефективно розвивати у дітей почуття прекрасного, формувати високі естетичні смаки, вміння розуміти й цінити твори мистецтва, пам'ятки історії й архітектури, красу і багатство рідної природи.

Українське декоративно-ужиткове мистецтво – одна з органічних складових національної культури, в якій надійно зберігається етнічна специфіка. У різноманітних формах декоративного мистецтва – вишивках, витинанках, розписах, аплікаціях тощо – втілені світоглядні ідеї та естетичні смаки народу, його повсякденний потяг до прекрасного. Відомі дослідники декоративного мистецтва Є.Антонович, В.Василенко, Р.Захарчук-Чугай, М.Станкевич, та ін. у своїх працях неодноразово наголошували на взаємозв'язку світовідчуття і його відображення в творчості народних майстрів та дітей, звертаючи увагу на те, що головними критеріями цієї творчості є декоративність створюваних образів, особливе відчуття ритму, виразність, своєрідний колорит [1, 27]. Н.Сакуліна переконливо доводить переваги розвитку дитячої творчості засо-

бами народного мистецтва, адже знайомство дітей з народними орнаментами, формування у них деяких прийомів народного розпису сприяють бурхливому розвитку декоративної творчості дітей [2, 31].

Аплікація є найбільш простим та доступним видом декоративно-ужиткового мистецтва, що заснований на створенні художніх зображень, у яких зберігається реалістична основа самого зображення, декоративність. Поняття «аплікація» розглядається в різноманітних джерелах. Але всі автори дають приблизно однакове визначення аплікації – виготовлення орнаментів; один із видів зображувальної техніки; один із видів прикладного мистецтва; вирізблення з паперу, інших матеріалів; спосіб створення художніх зображень; засіб створення малюнку. Таким чином, аплікація – один із видів декоративно-ужиткового мистецтва, заснований на створенні художніх зображень, візерунків, орнаментів, малюнків шляхом накладання, вирізблення, наклеювання, закріплення, нашивання їх на будь-які площини, прийняті за тло.

Педагогічна цінність аплікаційних робіт на заняттях з трудового виховання полягає у тому, що твори цього виду мистецтва дозволяють виховувати у дошкільників відповідну культуру сприймання матеріального і духовного світу, сприяють формуванню естетичного ставлення до дійсності, допомагають глибше пізнати художні засоби інших видів мистецтва, сприяють розвитку творчих здібностей.

Найбільш ефективною і діяльною формою ознайомлення дітей з аплікацією є практична робота дітей на заняттях з художньої праці. Причому така форма роботи сприяє не лише розвитку технологічних навичок, а й дозволяє відчувати кожній дитині радість від того, що у неї з'явилося уміння робити гарні і корисні речі, відчувати себе майстром.

Під час виконання творчих завдань дошкільники набувають впевненості в тому, що вони можуть самостійно з початку і до кінця створювати гарні і необхідні у побуті речі. Адже формування у дітей уміння розбиратись в тому, що добре і що погано в художньому відношенні є основою для подальшого розвитку їх творчих здібностей, естетичного смаку і загальної художньої культури.

В процесі роботи у техніці аплікації вихователю варто знайомити дітей з різними видами аплікаційних робіт: різана аплікація з паперу, рвана аплікація з паперу, мозаїка, ланцюжкова аплікація, аплікація з тканини, аплікація з ниток, аплікація з природних матеріалів (листя, солома, насіння, крупи). Це дає можливість передати у творчих роботах фактуру, колір, ілюзію, виразність тощо.

Творчі завдання сприяють виникненню в уяві дітей яскравих образів і дозволяють систематично підтримувати інтерес до декоративної діяльності та її результатів. Уже самі назви деяких творчих завдань – «Квітуча галявина», «Осінні подарунки», «Казкові пригоди», «Весняні мотиви», «Щедрість Природи», «Чарівні птахи», «Лагідне літо» – показують, що в основі їх лежить образне поетичне начало, що сприяє розвитку емоцій, асоціативного мислення.

Таким чином, аплікаційні роботи на заняттях з художньої праці сприяють формуванню у дошкільників знань, умінь, навичок, почуттів, інтересів, потреб, оцінок і смаків, які реалізуються в естетичній діяльності дитини. Виготовлення аплікацій з дітьми дошкільного віку сприяє формуванню у них наполегливості, працелюбства, навичок малювання з натури, дає поняття про симетрію, ритм, композицію, кольорове співвідношення, сприяє формуванню художнього смаку.

Література:

1. Антонович. Є. Декоративно-прикладне мистецтво /Є. Антонович, Р.Захарчук-Чугай. – Львів: Світ, 1993. – 272 с.
2. Сухомлинский В. Избранные произведения : в 4-х т. /В. Сухомлинский. – К. : Рад. школа, 1979. –Т. 4. – 1979.– 669 с.
3. Щеблыкин И. Аппликационные работы в начальных классах / И.Щеблыкин, В. И. Романина, И. И. Кагакова. – М., 1983. – 98 с.

NATURE AND CONTENTS OF PRESCHOOL AGE CHILDREN SOCIALIZATION

The paper deals with the problem of nature and contents of preschool age children socialization. It is shown that socialization is not only the process that teaches a child to live in a society according to its laws but also the process of active formation of identity, self-development and self-assertion. Much attention is given to the main conditions of effective preschooler's socialization.

Keywords: socialization, preschool age children socialization, preschool age children

The problem definition in a general aspect and its relation to important scientific tasks. Preschool age is the first phase of personality formation. During this very period begins the socialization process, introduction into national and world culture and formation of attitude towards human values. At preschool age the foundations of personal and individuality development of the child are built up and that will determine the future trajectory of his/her development. So the issue of socialization becomes very important in this period.

The National Strategy of Education Development in Ukraine for years 2012-2021 is focused on the fact that one of the priorities of the national education policy should be an effective system of national education construction and development of children and youth socialization. And this is the task for educators to form the educational space, in which a person experiences positive interaction with society during early childhood. To a large extent, the success in solving the problem stated depends on the effectiveness of the interaction mechanisms between educational institutions in the sphere of the education and socialization of young generation.

The analysis of the recent researches and publications in which the resolution of the given problems commenced and to which the author refers to. Socialization as the process during which people learn to conform to social norms covered in the works of such scholars as A. Andreeva, V. Zenkovskiy, I. Kon, V. Moskalenko, A. Mudryk. Preschool age children socialization paying much attention to such scholars as O. Konoiko, N. Kyrsta, S. Lytvynenko more. In the context of our study become important pedagogical and methodological principles of socialization (V. Abramenkova, N. Golovanova, V. Davydov, S. Kozlova).

Emphasizing of previously not defined parts of the general problems to which this article is dedicated. Analysis of the work above authors shows that they contain a wealth of theoretical and empirical material which is the foundation of the study of sources. Nevertheless, a number of important aspects of the mentioned problem remained uncovered. First of all it concerns the definition of the nature of the child's individuality as a deep level of personal development in the process of socialization, the conditions of effective positive preschool age children socialization are not enough investigated, also the technology of

the social development is not yet defined as well. Therefore, **the purpose of this article** is to substantiate the theoretical and technical aspects of the process of preschool age children socialization.

The presentation of the main material research with the justification of the scientific results. Positive socialization of the child is a strategic goal of the modern teacher, including a kindergarten teacher. Today preschool educational institutions of Ukraine are characterized by the orientation to the interests and needs of the child. This requires awareness of each participant of the educational process (parents, students, and teachers) to be aware of the principles of education: humanization, personalization, differentiation and national traditions revival and so on. As a result teaching science has to reconsider the foundations of socialization in early childhood and emphasizes the importance of providing educational support during this process. Educational support in the context of personality-oriented educational process of modern preschool educational institution is a system of educational activities aimed at optimal fixation by the adults of child achievements and difficulties in social interaction with other children and adults.

Revealing the genesis of the concept of "socialization" one should admit that the problems of socialization have been under the interest of humanity long before this term entered the scientific conceptual space. However, only in the middle of the twentieth century the socialization theory gradually grew into the independent brunch of science with its own conceptual field, and until that the core of socialization was seen in solving the problems of education and formation and development of personality. Actually the term "socialization" was first used meaning "communization" of land, means of production and so on in the sphere of political economy (P.Pekker). Scientists have different points of view concerning the authorship of the term use in the social sciences towards people. Thus, the first use of the term mentioned before in the socio-pedagogical context is most often associated with the works of French and American sociologist G. Tarde and G. Hiddyns or French sociologist G. Le Bon.

V. Zenkovskyi is considered to be the founder of the socialization theory (social education) in native science. He saw the essence and main targets of this theory "in the development of social activity, of taste for social activities, in teaching the spirit of solidarity and ability to rise above the personal selfish desires" [3, p.297].

In the socio-pedagogical science there are two main approaches to understanding the essence of socialization. Supporters of the first (J. Balantayn, M.Weber, T. Parsons et al.) believe that the concept of the socialization process is determined by the interest of society in its members successful mastering the social roles, participating in the political, communicative, production and other types of social activity and other. In their works they characterize a person as an object of socialization.

Supporters of the second approach (J. Mead, B. Paryhin, M. Rozhkov et al.) indicate a person not only as an object but as the subject of socialization. From this point of view being the subject of socialization an individual learns the social norms and values of society and its previous social experiences. Researchers indicate that any individual is not only adapted to the requirements of society, but also actively participates in the process of socialization.

Today there is a quite number of works devoted to the study of foreign and native concepts of socialization.

Scientific trends that have emerged in various fields of science are characterized by their own definition of “socialization”, for example: the entry of the individual to the social environment and adapting to existing conditions (psychoanalysis); the result of interpersonal interference of individuals leading to their agreement by consensus on intercomfortable behavior (interactionism); the process of social learning (behaviorism); social development of the individual as self-actualization of “self-concept” (humanistic psychology) and others.

G. Andreeva describes the socialization as a complex, continuous, multifunctional process that occurs at the biological, psychological and social levels, covering different age stages [1].

E. Danilchuk offers the definition of process of socialization close to our research. The researcher describes this process as «the accumulation of social development and behaviour experience by an individual during his life and activity, which has been accumulated by mankind and transmitted by means of education and training through role-assimilation of the world and society» [2, p.22].

Early childhood is the period of the most intense and the most crucial socialization. In recent decades, a concept of isolated, segmentary education services mostly related to care and supervision is gradually replaced by an understanding that this period is crucially significant in the development of a child. The main achievement of the preschool age lies in the development of the *basis of the child's personality culture, his/her emotional well-being, development of individual abilities and inclinations*, independence, initiative, creativity, self-sufficiency, curiosity, responsibility, communicative and intellectual competence. These and other personality qualities make it possible for the child to enter to the society as a young its member. Modern early childhood education in Ukraine supports children's survival, growth, development and learning – including health, nutrition and hygiene, verbal and cognitive, social, physical, esthetic and emotional development. It is oriented towards the interests of the child.

So, to understand modern problems of socialization aspects of preschooler one should consider this process as a set of social influences on the child's personality with the aim to inculcate its values and social norms, social and personally meaningful qualities, ways of behavior that reveal their individual peculiarities. This is not only the process that teaches a child to live in a society according to its laws but also the process of active formation of identity, self-development and self-assertion.

It is specially noted the importance of pedagogical guidance of preschool age children socialization. The pedagogical support is a special sphere of pedagogical activity – preventive and operational assistance in the development and promotion of a person's self-identity, aimed at the solution of child's individual problems related health, progress in education, communication and socialization. Pedagogical guidance for the process of preschool child socialization requires from preschool teachers a holistic view of a child as a subject of socialization that requires determining the specific activities of preschool institution experts at each age stage of his/her social becoming, attitude to him/her as the subject of communication and cooperation. Activities of preschool experts who are providing pedagogical support of a personality's socialization, should be aimed, firstly, at the support and individual accompaniment for a child in the educational process of a certain age group and, secondly, to system support which should be aimed at propedeutical work of the whole age group. Today we can say that the organization of pedagogical support of

socialization process of a preschool child is an important condition of effective positive socialization of preschoolers.

Conclusions. It should be stressed that nowadays the problem of positive preschool age children socialization is very important. That's why the organization of pedagogical guidance of socialization process of a preschool child is one of the goals of modern preschool education. Conditions of effective preschool age children socialization are: 1) it must be based on the requests of children's parents, taking into account the age and individual capacities and abilities of children; 2) the organization of socialization means carrying out continuous diagnostics of its effectiveness and the ability to design and rapid correction of an individual educational route; 3) the content of pedagogical guidance of process of preschool age children socialization should reflect the interaction of all experts of a preschool educational institution.

References

1. Andreeva G.M. Sotsialnaya psihologiya. – M.: NORMA, 1997. – 330 s.
2. Danilchuk E.V. Teoriya i praktika formirovaniya informatsionnoy kulturyi buduschego pedagoga: Monogr. – M. – Volgograd: Peremena, 2002. – 230 s.
3. Zenkovskiy V.V. Sotsialnoe vospitanie, ego zadachi i puti // Zenkovskiy V.V. Psihologiya detstva. M.: Academia, 1996. – S. 295-344.

В.П. Король

викладач кафедри технологічної освіти,
економіки і безпеки життєдіяльності
інституту математики, фізики і технологічної освіти
Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ З ОСНОВ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА

У статті розкриті складові системного підходу до формування професійної компетентності майбутніх учителів технологій з основ аграрного виробництва. Підкреслюється необхідність створення системи професійної підготовки, що забезпечує відповідний розвиток майбутніх фахівців, тобто системи з ознаками інтегративності, цілісності, багатоаспектного формування майбутнього учителя технологій як особистості.

Ключові слова: система, педагогічна система, системний підхід, структурні компоненти системи, інтеграція, професійна компетентність, учитель технологій.

В статтє раскрыты объективные и субъективные составные системного подхода к формированию профессиональной компетентности будущих учителей технологий по основам аграрного производства. Подчёркивается необходимость создания системы профессиональной подготовки, обеспечивающей соответствующее развитие будущих специалистов, то есть системы с признаками интегративности, целостности, многоаспектного формирования будущего учителя технологий как личности.

Ключевые слова: система, педагогическая система, системный подход, структурные компоненты системы, интеграция, профессиональная компетентность, учитель технологий.

In the article the objective and subjective components of a systematic approach to the formation of professional competence of future teachers of technology on the basics of

agricultural production. The necessity of creation of the system of professional preparation, providing the proper development of future specialists is underlined, that systems with the signs of integrity, multidimensional forming of future teacher of technology as personality.

Keywords: system, educational system, system approach, the structural components of the system, integration, professional competence, teacher technology.

Постановка проблеми. Аграрне виробництво України складає важливу частку економіки країни. Зростання конкуренції, скорочення сфери вузькокваліфікованої праці, глибокі структурні зміни у сфері аграрного виробництва, підвищення рівня його технічного та технологічного забезпечення визначають нагальну потребу у підвищенні професійної кваліфікації сучасного працівника, зростанні його професійної мобільності. Це вимагає пошуку шляхів оновлення змісту підготовки вчителів технологій до виробничої діяльності в сфері агровиробництва.

Тривалий час вважалося, що формування особистості майбутнього вчителя в процесі його професійної підготовки повністю забезпечується засвоєнням спеціальних, психолого-педагогічних, методичних знань. Нині, розглядаючи сутність і особливості педагогічної діяльності, зосереджують увагу, перш за все, на таких її якостях, як: інтегративність, цілісність, багатоаспектність. Саме тому виникає необхідність створення такої системи професійної підготовки, яка б забезпечувала відповідний розвиток майбутніх фахівців, тобто ознаками якої також були б інтегративність, цілісність, багатоаспектне формування майбутнього фахівця як особистості. Адже особистість не виховується частковими впливами, вона відчуває вплив усієї системи життєвих обставин. Тому втілення в навчальний процес вимог цілісності, комплексності, інтегративності – це своєчасне подолання логічних, смислових, функціональних розривів між окремими компонентами структури професійної підготовки.

Аналіз попередніх досліджень. Фундаментальні положення і практичні рекомендації з питань технологічної та професійної освіти розкриті в працях В. Андріяшина, А. Вихруща, Й. Гушулея, А. Дьоміна, М. Корця, Г. Левченка, В. Мадзігона, В. Сидоренка, Г. Терещука, Д. Тхоржевського, В. Харламенка та ін. Загальні положення системного підходу розглядалися багатьма вченими – А. Авер'яновим, І. Блаубергом, В. Кузьмінім, В. Тюхтіним, Ю. Юдіним та ін. Розробці проблеми системного підходу до педагогічних об'єктів присвячені праці С. Архангельського, В. Безпалька, В. Ільїна, В. Краєвського, Н. Кузьміної, Б. Ломова ін.

Водночас проблема фахової підготовки вчителів технологій ще остаточно не розв'язана. Зокрема, залишається актуальним питання відбору змісту професійної підготовки вчителя технологій з основ аграрного виробництва.

Мета статті полягає в розкритті об'єктивних і суб'єктивних складових системного підходу до формування професійної компетентності майбутніх учителів технологій з основ аграрного виробництва.

Виклад основного матеріалу. Наразі існують і розвиваються різноманітні концепції змісту освіти, інтерпретуючи його з різних точок зору. Одні визначають зміст освіти: 1) як систему знань, умінь і навичок, якими має оволодіти учень у процесі навчання в освітньому закладі певного типу, і на цій основі – сформованість поглядів, переконань, світогляду, особистісних якостей і певного рівня розвитку пізнавальних можливостей учнів (орієнтація на формування необхідних знань) [6, 164];

2) як педагогічно адаптовані основи знань, залучення учнів до науки і виробництва. Проте, такі трактування змісту освіти ігнорують розвиток якостей особистості. Інші розглядають зміст освіти з позиції особистісно орієнтованого підходу, що забезпечує свободу вибору змісту освіти з метою задоволення освітніх, духовних, культурних і життєвих потреб особистості, становлення її індивідуальності та можливості само-реалізації в соціумі (В. Ледньов [3], І. Лернер [4], М. Скаткін [5], М. Фіцула [7]).

Наразі найбільш обґрунтованою в педагогіці вважається структура змісту освіти, запропонована І. Лернером [4, 102-103]. Вона включає:

- систему знань, засвоєння яких забезпечує формування в свідомості особистості адекватної діалектичної картини світу, виробляє системний методологічний підхід до пізнавальної і практичної діяльності;
- систему загальних інтелектуальних і практичних умінь та навичок, які лежать в основі безлічі конкретних видів діяльності;
- основні риси творчої діяльності, що забезпечують готовність до пошуку вирішення нових проблем, до творчого перетворення дійсності;
- систему світоглядних і поведінкових якостей особистості.

Водночас, при визначенні змісту навчальних дисциплін виникає проблема експоненціального зростання наукової інформації. Тому перед вищою школою стоїть завдання відбору найважливішого, найнеобхіднішого і найістотнішого, що складає певну систему впорядкованих знань.

Системний підхід як науковий компонент пізнання означає формування особливого погляду на світ, основу якого складають ідеї інтеграції, цілісної організації об'єктів пізнання, їх внутрішньої активності і динамізму, структурної впорядкованості, універсальних зв'язків між окремими елементами, існування кожного об'єкту в безлічі інших системних об'єктів та явищ. Системний підхід дає змогу розглянути будь-який об'єкт, явище в усій багатогранності його складу і самодетермінації, зв'язків з оточенням.

Уміння використовувати основні положення системного підходу необхідні будь-якому сучасному фахівцеві, людині, яка живе в багатомірному світі, взаємодіє з багатьма системами, вступає в системні стосунки з матеріальними та ідеальними об'єктами, сама створює нові системи і системні відношення.

Розглядаючи навчальний процес вищої школи з позицій системного підходу до педагогічних об'єктів, Н. Кузьміна підкреслює, що педагогічна система – це множина структурних і функціональних компонентів, що підпорядковані цілям освіти, тобто виховання і навчання підростаючого покоління і дорослих людей. У педагогічних системах необхідно виділяти головні (базові) структурні компоненти і функціональні, що виникають у процесі функціонування системи.

Структурні компоненти будь-якої педагогічної системи складають: педагогічні цілі, зміст навчання, засоби педагогічної комунікації, за допомогою яких здійснюється педагогічний процес (способи, засоби, форми і методи навчання); контингент учнів (знання їх здібностей, можливостей, вихованості тощо); колектив педагогів (відповідність індивідуальних цілей цілям системи). У свою чергу, кожен компонент виховної системи є підсистемою системи навчання, що має свої структурні функціональні компоненти. У процесі діяльності системи структурні і функціональні компоненти вступають у складні взаємозв'язки (взаємодіють і взаємовпливають одне на одного).

Інша схема розгляду педагогічної системи професійної підготовки (її внутрішньосистемних і позасистемних подій) запропонована В. Безпальком і Ю. Татуром. Вони зазначають, що абітурієнт, вступаючи до вишу, фактично стає структурним елементом педагогічної системи, взаємодіє з іншими елементами й компонентами, відчуває загальний вплив системи і тому поступово формується як носій інтегральних системних якостей [1, 8-9].

У процесі відбору змісту професійної підготовки вчителя технологій, що сприяє формуванню його предметної компетентності з основ аграрного виробництва, виникає необхідність у відображенні досягнень агрономічних, технічних, технологічних, економічних та інших наук, що зумовлені специфікою та різноманітністю сільськогосподарських технологічних процесів; сезонністю і періодизацією проведення окремих польових робіт; виконанням технологічних процесів як стаціонарними, так і мобільними машинами та знаряддями; якістю виконання технологічного процесу, що залежить від фізико-механічних і технологічних властивостей об'єктів обробки; агротехнічних вимог до виконуваних технологічних операцій вирощування та збирання сільськогосподарських культур; технологічними властивостями середовища.

Виходячи з окреслених положень, виникає необхідність у системному формуванні у студентів знань сучасного аграрного виробництва.

Система як цілісне утворення характеризується наявністю інтеграційних якостей, якими не володіє жоден з окремо взятих компонентів системи; певних зв'язків і відношень між елементами системи; функціональних характеристик як цілої системи, так і окремих її елементів; можливістю взаємодії з іншими системами, по відношенню до яких вона виступає як підсистема або як ціле утворення. Тому аграрне виробництво ми розглядаємо як певну систему з позиції взаємодії трьох необхідних елементів: елементи живої природи – ґрунт, сільськогосподарські культури; техніка – машини, устаткування, знаряддя як засоби матеріального процесу; технологія – використання техніки для вирощування та збирання сільськогосподарських культур.

Використання технологічного устаткування в аграрному виробництві вивчається не ізольовано від умов його застосування, а як взаємозв'язана і взаємообумовлена система «машина – середовище», динамічне поєднання елементів техніки і природи. Цілком вірогідно, що зміст професійної підготовки майбутнього вчителя технологій має базуватись на знаннях елементів системи «машина – середовище» у взаємозв'язку з: 1) фізичною суттю її технологічних процесів, тобто вивчення техніки агровиробництва необхідно проводити не тільки з погляду структурно-морфологічного аналізу, а й з позиції її технологічного застосування, врахування безперервної мінливості як технічних засобів, так і середовища; 2) урахуванням прогресивних технологій виробництва сільськогосподарської продукції на основі досягнень біологічної, сільськогосподарської і технічної науки; 3) встановленням причин їх неполадок у механізмах машин і вибором способів ремонту, оскільки майбутній учитель має уявляти взаємодію елементів системи «техніка – середовище», де зміна в одному елементі системи спричиняє зміни в інших елементах системи.

Отже, для реалізації процесу формування системи знань з основ аграрного виробництва в зміст професійної підготовки вчителя технологій у педагогічному ВНЗ мають бути включені:

- знання: класифікація і технічні характеристики сучасної техніки аграрного виробництва, її призначення, принцип дії, конструкція, робота; правила техніки безпеки при виконанні різного роду технологічних операцій; виробничо-експлуатаційні властивості та показники використання машин та агрегатів; виробничі процеси агровиробництва, перспективи їхнього розвитку; передовий досвід високопродуктивного використання аграрної техніки; умови, особливості застосування комплексної механізації й системи машин; агровиробничі характеристики різних типів ґрунтів, сільськогосподарських культур, технології проведення процесів обробітку ґрунту;
- вміння: пояснювати, користуючись макетами, моделями, діючими пристроями, плакатами, слайдами, схемами тракторів, автомобілів, сільськогосподарських машин і знаряддя; виконувати технологічні операції розбирання та збирання основних вузлів і агрегатів аграрної техніки; проводити технічне обслуговування машино-тракторних агрегатів; розробляти технологічні картки вирощування та збирання сільськогосподарських культур, плани тракторних робіт; дотримуватись правил техніки безпеки та протипожежної безпеки.

Окрім техніко-технологічних компонентів у систему знань аграрного виробництва ми включили організаційно-економічний та екологічний компоненти, адже головним завданням під час відбору і формування змісту предметно-практичного компоненту професійної підготовки вчителя технологій є групування навчального матеріалу з техніко-технологічних, організаційно-економічних, екологічних основ аграрного виробництва в певну систему знань, вмінь і навичок.

Висновки. Навчально-виховний процес у ВНЗ є складною системою, що об'єктивно виступає переважно теоретичною моделлю певного виду професійної діяльності. Окремі структурні елементи цієї системи, в свою чергу, складають особливі системи, які мають власну внутрішню структуру, локальні цілі й завдання, що робить їх відносно самостійними явищами. У цю складну, внутрішньо суперечливу, багатоякісну систему включається реальний студент, який має не просто взаємодіяти з нею, вбираючи в себе зовнішні впливи. Він фактично стає провідним компонентом цієї системи, до того ж компонентом, який має власну активність і здатність до рефлексії.

Вирішення таких завдань можливе тільки тоді, коли студент сприймає задану йому програму діяльності не як хаотичне нагромадження певних подій, а як упорядковану, актуальну, життєво значущу для нього систему; будує свою діяльність у процесі навчання як цілісну, логічно й організаційно впорядковану систему професійного становлення, центром якої стає професійне саморегулювання та самовиховання.

Література:

1. Беспалько В. П. Системно-методическое обеспечение учебно-воспитательного процесса подготовки специалистов / В. П. Беспалько, Ю. Г. Татур. – М., 1985. – 398 с.
2. Королёв Ф. Ф. Системный подход и возможности его применения в педагогических исследованиях / Ф. Ф. Королёв // Советская педагогика. – 1970. – № 9. – С. 103-115.
3. Леднёв В. С. Содержание образования : сущность, структура, перспективы / В. С. Леднёв. – М. : Высшая школа, 1991. – 224 с.

4. Лернер И. Я. Задачи и содержание общего и политехнического образования / И. Я. Лернер, М. Н. Скаткин // Дидактика средней школы / Под ред. М. Н. Скаткина. – М. : Просвещение, 1982. – С. 90-128.
5. Скаткин М. Н. Методологические основы построения педагогической теории / М. Н. Скаткин // Советская педагогика. – 1972. – № 2. – С. 78.
6. Смирнов С. Д. Педагогика и психология высшего образования : от деятельности к личности / С. Д. Смирнов. – М. : Издательский центр «Академия», 2001. – 304 с.
7. Фицула М. М. Педагогіка : [підручник] / М. М. Фицула. – К. : Видавничий центр «Академія», 2001. – 528 с.

Коваль А.С.
Преподаватель
кафедры иностранных языков и перевода
Харьковского национального экономического университета
им. С. Кузнеця

PEDAGOGICAL TECHNOLOGY OF WORKING WITH TOPIC

Technology of working with topic is analysed in the article. High level of algorithmization of specific actions (starting from goal-setting) and setting of stages is characteristic for technology. Working with topic teacher's objects are choice of the topic, planning of forms of work, analysis of literature and designing the model of implementation.

Keywords: technology of study, topic, implementation, stages.

The topicality of issue lies in the usage of technology in education. It is needed to start analyzing the concept of technology with the meaning of notion "technology" in technical sciences. Dictionaries offer to understand technology as the way of implementation of some complex process dividing it on a system of successive and interrelated procedures which are aimed at reaching the result [4].

Great contribution into working out the problem of technology of education was made by pedagogues V.P. Bepalko, Y.K. Babansky, A.O. Verbitsky, N.V. Kuzmina.

M.Y. Vilensky and co-authors think that technology as a process is characterized with three features:

Dividing the process into the interrelated stages;

Coordinated and phased implementation of activities which are aimed on reaching to set goal;

Unambiguity of implementation of procedures which are included in technology [3].

Content of pedagogical technology by V.P. Bepalko is:

Refusal from improvisation and transfer to previous planning;

Working out of structure and content of scientifically- cognitive activity of those who study;

Diagnostic aim forming and objective control over quality of understanding material and personal development of it;

Implementation of concept of structural integrity of components in scientifically-educational process [1].

It is possible to single out the following stages while working with topic:

1. Preparation (presentation of topic);

2. Implementation (the first usage of information);

3. Final (checking of understanding).

Let us analyze these stages in details. The first one is targeted on psychologically emotional and intellectual student's preparation and creation of student's cognitive motivation. It is pre-work with topic, which forms basis for proper perception of information. The work is aimed at avoidance of possible linguistic and stylistic difficulties which appear in the process of studying of the new material. The aim of that stage is to reach the understanding

of the expected information. Setting the common (teacher-student) goals, foreseeing possible problems in presentation or perception of the material, the preparation of this material itself by teacher is fulfilled at this stage.

The second stage consists of getting the information, making exercises, which focused the student's attention on key moments and help to structure the received information. These exercises also activate lexico grammatical material. The aim of this stage lies in motivation of students. The teacher should try to connect the topic to students' likes and experience. The stage gives great opportunities for creation of different models for educational communicative situations, the aim of which is to form cross-cultural communicative skills.

The aim of the third stage is the forming of students' skills to use information acquired earlier. This stage enables the teacher to reveal students' level of understanding the topic. It also gives an opportunity to help to cope with difficulties which appear while making offered exercises. Creative tasks give an opportunity for creative development of student's personality, his emotions, imagination, associative thinking. The summing up is made on this stage.

The first lesson on a new topic gives students an opportunity to familiarize with vocabulary, to learn to orient in the learning material. Students are offered to make linguistic exercises using an example or rule. Skills to work with a model are formed. Speaking skills on a level of phrase (sentence) in common situation are activated. The practice of communication with the help of dialogues is planned. Students are able to express their thoughts with the help of logically formed sentences. The following lesson enables to develop students' speaking skills with the help of new texts for listening, original texts for reading. It is the stage of improvement of skills and speaking development. Then students learn to confirm or deny. The ability to function on new speaking material is formed. The last lesson is for summing up. The forms of it can be the following – role (business) game, press-conference, oral or written messages, compositions, essays, presentation etc.

We will illustrate the technology of the fragment of a lesson with the implementation of the topic «Sports and hobbies» (Unit 8. Textbook Enterprise 4.)

I. Preparation (presentation of topic). Lead-in activity. Let us describe the methods and activities which are used.

Method of “brain storm”. Its aim is to gather as much ideas as possible, to make students free from inertia of thinking, activating creative thinking, overcoming usual approach in solving the task. It gives an opportunity to increase effectiveness to generate new ideas with the means of foreign language. The main principles of this method are strict prohibition of criticism of offered ideas, encouragement of unusual thoughts, humor.

It is appropriate to use “Mind mapping” on this stage. It is organized the following way: the word “Hobby/ Sports” is written on the blackboard; students express their associations with the word; teacher writes down their thoughts. For example variants for the word Hobby can be: free time, reading, pleasure, painting, fishing, collecting, interesting etc.

II. Implementation. It covers more detailed tasks. Let us give examples of the methods and activities which are used:

1. Describing pictures.
2. Questions which require personal attitude.
3. Paraphrasing sentences without changing of their meaning.
5. Vocabulary exercises: 1) to fill in the gaps with the word; 2) to complete the box

with information given.

As a creative assignment the role games are held. The work of students is organized the way they could understand communicative context, realize difference in communicative behavior of people, appreciate peculiarities of different cultures, and compare it to their native culture. Teacher can offer to prepare the presentation about favorite kind of sport or hobby etc.

III. 3. Final.

One of the most efficient methods is discussion. It can be talking about some up-to-date events, controversial question or problem, what presupposes participants' exchange of thoughts and views on particular topic. Discussion is a form of activity which stimulates initiative, reflective thinking, helps to form thoughts and to express them [3].

The aim of written tasks is to make students realize the importance of knowledge they have got, and also to show the ability to express their point of view in a written form. Students should write a composition or report.

The term "Pedagogical technology" allows presenting the process of education as clearly constructed system of sequential actions, which leads to success in studying. Modern stage of development of pedagogical system is characterized with technologic interference into all components of educational process, appearance of new notions, which reflect informatization of all sides of social life.

Literature:

1. Беспалько В. П. Слагаемые педагогической технологии / В. П. Беспалько. – М. : Педагогика, 1989. – 190 с.
2. Библер В. С. Нравственность. Культура. Современность. (Философские размышления о жизненных проблемах) / В. С. Библер. – М. : Знание, 1990. – 64 с.
3. Виленский В. Я. Технологии профессионально-ориентированного обучения в высшей школе: Учебное пособие / Под ред. В. А. Сластенина. / В. Я. Виленский, П. И. Образцов, А. И. Уман. – М. : Педагогическое общество России, 2005. – 192 с.
4. Чернилевский Д. В. Дидактические технологии в высшей школе: Учеб. пособие для вузов. / Д.В. Чернилевский. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 436 с.

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ ТА РОЗВИТКУ
ІННОВАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ
(МОДЕЛЬ ІННОВАЦІЙНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
НВК «ГОЛОВАНІВСЬКА ЗАГАЛЬНООСВІТНЯ ШКОЛА
I-III СТУПЕНІВ ІМ. Т.Г.ШЕВЧЕНКА-ГІМНАЗІЯ»)**

***Анотація.** У статті конкретизовані основні науково-методичні засади моделі інноваційно-освітнього середовища навчального закладу в контексті освітнього простору України. Виокремленні комплексно-цільові підпрограми забезпечення умов інтелектуального, фізичного, психологічного, соціального становлення випускника XXI століття.*

Ключові слова: інноваційно-освітнє середовище, комплексно-цільові підпрограми розвитку навчального закладу.

XXI століття – це час переходу до високотехнологічного інформаційного суспільства, в якому якість людського потенціалу, рівень освіченості і культури всієї нації набувають вирішального значення для економічного і соціального поступу країни, інтеграції і глобалізації соціальних, економічних і культурних процесів, які відбуваються у світі. Перспективи розвитку української держави вимагають глибокого оновлення системи освіти.

Інноваційні перетворення в освітньому просторі України, рівень розвитку сучасної психолого-педагогічної науки, соціальне замовлення школі та сучасна освітня парадигма стимулюють появу творчих новаторських ідей, пошук більш досконалих систем навчання, подолання консерватизму в підходах до навчально-виховної діяльності, існуючих стереотипів педагогічної праці та процесу мислення в учасників процесу навчання і виховання.

Наш час – час змін і нововведень, проблематичний і складний. Він диктує, що в умовах ринку самореалізуватися можуть люди здібні, талановиті, заповзятливі, ділові, працьовиті, професійно компетентні, які вміють швидко адаптуватися до мінливих умов, здатні до ризику, самостійного вибору сфер діяльності, прийняття відповідних рішень і саморегуляції поведінки.

Випускники школи мають стати активними громадянами з відповідною системою цінностей. Тому якість освіти є національним пріоритетом. А навчальний заклад повинен задовольняти освітні потреби кожної особистості відповідно до її інтересів, здібностей та потреб суспільства.

Тільки інноваційна за своєю сутністю освіта може виховати людину, яка живе за сучасними законами глобалізації, є всебічно розвиненою, самостійною, самодостатньою особистістю, керується в житті власними знаннями і переконаннями. Усе це вимагає глибокого наукового осмислення змісту, організаційних форм і мето-

дів діяльності сучасних систем освіти і, насамперед, їх основи – професійної діяльності педагога.

Мова ведеться про формування нової освітньої політики України. Освітня політика – соціально-спрямований напрям життя населення, який має реалізувати його потреби щодо вільного отримання необхідних знань, умінь і навичок та використання їх з метою гідного забезпечення власної життєдіяльності.

Головним завданням освітньої політики держави є створення такої системи освіти, яка б:

- а) соціально, ментально і культурно відтворювала потреби суспільства і держави;
- б) органічно вписувалася в міжнародну систему освіти, відображаючи її загальнолюдські потреби та інтереси;
- в) формувала всебічно розвинену та соціально зрілу особистість.

Діяльність педагогічного колективу НВК в контексті розбудови сучасної освіти реалізується в переході до інноваційних підходів, що забезпечують повну реалізацію здібностей дитини, сприяють її всебічному розвитку, формування здатності до самовдосконалення та створення власного «Я». Прагнемо до ідеалу сучасного навчання – особистості вільної, цілісної, діяльної, з гнучким розумом, швидкою реакцією на все нове, з повноцінними розвинутими потребами дальшого пізнання та самостійної дії, добрими орієнтованими навичками і творчими здібностями. Покладаємо всі зусилля для забезпечення розвитку та стабілізації позитивного іміджу і конкурентноспроможності закладу на ринку освітніх послуг.

Проектування моделі управління інноваційними процесами в закладі спирається на практичний досвід формування моделі майбутнього випускника з притаманними якостями:

- Творче мислення
- Ініціативність
- Толерантність
- Уміння здобувати інформацію
- Уміння працювати в команді
- Здатність змінювати способи діяльності
- Вміння презентувати свої досягнення
- Здатність приймати не-

стандартні рішення

- Почуття особистої гідності
- Патріотизм
- Відповідальність

Інструментом створення якісно нової освіти є інноваційна діяльність усіх учасників навчально-виховного процесу, а саме:

- пошук нових моделей;
- впровадження інновації в навчально-виховний процес;

- створення учням ситуації життєвого успіху в сфері навчання;
- співробітництво вчителя, учня і батьків.

НВК «Голованівська загальноосвітня школа I-III ступенів ім.Т.Г.Шевченка-гімназія» — це загальноосвітній навчальний заклад гуманітарного профілю (іноземні мови) та профільним навчанням у старшій школі.

Стратегічна мета НВК: забезпечити позитивну динаміку розвитку закладу як відкритої системи, конкурентоздатної й орієнтованої на підготовку школяра

здатного до участі в розв'язанні сьогоденних і перспективних завдань держави.

Головні завдання:

- забезпечення якості освіти;
- модернізація ресурсного забезпечення навчально-виховного процесу;
- створення умов навчання для дітей;
- розширення єдиного інформаційного простору;
- формуванні в учнів громадської свідомості;
- виховання свідомого громадянина України, патріота;
- виховання особистості з демократичним світоглядом;
- вироблення в учнів свідомого ставлення до свого здоров'я;
- формування професійно компетентної особистості;
- формування іміджу школи;
- гуманізація міжособистісних стосунків між педагогами, дітьми та батьками.

Науково-методична проблема: «Створення інноваційно-освітнього середовища для самореалізації та самовдосконалення кожного учасника навчально-виховного процесу»

Мета: Забезпечити умови для переходу до нового підходу в організації освітнього середовища з метою підвищення результативності навчальної діяльності всіх учасників навчально-виховного процесу навичок самоосвіти і саморозвитку, продуктивної творчої практики.

Етапи реалізації

I. Інформаційно-діагностичний (2011/2012 навчальний рік)

II. Теоретичний, інформаційно-аналітичний (2012/2013 навчальний рік)

III. Практичний (дослідження проблеми) (2013/2015 навчальні роки)

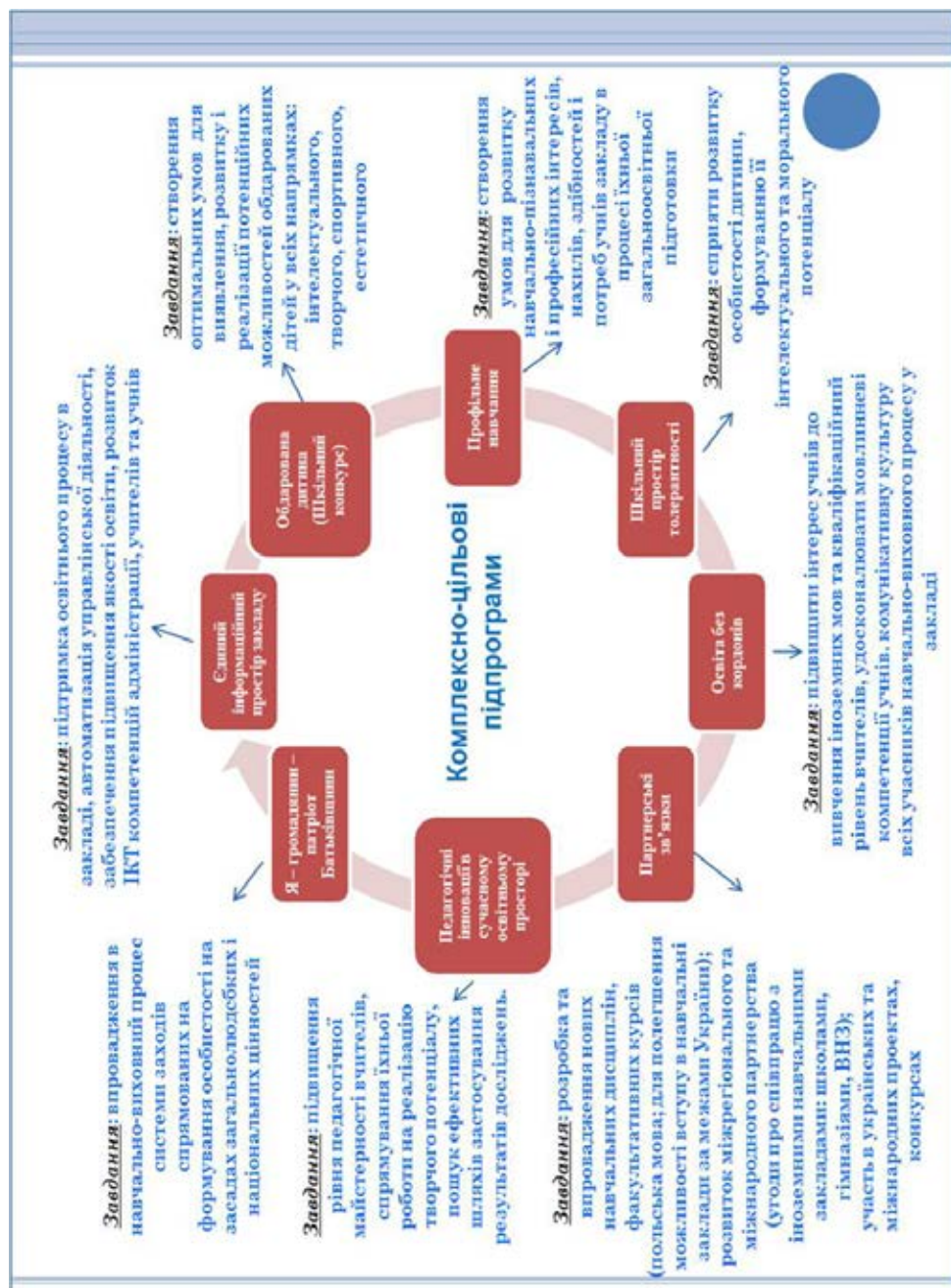
IV. Узагальнюючий (стабільне функціонування та рефлексійна аналітика) (2015/2016навчальний рік)

V. Підсумковий (пропаганда ППД) (2016/2017 навчальний рік)

Виховна мета: «Формування конкурентноспроможної особистості шляхом впровадження інноваційних виховних технологій у навчально-виховний процес».

Планування інноваційної діяльності, впровадження інноваційних технологій

в управлінні закладом здійснюється відповідно завдань Програми розвитку закладу:

Підпрограми розвитку інноваційного середовища закладу:

Завдання Програми розвитку закладу	Реалізація завдання
Впровадження освітніх інновацій, інформаційно-комунікаційних педагогічних технологій	<p>Програма «Єдиний інформаційний простір у закладі»</p> <p><i>Завдання:</i> підтримка освітнього процесу в закладі, автоматизація управлінської діяльності, забезпечення підвищення якості освіти, розвиток ІКТ-компетенцій адміністрації, вчителів та учнів.</p> <hr/> <p><i>Очікувані результати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> створення визначених інформаційних систем для розвитку інформаційної культури педагогів, учнів та батьків; об'єднання вчителів різних спеціальностей для реалізації Програми розвитку закладу; створення загальношкільної матеріально-технічної та науково-методичної бази даних; оновлення наповнюваності шкільного сайту; практичне засвоєння, а в подальшому застосування педагогами та учнями ІКТ в навчально-виховному процесі.

Завдання Програми розвитку закладу	Реалізація завдання
Створення сприятливих умов для пошуку, підтримки та розвитку обдарованих дітей і молоді	<p>Програма: «Обдарована дитина», «Шкільний учнівський конкурс»</p> <p><i>Завдання:</i> створення оптимальних умов для виявлення, розвитку і реалізації потенційних можливостей обдарованих дітей у всіх напрямках: інтелектуального, творчого, спортивного, естетичного.</p> <hr/> <p><i>Очікувані результати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> формування банку даних із різноманітних напрямків роботи з обдарованими дітьми; створення системи виявлення та розвитку обдарованих і талановитих дітей; створення умов для їх самореалізації через надання якісних освітніх послуг, особистісно-орієнтоване навчання і виховання, доступ до сучасних і традиційних інформаційних ресурсів.

Завдання Програми розвитку закладу

Реалізація завдання

Програма: «Освіта без кордонів»

Завдання: підвищити інтерес учнів до вивчення іноземних мов та кваліфікаційний рівень викладачів, удосконалити мовленнєві компетенції учнів, комунікативну культуру всіх учасників навчально-виховного процесу в закладі.

Формування комунікативної компетентностей учнів

Очікувані результати:

- підвищення інтересу та мотивації до вивчення іноземних мов;
- налагодження конструктивних зв'язків між школами різних країн;
- виховання комунікативної культури, толерантності, взаємоповаги між однолітками різних країн;
- розширення кругозору, підвищення інтелектуального рівня школярів і вчителів.

Завдання Програми розвитку закладу

Реалізація завдання

Програма: «Партнерські зв'язки»

Завдання: формування життєвих компетентностей, що готують учнів до осмисленого успішного життя у світовому просторі за допомогою розв'язання урізноманітнених програм, індивідуальних проєктів, які закладають міцні етичні цінності, любов до навчання, навички критичного мислення для повної реалізації здібностей та розвитку дитини.

Розвиток міжрегіонального та міжнародного партнерства

Очікувані результати:

- розробка та впровадження нових навчальних дисциплін, факультативних курсів (для полегшення можливості вступу в навчальні заклади за межами України)
- розвиток міжрегіонального та міжнародного партнерства (угоди про співпрацю з іноземними навчальними закладами: школами, гімназіями, ВНЗ)
- участь в українських та міжнародних проєктах, конкурсах.
- участь у міжнародних семінарах-тренінгах, що дає змогу практично вивчати досвід системи освіти різних країн та втілювати вдалі моменти у власній діяльності.

Завдання Програми розвитку закладу	Реалізація завдання
Створення толерантного середовища у навчальному закладі	<p>Програма: «Шкільний простір толерантності»</p> <p><i>Завдання:</i> сприяти розвитку особистості дитини, формуванню її інтелектуального та морального потенціалу; формуванню особистості патріота України, гідного громадянина країни.</p> <p><i>Очікувані результати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • створення системи виховної та профілактичної роботи в закладі; • усвідомлення дітьми негативного впливу на організм шкідливих речовин; • організація змістовного дозвілля та відпочинку учнів; • допомога учням і їхнім батькам у захисті своїх прав та інтересів; • навчання дітей знаходити вихід із кризових ситуацій та захищати себе від усіх видів насильства; • профілактика правопорушень і злочинності серед молоді; • набуття досвіду інформаційно-комунікаційних та комунікативних компетенцій учасників навчально-виховного процесу; • створення безпечного толерантного середовища; • виховання соціально активної та комунікативної особистості з високим рівнем духовності і моралі.

Завдання Програми розвитку закладу	Реалізація завдання
Розвиток профільності навчання	<p>Програма: «Профільне навчання»</p> <p><i>Завдання:</i> створення умов для розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів закладу в процесі їхньої загальноосвітньої підготовки.</p> <p><i>Очікувані результати:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • впровадження нових моделей профільного навчання; • підготовка педагогів для реалізації профільного навчання; • налагодження конструктивних зв'язків зі школами та вузами; • запровадження системного моніторингового спостереження за якістю профільного навчання; • підготовка учнів до свідомого вибору майбутньої професії

Завдання Програми розвитку закладу

Реалізація завдання

Програма: «Педагогічні інновації у сучасному освітньому просторі»

Підвищення якості освіти через підвищення рівня професійної компетентності педагога та впровадження інноваційних педагогічних технологій

Завдання: підвищення рівня педагогічної майстерності вчителів, спрямування їхньої роботи на реалізацію творчого потенціалу, пошук ефективних шляхів застосування результатів досліджень.

Очікувані результати:

- оновлення змісту навчання та побудова його на концептуальній основі новаторських освітніх технологій;
- розвиток системи забезпечення якості освітніх послуг;
- пошук та розробка ефективних методів навчання і виховання учнів, управління навчальним процесом та професійним розвитком вчителів.

Основні методичні засади інноваційної роботи НВК «Голованівська загальноосвітня школа I-III ступенів ім. Т.Г.Шевченка-гімназія»:

- кадрове та науково-методичне забезпечення навчально-виховного процесу;
- створення організаційних умов для безперервного вдосконалення фахової освіти і кваліфікації педагогічних працівників;
- проведення системи методичних заходів, спрямованих на розвиток творчих можливостей педагогів, виявлення перспективного педагогічного досвіду та участь у його вивченні, узагальненні та впровадженні;
- залучення педагогів до науково-дослідницької та експериментальної діяльності з метою впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес.

Педагогічні інновації, що використовуються вчителями закладу, можна поділити на:

1) навчальні (інформаційно-комунікаційні, інтерактивні, проектні, здоров'я- збережувальні освітні технології; інтегроване, особистісно-орієнтоване навчання);

2) виховні (національне, громадянське виховання; розвиток та формування духовно-ціннісних орієнтирів).

Організація інноваційної діяльності

Завдання Програми розвитку закладу

Реалізація завдання

Програма: «Я – громадянин – патріот Батьківщини»

Завдання: впровадження в навчально-виховний процес системи заходів, спрямованих на виховання та формування особистості на засадах загальнолюдських і національних цінностей.

Очікувані результати:

- створення необхідних умов для:
 - розвитку ініціативності та життєвої активності дитини;
 - виховання в молоді почуття любові до Батьківщини, відданості справі зміцнення державності; шанобливого ставлення до людей праці, поваги до батьків; бережливого ставлення до природи, її збагачення.
 - утвердження гуманістичних правових ідей, загально-людських та національних цінностей, високих моральних засад в суспільному житті.

Створення умов для розвитку становлення та прояви творчої активності особистості учня

Напряг: «Пізнай свій світ»:

- бережу себе від травм, дбаю про своє здоров'я;
- розвиваю в собі найкращі якості, займаюся самовихованням;
- оволодіваю вміннями та навичками самообслуговування, змістовного відпочинку;
- дбаю про безпеку, чистоту та благоустрій своєї школи, міста, України;
- пізнаю світ, бережу довкілля, усвідомлюю себе частиною природи, Всесвіту;
- ціную честь своєї школи, міста, Батьківщини;
- вчуся спілкуватися з людьми та розуміти їх.

Напряг «Я вмію і люблю навчатися»:

- прагну оволодіти основами наук, займаюся самоосвітою;
- вивчаю історію свого роду;
- вивчаю життя та діяльність видатних людей України, героїчне минуле свого народу;
- використовую можливість участі в інтелектуальних та творчих змаганнях, конкурсах;
- використовую в освітньому процесі сучасні технології.

Напряг «Я володар свого майбутнього»:

- об'єктивно оцінюю свої можливості, прагну до самореалізації;
- вчуся активній взаємодії з іншими, толерантності, вмінню вести діалог;
- готуюсь обрати свою майбутню професію, бути активним громадянином, приносити користь своїй державі;
- усвідомлюю своє місце в соціумі, бачу себе як особистість.

Інноваційно-освітня діяльність навчального закладу передбачає:

- залучення освітян до творчої діяльності, створення ними нових чи вдосконалення існуючих педагогічних продуктів (процесів, явищ);
- вплив на формування всебічно розвиненого учня;
- сприяє створенню нових управлінських взаємовідносин та структур;
- створює оптимальні умови для взаємодії освітнього закладу із суспільством.

Варто усвідомити, що інновація – не може бути ідеєю на показ, черговим педагогічним прожектом. Педагогічні інновації – це результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень різноманітних педагогічних проблем. Прямим продуктом інновацій є: нові навчальні технології, оригінальні виховні ідеї, форми та методи виховання, нестандартні підходи в управлінні. Побічним продуктом інновацій є: зростання педагогічної майстерності педагога і керівника, рівня його культури, мислення, світогляду.

Список використаної літератури:

1. Гуменюк В. В. Науково-методична робота з педагогічними кадрами / В. В. Гуменюк, І. А. Наумчук. – Хмельницький, 2005. – 160 с.
2. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології. Навчальний посібник / К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Кремень В. Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації: факти, роздуми, перспективи / В. Г. Кремень. – К.: Грамота, 2003. – 216 с.
4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки
5. Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті. Президент України; Указ, Доктрина від 17.04.2002 № 347/2002
6. Савченко О. Я. Державні стандарти шкільної освіти і управління інноваційними процесами / О. Я. Савченко. // Пед. газета. – 2001. – №8.
7. Химинець В. В. . Інноваційна освітня діяльність. / В. В. Химинець. – Тернопіль, 2009. – 360 с.

ЯКІСНІ ПОКАЗНИКИ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ – РЕЗУЛЬТАТ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛІВ

Навчально-виховний комплекс «Дошкільний навчальний заклад – загально-освітня школа I-III ступенів – гімназія» №56 міської ради (м.Херсон, Україна) має потужні можливості для розвитку освіти як стратегічного ресурсу формування інноваційної моделі суспільства, соціальний, культурний, науковий потенціали для забезпечення реалізації права громадян на здобуття дошкільної та загальної середньої освіти, а також особистісного розвитку дитини згідно з її індивідуальними задатками, здібностями, потребами. У закладі діє два підрозділи: дошкільний та шкільний.

Адміністрація НВК приділяє велику увагу професійному зростанню педагогічної майстерності працівників. В закладі розроблено Положення про професійну діяльність педагогічних працівників за критеріями, визначеними та затвердженими методичною радою. Наприкінці навчального року, під час самоаналізу, кожний педагог оцінює свою методичну і професійну діяльність. Керівники МО узагальнюють подані матеріали і визначають рейтинг педагога серед колег методичного об'єднання й закладу в цілому. Рейтингова система професійної діяльності педагогів реалізує принципи гласності, демократичності, систематичності, колегіальності та дозволяє всебічно оцінювати педагогічну діяльність працівників, а також визначити відповідність його займаній посаді та рівню кваліфікації.

В навчально-виховному комплексі працюють 35 (34%) педагогів вищої категорії, з них мають педагогічне звання «учитель – методист» – 13 (17%), «вихователь-методист» – 2 (2%), «старший учитель» – 6 (8%), 24 педагоги I категорії (24%), 15 (15%) – II категорії, спеціалістів – 28 (27%), 1 – Заслужений тренер України, 1 – кандидат педагогічних наук, 1 – кандидат економічних наук

Навчально-виховний комплекс є обласною лабораторією з розвивального навчання.

Методична робота у навчально-виховному комплексі спрямована на розв'язання науково-методичної проблеми «Інтердисциплінарний підхід як механізм розвитку горизонтальної мобільності педагога».

Із метою реалізації названої проблеми в структурі методичної роботи передбачено організацію роботи таких підрозділів:

- методичної ради;
- 10 методичних об'єднань;
- школи методичної підтримки молодого педагога;
- творчої спілки з розвивального навчання;
- творчої групи з впровадження ІКТ;
- творчі групи з експериментальної діяльності;
- школи вищої педагогічної майстерності;
- психологічний центр.

Одним із аспектів методичної діяльності є робота з молодими вчителями,

якій адміністрація приділяє належну увагу. Протягом багатьох років у закладі організовано роботу школи молодого учителя «Шлях до майстерності».

Контроль за навчальними досягненнями учнів здійснюється через моніторингове дослідження за такими напрямками:

- вивчення якості навчальних досягнень учнів за результатами семестрового та річного оцінювання;
- вивчення навчальних досягнень кожного класу окремо;
- встановлення рівня досягнень учнів класу з усіх предметів інваріантної частини навчального плану та ступеня засвоєння предметів варіативної частини;
- визначення рейтингу кожного учня за результатами семестрового та річного оцінювання;
- опрацювання результатів ДПА та ЗНО;
- отримання золотих і срібних медалей випускниками;
- продовження навчання учнями 9-х класів і вступ випускників 11-х класів до ВНЗ, участь школярів у конкурсах, турнірах, олімпіадах.

За підсумками проведеної роботи приймаються управлінські рішення щодо виконання поставлених цілей. Серед них:

- створення належних умов для продуктивної співпраці учасників навчально-виховного процесу;
- пошуки нових форм і методів проведення уроку;
- проведення індивідуальної роботи з учнями; організація занять предметних гуртів, факультативів, спецкурсів;
- налагодження спільної роботи навчального закладу і батьків;
- відпрацювання контролю з боку класних керівників за підготовкою учнів до уроків, ведення зошитів, щоденників, станом відвідування навчального закладу.

Як результат такої роботи – рівень навчальних досягнень учнів за результатами річного оцінювання протягом трьох років у закладі зростає, а саме: намітилась тенденція щодо зниження кількості учнів, які досягли:

- початкового рівня навчальних досягнень з 39 учнів – 4% (2012-2013 н.р.) до 25 учнів – 2% (2013-2014 н.р.);
- середнього рівня навчальних досягнень з 612 учнів – 54% (2012-2013 н.р.) до 535 – 48,6% учнів (2014-2015 н.р.).
- Відмічається стабільність у кількості вихованців з високим рівнем навчальних досягнень: 48 учнів (5%) – у 2011-2012 н.р., 38 учнів (4%) – у 2012-2013 н.р., 50 учнів (4,4%) – у 2013-2014 н.р..

Зросла кількість учнів, які мають достатній рівень навчальних досягнень: 393 учнів (37%) – у 2011-2012 н.р., 443 учнів (42%) – у 2012-2013 н.р., 504 учнів (45%) – у 2013-2014 н.р.; збільшилася кількість школярів з 3% до 6%, які перебувають на межі до достатнього рівня; рівень учнівської компетенції становить: 42% - 2011-2012 н.р. 46% – 2012-2013 н.р., 49,4% у 2013-2014 н.р.).

Ми зробили висновок про те, що такі високі показники навчально-виховного процесу це результат прояву педагогічної майстерності в дії.

ТВОРЧІ ЗДІБНОСТІ ПЕДАГОГА ЯК ЗАСІБ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ЙОГО ОСОБИСТОСТІ

У дослідженнях, ця проблема актуальна тим, що самоактуалізації або само-реалізації, наводиться нова концепція людини. Саме поняття «самоактуалізація» інтерпретується як прагнення людини до найбільш повного розкриття та реалізації свого особистісного потенціалу (В. В. Козлов, М. М. Обозов) [1]. У цьому контексті стали широко використовуватися такі близькі за змістом поняття, як «саморозвиток» і «самоствердження», представлені як прагнення до досягнення максимальної повноти життя.

Дослідження проблеми самореалізації передбачає виділення різних рівнів. Так, Л. Л Коростильова [2] виділила наступні чотири рівня самореалізації особистості: примітивно-виконавський рівень, індивідуально-виконавчий рівень, рівень реалізації ролей і норм у соціумі (з елементами духовного та особистісного росту) і найвищий рівень самореалізації – рівень смислотворчий та ціннісної реалізації.

Необхідно так само розглянути останні дослідження продовжувачів навчання з психології творчості, що стосуються класифікації та творчої спрямованості (Е П. Варламова, С. Ю. Степанов, Ю. М. Михайлова) Найбільш повна самореалізація полягає в реалізації смислотворчих і ціннісних орієнтацій, тобто має місце сутнісна, автентична самореалізація – здійснення потреби в самоактуалізації як прагнення реалізувати свої здібності і талант. Таку самореалізацію називають самовіддачею, самоздійснення.

Відомо, що саморозвиток характеризується прагненням розвиватися, наявністю якостей особистості, що сприяють саморозвитку, і можливостей реалізації себе в професійній діяльності.

Сучасна психологія спирається на ідею про активний характер відображення, про походження свідомості з трудовою діяльністю, так для сучасного суспільства потрібні ініціативні люди і самостійні фахівці, здатні постійно вдосконалювати свою особистість і діяльність. Саме вони можуть адекватно виконувати свої функції, відрізняючись високою сприйнятливістю, соціально-професійною допитливістю, готовністю до швидкого оновлення знань, розширення арсеналу навичок і умінь, вирішуючи проблеми своєї професійної та особистісної самореалізації. Тому в умовах конкуренції на ринку праці, важливо щоб майбутній фахівець міг подолати з меншими зусиллями будь-які виникаючі труднощі. А цього можна домогтися, якщо розглядати свою педагогічну діяльність з урахуванням кінцевого результату, тобто конкурентоспроможності на ринку праці. Виходячи з вищесказаного актуальність педагогічної діяльності бачать в створенні умов, що забезпечують самореалізацію майбутнього вчителя засобами предметів психологічної підготовки.

В процесі педагогічної діяльності вирішують такі завдання:

- організація творчої співпраці суб'єктів учбової діяльності;
- підбір і розробка інструментарію вивчення і відстеження рівня сформованості професійних умінь;

- формування прагнення майбутнього вчителя забезпечити розвиток особи кожного школяра.

Організовуючи педагогічний процес за основу необхідно обирати наступне: системно-діяльнісний підхід при відборі змісту навчальних дисциплін (робочі програми з методики викладання дисциплін, пробних уроків, навчальні і методичні посібники, де були враховані всі взаємозв'язки компонентів (цілі, зміст, методи), що дозволяє і студентам і викладачеві скласти індивідуальні програми і досягти результативності у формуванні індивідуального стилю педагогічної діяльності; можливість індивідуальної самореалізації через творчі завдання на всіх етапах навчання; реалізація дослідного компонента діяльності студентів; особистісний підхід, що передбачає гуманізацію відносин, пріоритет педагогіки співробітництва.

В результаті теоретичного дослідження нами встановлено, що найбільш значущим для професійно-особистісного розвитку суб'єкта діяльності є не стільки творчі знахідки, особливості процесів і результатів професійної діяльності, скільки досвід самореалізації, нарощування особистісного творчого потенціалу. Теоретичний аналіз та аналіз власного досвіду дозволили виділити умови ефективного розвитку особистості майбутнього вчителя як суб'єкта педагогічної діяльності, одним з яких є орієнтація майбутніх учителів на самореалізацію творчої діяльності. Тому дані умови забезпечують допомогу: аналізу педагогічних знань, умінь, можливостей майбутніх учителів, причин труднощів при вирішенні методичних завдань; формування у майбутнього вчителя умінь аналізувати і оцінювати свою педагогічну діяльність та здійснювати її коригування; сприяючи розкриттю та розвитку педагогічної культури; навчання педагогічному прогнозуванню; виконання майбутніми вчителями творчих завдань (визначення понять; відповідей на проблемні питання; складання планів, конспектів, анотацій на пропоновану методичну літературу; складання бібліографій з проблеми; аналізу педагогічних ситуацій; підготовки повідомлень, доповідей тощо). Використання таких методів навчання дозволило скоротити перехідний період від теоретичних знань до практичних умінь, забезпечити творчу атмосферу в процесі розвитку особистості майбутнього вчителя.

Література

1. Козлов В.В. Теоретичні і експериментальні основи інтенсивних інтеграційних психотехнологій в соціальній психології. Дисс.д-рапсихол наук. Ярославль, 1999. 334 с.
2. Коростильова Л.А. Психологія самореалізації особистості. СПб.: Видавництво СПбГУ.2000. – 297 с.

Дудко Н.В.
кпн, доцент кафедры
социально-гуманитарных дисциплин
Сумского ОИППО

ИНДИКАТОРЫ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ СТУДЕНТОВ ВЫСШЕГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

В исследовании осуществлена попытка определить индикаторы функциональной грамотности студентов высшего учебного заведения. Определены составляющие функциональной грамотности, отображена характеристика умений согласно каждому индикатору.

Ключевые слова: грамотность, функциональная грамотность, индикаторы грамотности, ключевые компетенции, функциональная безграмотность.

Keywords: literacy, functional literacy, literacy indicators, core competencies, functional illiteracy.

Функциональная грамотность – способность человека вступать в отношения с внешней средой и максимально быстро адаптироваться и функционировать в ней. Определяя основную тенденцию современного развития как движение к информационному обществу, следует определить первоочередные задачи образования как обеспечение функционирования субъектов в информационном мире [3, с. 87].

Вследствие расширения хронологических границ обретения человеком компонентов функциональной грамотности, порог функциональной грамотности имеет тенденцию к постоянному увеличению. Формирование функциональной грамотности студентов выступает основой для дальнейшего развития компетентности будущих специалистов. Таким образом, актуальность исследования определяется объективной необходимостью подготовки высокообразованного специалиста, который сознает потребность в повышении уровня функциональной грамотности, т.е. повышении уровня умений пользоваться информацией, самостоятельно устанавливать обобщенные цели и задачи деятельности и быстро адаптироваться к уже сформированной системе отношений [1, с.112].

В отличие от грамотности как состоявшегося качества личности, функциональная грамотность является ситуативной характеристикой той же личности. Функциональная грамотность обнаруживает себя в конкретной статической ситуации, равно как и функциональная безграмотность обнаруживает себя при изменении ситуации, образа жизни или типа профессиональной деятельности [3, с. 87].

Мы рассматриваем формирование функциональной грамотности в двух аспектах:

- 1) как приобретение знаний и умений по базовым квалификациям, и
- 2) как формирование свойств личности, необходимых для успешного функционирования и развития человека в современной информационной среде.

В таком контексте функциональная грамотность выступает как *средство социальной ориентации личности, которая интегрирует связь образования (в первую очередь высшего) с многоплановой человеческой деятельностью*. Эта особенность функциональной грамотности четко просматривается в ее определении как умения решать жизненные задачи в разных сферах деятельности на основе прикладных знаний, необходимых всем в информационном обществе, которое очень быстро изменяется [5, с. 37-38]. Она становится фактором, который оказывает содействие участию людей в социальной, культурной, политической и экономической деятельности, а также обучении на протяжении всей жизни. Функциональная грамотность – индикатор общественного благополучия. Высокий уровень указывает на определенные социокультурные достижения общества; низкий – является предостережением возможного социального кризиса.

При конкретном рассмотрении понятия «функциональная неграмотность» используется в разных значениях:

- вторичная неграмотность человека, который раньше владел соответствующими знаниями и умениями, но потеряла их в результате их «невостребованности»;
- неразвитость определенных умений и прикладных знаний в силу недостатков школьного образования;
- повышение по мере развития общества социальных требований к уровню функциональной грамотности, в результате чего люди не удовлетворяют новым стандартам грамотности;
- неграмотность в выполнении новых функций в профессиональной деятельности (например, экономическая, компьютерная, правовая неграмотность).

Определяя индикаторы функциональной грамотности, мы опирались на анализ компетенций студентов/магистрантов. На основе анализа научной литературы были выделены следующие индикаторы грамотности: общая грамотность; информационная; компьютерная; коммуникативная; владение иностранными языками. В свою очередь каждый индикатор включал характеристики умений, которые раскрывали его содержание. Они приведены в табл. 1.

Мы считаем, что формированию функциональной грамотности будет оказывать содействие блок определенных дисциплин, который ориентирован на индикаторы и умения, указанные выше в таблице.

Содержательная часть (чему учить) блока дисциплин функциональной грамотности (БФГ), на наш взгляд, должна состоять из трех отдельных модулей. Изуче-

Таблица 1

Индикаторы функциональной грамотности

Индикаторы функциональной грамотности	Характеристики умений
Общая грамотность	Написать произведение, реферат, аннотацию, составить план. Отвечать на вопросы, не испытывая затруднений в построении фраз, отборе слов. Написать заявление, заполнить анкеты, бланки.
Компьютерная грамотность	Находить нужную информацию в сети Интернет. Пользоваться всеми возможностями электронной почты. Создавать гипертексты. Работать с электронными таблицами. Использовать графические редакторов.
Информационная грамотность	Находить и отбирать необходимую концептуальную информацию из книг, справочников, энциклопедий и др. печатных текстов. Пользоваться алфавитным и систематическим каталогом библиотеки. Анализировать числовую информацию.
Коммуникативная грамотность	Работать в группе, команде. Располагать к себе других людей. Организовывать работу группы. Уметь представить группе полученную из текстов концептуальную информацию. Владеть технологиями публичных выступлений.
Владение иностранными языками	Перевести со словарем несложный текст. Рассказать о себе, своих друзьях. Понимать тексты инструкций на упаковках разных товаров, приборов бытовой техники. Общаться с заграничными друзьями и знакомыми на разные бытовые темы. уметь читать тексты по своей специальности на иностранном языке.

ние дисциплин этих модулей должно помочь студенту достичь такой уровень базовых знаний и умений, который необходимый как для дальнейшего успешного обучения в высшем учебном заведении, так и для эффективного функционирования в профессиональной социальной среде [2, с. 64].

При формировании функциональной грамотности принципиальным становится вопрос адекватности средств диагностики уровня последней. Мы считаем, что адекватными средствами диагностики может служить анализ практического применения освоенных технологий, которые интегрируют три аспекта:

- знание современных технологий;
- адекватное конкретной ситуации применения технологии;

- минимизация временных затрат на выполнение задач.

Функциональная грамотность отображает процедурные знания («знать как»), а не декларативные («знать что») и, безусловно, ориентирована на постоянное творческое развитие личности.

Список использованной литературы

1. Акатова Т. И. Языковая функциональная грамотность и языковая культура студентов: Психолого-педагогический аспект: монография. М.: ИТК «Дашков и К», 2006. – 237 с.
2. Гершунский Б. С. Грамотность для XXI века // Педагогика России. – 2010. – № 4. – С.54-68.
3. Дудко Н.В. Приемы обеспечения функционирования студентов вуза в информационной среде //Перспективы развития науки. – Ч.4. – 28.11.2012-30.11.2012. – Гданськ, 2012. – С.87-89.
4. Ермоленко В.А. Функциональная грамотность в современном контексте/ В. А. Ермоленко. – М.: ИТОП РАО, 2002. – 119 с.
5. Крупник С. А. Функциональная грамотность в системе образования Беларуси / С. А. Крупник, В. В. Мацкевич. – Мн.: Акад. последиплом. образования, 2003. – 125 с.

ФОРМУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Стаття присвячена проблемі формування навчально-стратегічної компетенції студентів-економістів у процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням в аспекті аналізу її структури та компонентів, сутності навчальних стратегій та їх використання у навчальній та професійній діяльності. Були визначені особливості досліджуваної проблеми, а також обґрунтовано перелік факторів, що впливають на формування навчально-стратегічної компетенції в структурі іншомовної комунікативної компетентності.

Ключові слова: навчально-стратегічна компетенція, професійне англомове навчання, стратегії навчання, зміст навчання.

Інтенсифікація освітнього процесу та необхідність реалізації міжкультурного спілкування потребує нового підходу до вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням у вищій школі. Демократизація навчання передбачає відхід від авторитарного стилю навчання, де ініціативу пошуку засобів бере на себе викладач до стимулювання у студента пізнавального інтересу та пошуку індивідуальних засобів реалізації навчальної діяльності, в якому викладач виступає лише менеджером. Формування у студентів навчально-стратегічної компетенції допоможе їм адаптуватись до нових економічних і соціальних умов життя, що передбачають, що вони повинні «навчатися вчитися» і брати на себе відповідальність. Саме тому розвиток у студентів вмінь та навичок до пошуку дієвих навчальних засобів навчання є невід'ємним компонентом новітнього навчального процесу.

«Навчально-стратегічна компетенція» як термін був сформований і введений в науковий обіг у 80-х роках ХХ століття. Він став результатом наукової співпраці М. Кенейла і М. Свейн, котрі визначали її як «досконале володіння засобами усного і письмового мовлення, які можуть компенсувати зрив у спілкуванні, що викликаний існуючими умовами в ситуації спілкування, що його обмежують, а також для підвищення продуктивності іншомовного спілкування».

Окремі аспекти формування навчально-стратегічної компетенції у вивченні іноземних мов розглядаються в працях таких вітчизняних і зарубіжних науковців, як О.С. Богданова, І.Н. Лукашенко, М.Д. Боголюбов, Я.М. Колкер, Н.Є. Білоножко, М.В. Давер, І.П. Дроздова, І.П. Задорожна, Л.Я. Личко, О.Є. Мисченко, С.Ю. Ніколаєва, Д.Г. Терещук, С.С. Данилюк, А.С. Cohen, U. Rampillon, E. Bialystok, D. Nunan, N. Poulisse та інші.

За Т.І. Тимофєєвою навчально-стратегічна компетенція є професійним новоутворенням в освіті, за допомогою якого можна підібрати діяльнісні стратегії і реалізувати комунікативну стратегію відповідно до поставлених завдань і ситуації для виконання щоденного професійного іншомовного спілкування.

Незважаючи на те, що на сьогоднішній день в науково-методичній літературі немає однозначного визначення структури і змісту НСК, так само як і вимог до рівня володіння нею майбутніми спеціалістами на кожному курсі навчання. У «Програмі з англійської мови для університетів/інститутів(п'ятирічний курс навчання)» наведено загальний перелік навчальних умінь, до яких відносять організаційні, інтелектуальні, практичні (пов'язані з використанням англійської мови), дискусійні, вміння аналітичного письма, дослідницькі та екзаменаційні.

Згідно «Рекомендацій загальноєвропейської мовної освіти» навчання є процесом, що потребує від студента та викладача вибору необхідних навчальних стратегій для розвитку та реалізації індивідуальних особливостей студента. Вибір стратегій навчання допомагає студенту адаптуватись до нових економічних і соціальних умов життя, що передбачає їхнє вміння вчитися і брати на себе відповідальність. Це означає, що пошук дієвих навчальних засобів навчання є невід'ємним компонентом новітнього навчального процесу. В педагогічній теорії і методиці навчання було зроблено багато спроб систематизувати й класифікувати стратегії (засоби) навчання. Через їх велику кількість постає проблема відбору найбільш дієвих у формуванні професійної іншомовної компетентності.

Структура навчально-стратегічна компетенції складається з навчальної і стратегічної компетенції.

Розвиток у студентів загального розуміння мови, як основи подальшого формування мовних та мовленнєвих компетенцій, є результатом реалізації навчальної компетенції. За визначенням С.Ю. Ніколаєвої навчальна компетенція передбачає здатність студента використовувати раціональні прийоми розумової праці, засоби оволодіння мовленнєвими, мовними, лінгвосоціокультурними компетенціями, самостійно вдосконалювати іншомовну комунікативну компетенцію.

Стратегічна компетенція в організації професійного англomовного навчання показує здатність студента адекватно використовувати наявні комунікативні стратегії на основі здобутих знань і умінь. Під поняттям «стратегії» розуміють також як засоби мовлення, що використовуються для збору ресурсів, реалізацію набутих компетенцій, щоб задовольнити потребу в успішному спілкуванні згідно наявних завдань і цілей доступним, енергозберігаючим способом.

Навчально-стратегічну компетенцію в організації професійного англomовного навчання майбутніх економістів розглядають як набуття умінь та навичок «перекривати» під час іншомовного спілкування недостатнє знання мови і подолання мовного бар'єру за допомогою таких комунікативних стратегій (засобів), як парафрази, багатослів'я, повтори, паузи, ухилиння та припущення, що представляють також компенсаторні чинники. Стратегічна компетенція іноді називається компенсаторною, тобто така, що дає змогу компенсувати низький рівень володіння мови та недостатній мовленнєвий і соціальний досвід у спілкуванні.

Згідно останніх досліджень виділяють такі види стратегій як академічні (засоби вмотивованості до навчального процесу, поставленої задачі; засоби визначення послідовності навчального процесу відповідно до потреб і цілей; засоби контролю за розумінням, ходом виконання завдань; засоби самооцінки виконання завдань, стратегії запам'ятовування та ін.); стратегії використання іноземної мови у різних видах мовленнєвої діяльності (використання мовленнєвих кліше; моніторинг успішності

усного висловлювання за допомогою жестів, міміки, дій слухача та ін.); комунікативні стратегії (формулювання питання з метою уточнення, корекції, здогад, стратегії керування емоційним напруженням, зменшення хвилювання; використання мови тіла, співробітництво з носіями мови). В результаті опанування зазначеними стратегіями, в тому числі навичками і вміннями їх реалізовувати студент набуває готовність до навчально-пізнавальної діяльності.

Саме сформована навчально-стратегічна компетенція дозволяє студенту опанувати та реалізувати невідповідне мовлення в реальній ситуації, коли можливість скористатися іншими засобами є проблемною.

Головним завданням навчальної діяльності студента стає його здатність та готовність до вмотивованого та самостійного менеджменту власної навчальної діяльності, починаючи з постановки завдання закінчуючи формуванням контролюючої стратегії.

Відповідно до вимог оволодіння навчально-стратегічною компетенцією, необхідно послідовно збільшувати самостійність студентів в організації власної навчальної діяльності та розвивати здатність до подальшої самоосвіти в професійному житті.

Виходячи з вищевикладеного, ефективність організації професійного англійського навчання майбутніх економістів у розглянутому аспекті питання ґрунтується перш за все на гуманістичному підході, спробі розкрити творчий потенціал студентів, формуванні у них іншомовної комунікативної компетентності. Мотиваційна сфера студентів є однією з актуальних проблем в іншомовному навчанні за професійним спрямуванням і потребує вироблення шляхів та методів її корекції та розвитку. Провідними ж мотивами вивчення англійської мови як фахової дисципліни у студентів вищих навчальних заходів є внутрішні (професійне опанування, комунікативні, пізнавальні) та зовнішні, які формуються за допомогою методики викладання і навчального змісту. Опрацювання та аналіз матеріалу дослідників з цієї теми дали змогу дослідити дане питання та окреслити головні підходи та шляхи їх реалізації у визначеному аспекті.

Література:

1. Гончарук Ю.В. Методичні й методологічні орієнтири процесу викладання іноземних мов у період зміни соціального замовлення// Наукові праці: Науково методичний журнал. Педагогіка. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – Вип.131. – Т.144. – с.68 – 70
2. Жлуктенко Ю.О. Методика викладання іноземних мов у вищій школі.-К.: Вища школа, 1971- 31 с.
3. Семенишин І.Є. Навчальні стратегії у вивченні англійської мови як методична проблема / І.Є. Семенишин // Наукові записки. Серія «Педагогіка», 2011. – № 2. –с.156 – 159.
4. O'Malley J. M. , Chamot A. U. Learning strategies in second language acquisition. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. – 340p.
5. Oxford R. Language learning strategies: What every teacher should know. – Boston: Heinle & Heinle, 1990. – 342p.
6. Wenden, A. and Joan Rubin (1987). Learner Strategies in Language Learning. New Jersey: Prentice Hall.

Мельникова С.А.

старший преподаватель

Академия архитектуры и искусств

Южный федеральный университет

Ростов-на-Дону, Россия

hilicera2001@yandex.ru

РОЛЬ МЕЖДУНАРОДНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА В СФЕРЕ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Ключевые слова

Международное сотрудничество, Художественное образование, практика в России и за рубежом, традиции.

Глобализация, как процесс всемирной экономической, политической, культурной и религиозной интеграции и унификации затрагивает все сферы общественной деятельности во всех странах земного шара. Необходимость сотрудничества специалистов разных стран в сфере науки, искусства и культуры становится неотъемлемым условием развития современного общества и является залогом укрепления межнациональных связей, толерантности и продуктивного решения глобальных проблем. В связи с этим особую актуальность приобретают исследования, позволяющие провести анализ различных методов работы, как отдельных систем, так и мирового опыта в той ли иной сфере общественной деятельности.

Это в полной мере относится и к художественному образованию как системе сформированной под воздействием тех или иных условий социально-культурного характера. Естественно, что в современных условиях различные страны мира сталкиваются проблемой систематизации и расширения опыта международного сотрудничества в сфере художественного образования. Сейчас значительную роль в мировом политическом и культурном пространстве представляют два крупнейших государства Россия и Китай. Данные страны ведут значительное сотрудничество в области образования, поэтому интенсивность обмена опытом обучения сложив-

шимся в системе художественно-педагогического образования в конкретной стране с учетом её культурных особенностей имеет большое практическое значение в условиях диалога культур.

Анализ практики на уровне китайских вузов художественного профиля, позволяет констатировать наличие у них ряда конкурентных преимуществ (по сравнению с современной российской практикой). В настоящее время уровень подготовки российских выпускников профильных вузов не соответствует современным требованиям по причине полной оторванности учебных заведений от практической сферы за рубежом.

В Европе структура поддержки творческой личности гораздо более развита: больше выставочных площадок, грантов, каждый, даже самый небольшой городок, такой как Франция, непременно имеет свою художественную резиденцию.

Следовательно, для студентов предоставляется возможность творческого диалога с преподавателями, знаменитыми художниками и искусствоведами, обмен опытом, как в теории, так и на практике. Этому способствует проведение различных совместных мастер-классов и семинаров.

С другой стороны, в европейской системе художественного образования, например в Германии, предоставляется «академическая свобода» право выбора практических дисциплин и лекций, необходимых для реализации творческого потенциала, а так же выбор преподавателей. Обучение построено таким образом, что у студентов крайне мало обязательных предметов (одна в неделю лекция по теории и один в семестр курс по творческой специальности, который необходим для разработки собственного проекта). Более того, по сравнению с российскими вузами, этому способствуют гибкие рамки реализации учебных программ творческих специальностей.

Заметим, что во всей Западной Европе и в Германии принципы натуралистического изображения русской академической школы обучения рисунку и живописи, построенного от простого к сложному, из года в год набирая мастерство, – абсолютно не применяются.

На протяжении многих лет, в целях взаимодействия между учебными заведениями в рамках европейского образовательного пространства существует программа «Эразмус» по обмену студентов, что позволяет учиться в любом европейском ВУЗе. Таким образом, это дает возможность осваивать новые направления и технологии творческого процесса, знакомиться с другой культурой и системой художественного образования, улучшить владение иностранными языками на профессиональном уровне, что тоже важно в современном мире и приобрести бесценный опыт. Для студентов российских художественных ВУЗов несмотря на то, что идея международного сотрудничества между учебными заведениями существует уже более 20 лет, поездки на практику или стажировку в творческие мастерские за границу не распространены. Главной проблемой в этой ситуации остается финансовая поддержка государства, курирующая различные программы по обучению и отправки на учебу и практику.

В XX веке российская система художественного образования была построена таким образом, что выпускники творческих специальностей желающие проложить дальнейшее обучение заканчивали стажировку в ассистентуре. На протяжении многих лет профессиональное становление творческой личности сопровождали предметные образовательные программы разного уровня, а так же обучение – стажировка в творческой аспирантуре. В настоящее время встает острая проблема об

отсутствии законов предусматривающих дальнейшее бучение в творческих мастерских, так называемой творческой аспирантуре.

В современных условиях высшая школа сталкивается с проблемой переосмысления и сохранения богатого культурного наследия, которое складывалось и развивалось многими поколениями специалистов в сфере культуры и искусства в течение многих лет, а так же с необходимостью соответствовать современным требованиям к уровню подготовки специалистов. Невозможно в эпоху перемен разрушить накопленный опыт, разрушить российскую систему профессионального художественного образования «школа – училище – вуз». Ценность творческого образования заключается именно в его непрерывности, а новый законопроект нарушает эту цепочку, разрывая звенья, необходимые для подготовки современного специалиста, конкурентоспособного на рынке труда, готового к эффективной работе по специальности на уровне мировых стандартов.

Л.В. Школяр пишет о том, что художественное образование народа никогда не может потерять свою приоритетную роль, так как это чревато разрывом между образованием и культурой. «Недооценка искусства, отношение к нему как „вспомогательному средству“ девальвирует его роль в развитии духовной культуры человека. Мы должны понять, что искусство не средство, а способ существования человека как человека» — пишет она [1].

Формирование духовной и нравственной культуры личности возможно тогда, когда человек получает качественное художественное образование. Одной из задач современного образования становится создание условий для приобретения опыта межкультурного общения, обучение навыкам и умениям общения студентов с представителями иных культур, в процессе которого происходит формирование межкультурной компетенции.

К. Кнапп предлагает современную модель межкультурной компетенции, которую автор определяет как «способность достигать в равной степени успешного понимания как представителей других культур и коммуникационных сообществ, так и представителей своей культуры» [2].

Основным достоинством данного подхода является выделение двух взаимосвязанных сторон межкультурной компетенции личности – способность понимать родную и чужую культуру. Ещё одним положительным моментом представляется установление связи между мышлением и поведением, что выводит межкультурную компетенцию на более осознанный и культурологический уровень.

Дж. Летонен считает, что для успешной коммуникации в иной культуре, с точки зрения автора, необходимо знать язык, историю страны, искусство, экономику, общество, т. е. обладать всесторонними знаниями о культуре этой страны [3].

В этом помогает, стремительно растущий процесс информационных и коммуникационных технологий во всех странах мира, который ведет к интенсивному взаимообогащению межкультурных компетенций и художественного опыта их всестороннего сотрудничества развития национальных культур.

Необъятные информационные ресурсы становятся все более доступными, что ведет к более близкому международному сотрудничеству в сфере художественного образования. Кроме того, можно отметить основные информационные ресурсы, обеспечивающие повышение мотивации обучения и качественный учебный процесс, к ним можно отнести:

– освоение компьютерных технологий и творческих компетенций

–создание и использование большого количества электронных образовательных ресурсов

–развитие визуальных искусств и художественного образования на современном этапе

–технологии дистанционного художественного образования

–виртуальные художественные галереи и музеи

–виртуальные конференции, семинары

Информационные и коммуникационные технологии способствуют созданию уникальной международной информационной среды, используемой для решения различных методических и учебно-познавательных задач. В свою очередь характеризующимися определенными дидактическими возможностями. К примеру:

- диалог культур и обмен опытом между обучающимися и средствами информационно- коммуникационных технологий;
- компьютерную визуализацию учебной информации об объектах, процессах и явлениях, как реально протекающих, так и виртуальных;
- хранение больших объемов информации с возможностью легкого доступа к ней;
- компьютерное моделирование изучаемых или исследуемых явлений и процессов;
- обработки результатов учебного эксперимента с возможностью его многократного повторения;
- автоматизацию процессов управления учебной деятельностью и контроля за результатами усвоения учебного материала

Исходя из вышесказанного, для дальнейшего совершенствования и развития в области высшего художественного образования, необходима возможность преобразования и переосмысления классического художественного образования и достояний национальной культуры для открытия новых перспектив в решении актуальных задач, стоящих перед образованием, как в современной России, так и за рубежом. Развитие общества, изменение каких-то принципов и устоев, новые взгляды и течения, эксперименты – все это способствует поиску чего-то нового и более совершенного. Международное сотрудничество разных слоев населения, в том числе и правительство – даст возможность выяснить и понять основные проблемы и найти решение, которое помогло бы не только в воспитании высококачественных специалистов, но и в развитии страны и продвижении ее в мире. Таким образом, мы помогаем будущим выпускникам творческих специальностей избежать проблем, которые существуют в настоящее время.

Литература / References

1. Школяр Л.В. Художественное образование в России: проблемы и перспективы Текст. / Л.В. Школяр // Педагогика искусства как новое направление гуманитарного знания.— М.: ИХО РАО, 2007. — Часть 1. — С. 9-16.
2. Knapp, Karlfried. Intercultural Communication in EESE [Электронный ресурс]: <http://www.cs.uu.nl/docs/vakken/bci/programma/intercult.html> Retrieved January 3, 2003
3. Lehtonen, Jaakko. Globalization, National Cultures, and the Paradox of Intercultural Competence EESE [Электронный ресурс]: <http://viesti.jyu.fi/laitos/lehtonen/globalization.html> Retrieved December 2, 2003.

ОСНОВНІ ТРУДНОЩІ ВИКОНАВСЬКОГО ВТІЛЕННЯ ХУДОЖНЬОЇ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ МУЗИЧНОГО ТВОРУ СТУДЕНТАМИ-ПАНІСТАМИ ПОЧАТКОВИХ КУРСІВ

Анотація. У доповіді розглядаються основні труднощі виконавського втілення музичного твору у їх розподілі на психологічні, інформаційно-пізнавальні, музично-виконавські.. Детально висвітлені шляхи подолання названих груп труднощів у процесі музично-виконавської підготовки студентів-піаністів.

Summary.

Ключові слова /Keywords / музичне виконання /musical performance, художній образ /artistic image, виконавська інтерпретація / performing or interpreting, закономірності творчої інтерпретації /creative or interpreting laws.

Музичне виконання – творчий процес втілення художнього образу музичного твору засобами виконавської діяльності, тобто створення індивідуальної інтерпретації. На відміну від таких мистецтв, як живопис, скульптура, музика, як мистецтво розподілене в часі, відображає дійсність в звукових художніх образах та потребує обов'язкового творчого акту відтворення виконавцем. Музичний образ виникає лише при певному поєднанні компонентів музичної мови, в результаті якого створюється система життєвих (емоційних, рухових, мовних, сенсорних тощо) асоціацій, яка знаходить своє втілення в музичному матеріалі – моделюється в музичних засобах і породжує в них відношення, названі “синтаксисом образу” (В.Медушевський) [цит. за 4, с.84].

Існують наступні загальні закономірності творчої інтерпретації авторського тексту:

1) при опрацюванні твору виконавець спирається не на «звуковий еталон», що є загальноприйнятим у конкретних історичних умовах, а на авторський нотний текст; роботу над особливостями даного твору він погоджує з власними емоціями і думками, які виникли в результаті творчої діяльності;

2) виконавець виконує авторські вказівки, але при цьому вносить до тексту більш менш глибокі індивідуальні перетворення, що приводить до виникнення конкретного виконавського тексту; ідея твору істотно не змінюється;

3) будь-який авторський текст складається з двох взаємозалежних частин: *об'єктивно-композиційної* – складає внутрішню якість твору, зміна текстових знаків в цій частині призводить до спотворення і руйнування форми твору, подрібнення його змісту; *суб'єктивно-інтерпретаторської* – складає зовнішню якість твору, текстові знаки якої важливі і змістовні, проте можуть бути змінені вже в авторському виконанні; надалі, перетворення в цій частині тексту ведуть до численних трактувань твору; обов'язкова залежність зовнішньої форми твору від внутрішньої є непо-

рушним законом всіх виконавських мистецтв, але, безперечно, інтерпретація, в свою чергу, теж впливає на об'єктивно-композиційну частину твору [1, с. 190-192].

За переконанням Г.Когана, виконавець, працюючи над музичним твором, неодмінно «переінтонує», «переосмислює» його, і тому кожне нове звучання являє собою плід співтворчості автора і виконавця [2, с. 37]. Сучасними дослідженнями доведено і той факт, що в процесі «озвучування» твору піаніст користується трьома основними видами музично-виконавських уявлень:

1) звуко-рухові уявлення, які разом з виконавськими знаннями, вміннями та навичками полегшують технічне оволодіння музичним матеріалом твору;

2) ладо-мело-ритмо-гармонічні уявлення, що формуються при досягненні конкретних звукових образів-тем;

3) ідейно-емоційно-образні уявлення, завдяки яким виконавець пізнає основні емоційно-художні образи або ідеї музичного твору [2, с. 36].

Взаємодія і взаємопроникнення вищезазначених музично-виконавських уявлень має певні позитивні якості: по-перше, у піаніста виникає так званий «ідеальний проект», який виконує спонукальну, регулюючу, орієнтуючу і контролюючу частину виконавської діяльності; по-друге, забезпечується кінцевий результат – художня інтерпретація твору [2, с. 38].

В умовах навчання за мистецьким освітнім профілем настає певний переломний момент у музично-виконавському розвитку студента, який у цей час досягає достатньо високого рівня, що викликає необхідність виявлення специфіки оволодіння навичками музичного мислення та концертного виконання програм високого ступеня складності виконання. Вказаний процес пов'язаний з виникненням цілої низки труднощів, які можна умовно розподілити на: а) психологічні; б) інформаційно-пізнавальні; в) музично-виконавські.

До психологічних труднощів, за нашим переконанням слід віднести:

1) відсутність готовності до досягнення музичних творів, яка проявляється у неспроможності студента-піаніста уважно та вдумливо працювати над грамотним розбором музичного тексту, прослуховування всіх прошарків музичної фактури та до її аналітичного осмислення; відсутність або недостатність концентрації уваги та її переключення відповідно до музично-виконавських завдань;

2) немотивований страх перед одночасним виконанням декількох виконавських завдань (слухання та інтонування тематичного матеріалу та відповідне виконання підголосків, складного акомпанементу тощо); невідповідність внутрішнього та зовнішнього слухового сприймання власного виконання.

3) відсутність при прочитуванні музичного тексту яскравого емоційного початку та домінування інтелектуального розрахунку; недостатня розвиненість комплексного характеру запам'ятовування музичного тексту, звичка вивчати твір механічним програванням і, як наслідок, затягування процесу освоєння твору напам'ять;

Подолання вказаної групи труднощів, за нашим переконанням знаходиться у включенні студента-піаніста в символічний діалог з музичним твором та віднайдені єдиної концепції виконання тематичного матеріалу при збереженні індивідуальності кожного її елемента. Цей процес має наступні складові: а) фатичну – встановлення та утримування контакту з основною тематичною або інтонаційною одиницею

музичного твору; б) емотивну – переживання спільних емоцій, тобто віднайдення відповідності власного емоційного стану з емоційно-смісловим забарвленням твору; в) аналітичну – забезпечення процесу осмислення музичної фактури необхідною інформацією, визначення “фактурних контурів” (І.Е.Аксельруд); г) керувальну – побудову стратегії інформативного обміну смисловими чинниками музичного твору.

Блок інформаційно-пізнавальних труднощів знаходиться у площині загальнокультурного розвитку студентів та має в своєму складі:

1) відсутність готовності до встановлення взаємозв'язків через музичний текст з автором, епохою, що обумовлено незнанням історичних реалій того періоду, коли було написано музичний твір; недостатній досвід музично-слухової діяльності, який часто визначають поняттям “наслуханість”, тобто відсутність чи незначна кількість активно прослуханих творів (під активним слуханням ми розуміємо слухання музичного твору з нотами та уважне слідкування за драматургічним розвитком музичної тканини);

2) відсутність чи недостатність музично-теоретичної бази для самостійного аналізу музичної фактури та виділення основних тематичних моментів, протискладень та інтермедій.

Шляхи подолання вказаних труднощів потребують включення учня до активної слухової діяльності, яка передбачає уважне слухання не тільки тих творів, які є частиною індивідуальної програми, а й інших музичних творів з порівнянням різноманітних інтерпретацій та виконавських концепцій. Важливим та доцільним у цьому процесі є також розвиток у студента-піаніста: а) здатності приймати й осмислювати знання; самостійно бачити проблему, формулювати її, реалізувати розроблений план роботи; б) здібності закріплювати та застосовувати отримані знання – вміння творчо розробляти та використовувати оригінальні способи вирішення виконавських завдань.

До музично-виконавських труднощів, за нашим переконанням відносяться труднощі пов'язані з інструментальним втіленням художньо-образного змісту музичного твору, тобто:

1) складність віднайдення образно-інтонаційного характеру та жанрової належності основних смислових одиниць музичного твору відповідне виконання інтонаційно-ритмічних та гармонічних зворотів (А.Лінакі); відсутність слухового контролю за збалансованим голосоведенням – найчастіше при виконанні спостерігається надмірне виділення основної та звукове нівелювання контрапунктуючих до неї голосів;

2) неточна побудова шкали динамічного нюансування, без враховування особливостей стилістики, епохи тощо; необхідність різноманітності тембрового забарвлення та динамічного рівня голосів (при виконанні поліфонічного твору);

3) фактурна насиченість та регістрова зближеність голосів; поєднання двох голосів в партії однієї руки або розподіл одного з них між партіями рук; встановлення необхідного рівня динаміки між довго тривалим звуком та виконанням на його фоні рухливих фігурацій у іншому голосі.

Шляхи подолання вказаного комплексу труднощів передбачають творчу співпрацю педагога та студента у процесі якої вирішуються наступні завдання: а) створення якомога повнішого попереднього уявлення про художній образ твору, що

вивчається, шляхом застосування цілісного аналізу з метою вербального оформлення характерних особливостей твору; б) активізація постійного слухового контролю за художнім виразним звучанням; в) проведення художніх аналогій та застосування вокально-хорових знань, умінь і навичок у досягненні виразності виконання; д) порівняння різних інтерпретацій (у запису) розученого твору або подібного за жанрово-стильовими ознаками; г) формування та прийняття мети створення учнем власної виконавської концепції; розробка та реалізація раціонального порядку виконання поставлених завдань з побудовою відповідного алгоритму діяльності.

Література

1. Жижина М.В. Психолого-педагогические условия и факторы формирования исполнительского внимания музыканта / Жижина Мария Викторовна. – Саратов: Изд-во Саратовского университета, 2002. – 138 с..
2. Коган Г.М. У врат мастерства. Психологические предпосылки успешности пианистической работы. /Г.М.Коган.– М.: Советский композитор, 1977. .-4-е изд. дополненное – 176 с.
3. Петрушин В.И. Музыкальная психология: [учеб. пособие для студентов и преподавателей] / Петрушин В.И. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1997. – 384 с

RESEARCH-PROJECT ACTIVITY AS THE MEANS OF STUDENTS' PROFESSIONAL LEVEL INCREASING

The analyses of scientific works with the purpose to identify the definition „students' research-project activity” is conducted.

The author has pointed the main components, indicative aspects and context of the students' research-project activity. Based on research identified the research-project activity, as integral part of professional training and increasing level of specialists' improving skills and qualities.

Key words: project activity, professional education, research activity, planning.

Introduction: the process of Ukrainian's integration into European and educational sphere leads to rethinking of future specialists' professional level in higher education.

The current economy state is characterized by the intensity innovative ideas flows and their implementations. These actions success in provided by students' professional competence, ability to solve scientific, research, economic, project and organization tasks in a high professional and creative level.

Therefore the higher education should be oriented to creative personal development, readiness for the research and project activity both scientific and professional spheres, the ability to analyze and to perceive new informational flows, to assimilate modern technologies and mechanisms in solving tasks process, to choose the alternative and variable way decision-making, to apply the gain theoretical and practical experience.

All mentioned above lead to high demand in searching of students' socialization and professional level increasing new mechanisms. In the professional process training students' research and project activity becomes an integral part. The result of such actions is the ability to develop and enterprise the research and project works to real modern life which in turn contributes the professional status development.

The above is proved by the state documents, such as, the concept of Ukraine “About the development of science and the transformation the society”. It states that the main goal of scientific technical innovation policy of higher education is to provide the specialists' training according to the world standards to use efficiently the educational, scientific and innovative potential for the development of economics as well as for solving the social tasks. The Ukrainian law “About Higher Professional Education”, “Conceptual Framework of the Pedagogical education development in Ukraine and its integration into European educational space” states the necessity to adapt the social and humanitarian content of students' training to the requirements of information technology society as well as to changes occurring in social economic sphere. The State National Program “Education” (“Ukraine XXI Century”), the National Doctrine of Education of Ukraine in the twenty-first century, the order “About the structure of the educational and professional programs and curricula for

bachelors” and the Law “About Higher Education” and “About the Professional and Technical Education” point the importance of students’ development both in professional and project areas; moreover, project activity is considered as a part of professional education.

The level of professional education at higher establishments is to increase continuously so this question has been investigated by a numerous number of scientists. Thus, the N. Babkova-Pylypenko and O. Romanovs’kyy learn the future economists’ training peculiarities. L. Dubkova, O. Kylish describe the improving aspects of professional education in economic sphere.

In the present work context the scientific works are dedicated to the research and project activity terms (N. Matyash, A. Obuhov, A. Savenkov).

Despite of scientists’ researches to the problem of future economists’ training peculiarities the research project activity as the means of students’ professional level increasing question is still up-to-date.

Thus the article purpose is to light out the research project activity as the means of students’ professional level increasing.

To research the pointed goal the following tasks should be solved out:

– to light out the term „students’ research project activity”;

– to define research project activity as the means of students’ professional level increasing

The term „students’ research project activity” is characterized by multiply and over specified demantions in the modern educational process and gives the possibility of personal integration and improving in professional sphere. Students’ research project activity is defined as the establishing of unknown by means of analyzing and understanding existing aspects of certain tasks. The main idea of this activity is to light out the fact or truth.

According to I. Kairova [3] and N. Petrova [2] advisable to stress that research project activity is one of the main ways of cognition and intellectual creation and is characterized by search ambition with the projected result implementation. In the concept of students’ research project activity development the leading role takes search by itself with unknown result and provides the existence of such stages as: normative problem definition, theory analyzing, research methods selection and its practical acquirability, data accumulation and results obtainment, its implementation.

E. Polat [5] investigating the students’ research project activity pointes its pragmatic focus on the work results with its bounded accomplishment: in case of theoretical task there should be its practical solving; practical means certain result with its using readiness.

A. Savenkov [6], improving the concept of “project activity” identifies a number of steps to perform this type of work such as: the concept goals and objectives of the project definition, the available information materials and resources, the plan creation, the project activities organization, presentation and the activity results reflection. The author considers “project activity” as an important aspect of teaching practice, affecting significantly the complex formation of a person. Analyzing this phenomenon, the scientist notes the usage of such activity form not only as a component of the educational system in modern teaching practice, but also as an element to contribute the development of students’ skills and abilities (the project thinking formation; the success motivation in the professional knowledge area; the ability to work independently both in-and out- classroom; the analytical critical and creative abilities working out; the responsibility in decisions making).

S. Osipova [4] complements the concept of “project activity” adding such characteristic as readiness to risk. The work under the project goal achieving can be long-term and there is a danger of a sharp termination, under the terms of external changes in economic or scientific spheres not allowing completing the project and its implementation according to the plan.

Basing on research project activity scientists’ investigations as for future economists’ professional training (N. Babkova-Pylypenko, N. Balovsyak, O. Kulish, O. Romanovs’kyy) have been defined such criteria of future economists’ research project activity as: value oriented, intellectual cognitive and cognitive.

Value oriented criteria is defined by the level of professional knowledge transforming into practical actions. Intellectual cognitive is characterized by the professional knowledge level, perspectives and results understanding. Practical aspect means the understanding project necessity and demand.

Thus research project activity is swayed on the personal needs, possibility and capability quality knowledge, methods and facilities systematization for reaching the outcome that developed in the process of intellectual and creative students’ activity. Research project activity is a result of experience cognition that changes into certain professional situation and has its own culmination and perspectives.

Therefore the future students’ research project activity in the professional training process is the complex of abilities and skills providing the readiness and improving to future profession.

Students’ research project activity should be considered as a way of professional abilities increasing level. N. Bordovskaya [1] points that the research project activity is referred to cognition and transformation of professional abilities. Its result is new knowledge and experiences getting, the developing of the ability professional tasks solving and self-realization.

Considering research project activity as a means of students’ professional level increasing (D. Chernylevs’kyy, O. Chuprova) is to be considered as improving, supporting, implementing skills and abilities both in the professional training process and independently.

In the process of students’ research project activity such personal qualities are improved as:

- initiative (determining and using possible ways for solving professional tasks);
- purposefulness (readiness for obstacles overcoming, strategies changing for reaching the result);
- effectiveness and quality orientation (finding practicable ways for improving and precipitating the work effectiveness in professional sphere);
- appriseness (capture and ability to analyze the information and data for research project tasks decision-making);
- systematic planning (the ability to plan and observe in the process of decision-making);
- independence and assurance (the using of certain methods and providing innovative ideas in the process of research project activity oriented to getting a result with its further implementation).

So, having analyzed the scientific approaches to defining research project activity; the importance of its development is to be pointed the term content that is determined by

the demands of continuously and intensive changing economic and social spheres. Analyzing the content of research project activity is to be stressed on its necessity as integrative part of modern students' professional education.

Moreover, students' research project activity should be considered as a means of professional increasing level and improve both personal and specialists' skills and qualities.

Thus, research project activity as a means of students' professional increasing level is considered as improving, supporting, implementing skills and abilities both in the process of professional training and independently.

Reference

1. Bordovskaya N.V., Darinskaya L.A., Kostromina S.M. *Sovremennyye obrazovatelnyye tehnologii.* - M.: «Knorus», 2011, 452s.
2. Gorovaya V.I., Petrova N.F. *Pedagogicheskie usloviya podgotovki studentov k innovatsionnoy professionalnoy deyatel'nosti // Sovremennyye naukoemkie tehnologii.* – 2009. – # 12 – str. 36-38
3. Kairova I. A. *Pedagogicheskaya entsiklopediya // I. A. Kairova, F. N. Petrova, M. : "Sovetskaya entsiklopediya", T.2., 1965 – 180c.*
4. Osipova S. I. *Teoreticheskoe obosnovanie postroeniya i realizatsiya modeli obrazovaniya, sposobstvuyushey stanovleniyu sub'ektnoy pozitsii uchaschihsya: dis. dok. ped. nauk.: 13.00.01/S. I. Osipova; Gos. univ. tsvetnykh metallov i zolota — Krasnoyarsk, 2001. — 348 s.*
5. Polat Ye. S. *Suchasni pedahohichni ta informatsiyi tekhnolohiyi u systemi osvity: navch. posibnyk dlya stud. VNZ // Ye. S. Polat, M. Yu. Bukharkina., M.: Akademiya, 2-e vydav., 2008 – 257s.*
6. Savenkov A. I. *Doslidnyts'ke navchannya ta proektuvannya u suchasniy osviti // Savenkov A. I., K. : Doslidnyts'ka robota uchniv #1., 2004 – 110s.*

Зенченко Т.Ф.

аспірантка кафедри теорії і методики початкової освіти
(Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка), Україна
Zenchenko T.F.

Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University
Supervisor: PhD (Pedagogics), Professor, Academician of
National Academy of Ukrainian Science M.S. Vashulenko

THE ROLE OF DESCRIPTIVE FUNCTION OF ADJECTIVE IN THE PRIMARY SCHOOL PUPIL'S SPEECH ACTIVITY

Key words:

competence approach, speech activity, students' speech skills improving, an adjective, active vocabulary enriching, adjective synonyms, adjective antonyms, monologue utterances, speech skills, teaching, exercises, language material.

Accession. Competence approach to the language and speech course teaching stimulates the development not only of the secondary school pupils' speech communication optimization, particularly in primary school pupils, but also in the system of teachers' training in higher educational establishments; working out the system of methodical guidelines for future primary school teachers; determining the features of future teachers' training in the process of the primary school pupils' communicative competence forming, particularly in the studying of adjectives.

Council of Europe introduces approach which is based on pupil's communicative requirements and use ways and methods for providing in pupils opportunities and possibilities.

Analysis of psychological, pedagogical and educational literature has shown that the problem of primary school pupils' speech development, introducing the competence approach to learning is one of the leading problems in the works of Ukrainian and Russian psychologists (H.O. Ball, L.S. Vygots'ky, P.Ya. Gal'perin, D.B. El'konin, M.I. Zhyntkin, H.S. Kostyuk, O.M. Leont'yev, O.O. Leont'yev and others), research scientists of primary school children speech development (M.S. Vashulenko, V.I. Bader, L.O. Varzats'ka, I.P. Gudzyk, T.O. Ladyzhens'ka, M.R. Lvov, N.F. Skrypchenko, V.O. Sobko, M.H. Steľmakhovych, O.N. Khoroshkovs'ka etc.); the problem of adjective studying is placed in the attention of linguists and methodologists (A.P. Hryshenko, M.A. Zhovtobryukh, M.Ya. Plyushch, V.V. Vynohradov, H.A. Chuyko, V.Ya. Mel'nychayko, N.I. Lazarenko and others).

The purpose of the article is to find out the nature of competence approach to the native language learning in the primary stage of secondary school, to determine the features of future teachers' training to the primary school pupils' communicative competence forming, particularly in the study of adjectives.

The main material. With the competence-based approach introduction teacher must form and structure the teaching material content predicting the final result (acquiring necessary subject and key competencies). Future primary school teachers must realize that one more function was added to the subject "Ukrainian Language" in a comprehen-

sive school. It is ensuring the competencies implementation (a pupil must acquire not only knowledge, skills and abilities, but also competences, which are based on experience, values, inclinations; a pupil must be taught to operate the acquired knowledge in everyday life).

Concept of language education in Ukraine formulates purpose of language learning, which is becoming spiritually rich personality and has skills to use of expressive means of language.

Communicative training of students at practical and seminar lessons provides for getting and improvement as ability to perceive, reproduce, create own texts different styles and types, speak out exactly, expressly, appropriately and convincingly as ability to teach, promote for getting proper competences in pupils at elementary school. Teachers should show students a variety of using descriptive linguistic resources by entering into structure of a lesson representational means, display images and more.

The purpose of modern schooling is the formation of linguistic individuality. According to it primary school teacher must teach the language so that pupils could receive language skills for making utterances in class as well as in everyday life situations. Ukrainian language in primary school is an important component of the primary education content. It defines the formation of primary school children key communicative competence, according to which children can use all the types of speech activity in the process of communication, getting to know, solving different problems successfully.

The concepts of “communication”, “communicative situation”, and “communicative competence” are widely used in educational and methodical science, especially when they mean the development of the language and literature teacher’s professional skills.

Analysis of normative and variable part of the curriculum for training of bachelor- philologist by Ukrainian from a review communicative orientation and possibility to form the professional and communicative abilities which must to be realized by students in their scientifically researches and teaching activity. Disciplines of the professionally oriented and practical cycles were interesting for us. Fundamental philological courses capture global professional problems, forms the scientific world view, deliver the newest knowledges in industry of linguistics, pedagogics and scientific researches.

However, it is impossible to assert, that certain courses (and more precisely, themes) do not walk around important questions of communication but teaching of linguistic disciplines provides readiness of graduating student to a full degree, because, to our opinion, considerable part of students uses facilities of figurativeness of the speech in their communication and practical work limitedly.

It should be noted that one aspect of language teaching practical intensification at school is pupils’ speech development in the process of parts of speech studying. In our opinion adjectives take special place in it. They are the most numerous group of words after the noun and they are formed by emphasizing the quality in the forms of relationships (links) between persons, abstract concepts, objects and actions. Learning adjectives and mastering their usage promote more precise and differentiated perception of reality.

Adjective likes noun are a nominal part of speech, but its semantic foundation is not objectivity but a quality (an attribute, a relation). In such case, the semantic foundations of a noun and an adjective are not mutually exclusive, but complement each other. The degree of detail and understanding the subject, marked with a noun, as the expressive as the greater the number of features that characterize it.

According to the linguists Bezpoyasko O.K., Horodens'ka K.H., Rusaniv'sky V.M. feature is an object's quality, which is not subject to a time changes, it is inseparable from it, is it a natural entity, constantly accompanies it; the idea about adjective's features static character and immutability is formed according to it. Unlike the dynamic characteristics (procedural) or temporal is made by subject, but not given to him by nature. Feature is presented as an indicator of the object's existence, its qualifier; it serves as attribute definitions, there is an ability to transfer direct adjective's characteristic.

Teaching the adjective certainly has great potential for enriching the primary pupils' vocabulary, developing abilities to determine the function of adjectives in speech, replacing them with synonyms, and using this part of speech in the sentences.

Stylistically the adjectives often serve as epithets. Future teachers must describe epithets' role as the primary function of adjectives to the pupils. We must denote that any communication has certain degree of emotion so such adjective's importance is quite reasonable. The epithet is most used stylistic device, it provides the author the widest range of opportunities to express their personal perception of people and events, it helps to define the author's communicative utterances to a certain social group, etc.

Adjectives can be ameliorative (positive) and pejorative (invective, negative) components of phrases. For the purpose of the monologue pupils' skills forming, including descriptive compositions, the teacher helps to use ameliorative (positive, attractive, pleasant, good) epithets to describe a friend or a classmate more active.

Communicative and expressive adjective's functions are implemented in different types of texts and utterances primarily to express their attitude to the event or phenomenon. Adjective is perhaps the most significant value to express emotional speech; relation to reality is displayed with a predicative function of adjectives taken in the short form (scientific style texts, newspapers etc.).

It is worth to denote that adjectives can be components of word games in advertising and mass media texts: journalists abuse some adjectives and categories, creating exclusive and sensational material.

A research worker G. Aleksevich makes an example of comparison of the English and Ukrainian saying «My friends were poor, but honest» («Мої друзі були бідні, але чесні»). Words «but» («але») creates convention of judgement with the denial of predictable result that is means:

«poor people – dishonest» (adjective «poor» is matched against an adjective “dishonest” contextually). «Poor = dishonest».

It costs to mark, saying «My friends were poor and honest» would be correct from a review of Ukrainian mentality. Adjective «simple» would be to add to this synonymous row, would enter it into the text for specification of semantic value.

Index of description degree of application adjectives by pupil in their communication is display relation between mastering of language and development of cognitive activity, degree of speech development as assimilation of the first this part of speech do pupil's speech more diverse, imaginative and accurate at the same time.

It is too expediently to use as operating textbooks, recommended scientifically methodical magazines, study aids so modern audiovisual electronic software in. This tools will promote activation of figurative thinking of pupils, comprehension new tints of values, especially in 1-4 classes primary school. For example, teachers can offer to use small on a

volume presentation which gives, in particular, wide gamma of colors of snow: from the standard white to the violet night (Snow – white, dark blue, turquoise, yellow goldish, pink, coral, strange, fantastic, different).

Visual perception of unusual images promote awareness of the diversity of descriptions of concepts, selection of characteristics that do not meet the simple mention of the subject and do not rely only on the experience of students. It would be appropriate to create disciples auxiliary descriptive adjectives vocabulary that students could be used in future communication activities during the school year.

It is proved that leading direction mustn't be torn off text of acquaintance and comparison of lexical and grammatical groups of words, but must be study of parts of speech and their forms through awareness their syntactic role in forming of sayings, especially monologue type. Sure, textbook with the exercises is basic tutorial. However, we recommend to increase the use art texts in practical activity for perception and reminder, free use adjectives in educational activity. This texts have for an object implementation of linguistic, ethnographic or the moral and ethical tasks.

There are texts:

- 1) descriptive natural (of living and lifeless nature, mood, sense from the represented pictures);
- 2) descriptive interpersonal (exterior of man or creature, character traits, features of activity and behaviour, reaction to events);
- 3) cultural and historical or national and patriotic.

We will note, considerable attention must be given to pupil's personality, his interests, use of interactive technologies (or elements) which will activate mental and speech activity during a lesson.

Results of analysis of practical activity of future teachers and pupil's quality of mastering of depicting language means show that effective realization of principles of competence-based approach is possible if presentations and studies of functions of adjectives are studied in artistic texts which promotes to forming communicative competence in pupils as well as in students. At the same time, purpose of application of additional text exercises for mastering of expressive function of adjectives consists in strengthening of communicative orientation methodical system of textbooks, assistance forming pupil's vocal-communicative abilities and their socialization.

Conclusions. We conclude that subjects have significant (mostly theoretical) communicative potential, but mainly orient students in their professional fields arm its methodology, reveal their goals and objectives, provide theoretical knowledge of the discipline, although little attention is paid to the communicative aspect of the future of students; extremely limited study ways of mastering techniques and training methods, ways and forms of successful communication.

Consequently, modern requirements to lingually-vocal preparation of pupils in elementary school require high-quality new training of teacher which must to get linguistic knowledge and must use correctly by this knowledge in their speech, must pawn basis of this knowledge to pupils.

Therefore, the professional and communicative skills forming of the students who train in the specialty "Primary education" is predetermined with the pedagogical orientation of their personalities and primary school teacher's professional features, the main task of

which is the organization of the educational process in line with the communicative, linguistic, cultural and activity aspects with the aim of forming the pupils as communicative and competent personalities prepared for any form of social communicative interactions.

LITERATURE

1. Birjuk L.Ja. Komunikatywna kompetentnist' majbutnogo vchytelja pochatkowych klasiv: teorija i tehnologii' (na materiali metodyky vykladannja rosijis'koj' movy): monografija. – K.; Gluhiv: RVV Gluhivs'kogo NPU im. O. Dovzhenka, 2009. – 317 s.
2. Vashulenko M. S. Pidgotovka majbutnih uchyteliv do formuvannja movno-movlennjevoj' kompetentnosti molodshyh shkoljariv / M. S. Vashulenko, V. O. Sobko // Pochatkova shkola. – 2011. – № 6. – C.27-32.
3. Vashulenko M. S. Metodyka navchannja ukrai'ns'koj' movy v pochatkovij shkoli: navch.-metod. pos. dlja stud. vyshh. navch. zakladiv / M. S. Vashulenko. – K. : Litera LTD, 2011. – 364 s.
4. Derzhavnyj standart pochatkovoi' zagal'noi' osvity // Pochatkova osvita. – №7. – S.1-9.
5. Koncepcija navchannja derzhavnoi' movy v shkolah Ukraїny / ukl. O. Bjeljajev, L. Skurativs'kyj [ta in.] // Dyvoslovo. – 1996. – № 1. – S. 16-21.
6. Navchal'ni programy dlja zagal'noosvitnih navch. zakl. iz navchannjam ukrai'ns'koju movuju. 1 – 4 klasy. Ukraїns'ka mova. / M. S. Vashulenko, K. I. Ponomar'ova, O. Ju. Pryshhepa, V. O. Martynenko, S. O. Karaman, N. I. Lun'ko. – K. : Vydavnychij dim «Osvita», 2013. – 392 s.
7. Nimchuk V. Movoznavstvo na Ukraїni v HIV–XVII st. Elektronnyj resurs: <http://litopys.org.ua/nimchuk/nim.htm>.
8. Лорьгеv M., Solovjov Je. Metodicheskija ukazanija kъ razvytyju rechy (1-j y 2-j godъ). Yzdanye 6-e, perepchatannoe bez yzmenenija sъ 4-go yzdanija, dopushhennogo Uchenymъ Komytetomъ Narodnago Prosveshhenija v uchitel'skija byblioteky nyzshyh uchebnyhъ zavedenij. – S.-Peterburgъ, 1914.
9. Ponomar'ova K. I. Realizacija kompetetnisono pidhodu v navchanni molodshyh shkoljariv ukrai'ns'koj' movy / Formuvannja ključovyh i predmetnyh kompetentnostej molodshyh shkoljariv u navchal'nomu procesi: teoretychni aspekty: Dajdzhest 1 / K. I. Ponomar'ova / Ukl. O.V. Onoprijenko. – Donec'k : Kashtan, 2011. – S. 71-79.
10. Poljuga S. M. Evoljucijna model' stanovlennja prykmetnyka ta semantyka kategoriii stupeniv porivnjannja / S. M. Poljuga // Studia Linguistica. – 2011. – Vypusk 5. – S. 206-2011.
11. Tyshhenko O. Komunikatyvnyj aspekt u navchanni / O. Tyshhenko // Dyvoslovo. – 2005. – № 6. – S. 30-33.

МУЗИЧНА ПАМ'ЯТЬ ЯК ПРОВІДНА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ МУЗИКАНТА-ВИКОНАВЦЯ

Ключові слова: пам'ять музична пам'ять, музичні здібності, музично-виконавська діяльність / memory, musical memory, musical ability, musical and performing activities.

Провідна роль пам'яті в музично-виконавській, музично-слуховій, музично-педагогічній діяльності обумовлюється тим, що названа діяльність, як і будь-яка інша, пов'язана з переробкою великої кількості інформації. Музична пам'ять поряд з музичним слухом та й почуттям ритму складає тріаду провідних музичних здібностей, співіснуючи з ними у взаємозв'язку, оскільки достатній розвиток музичного слуху є, в свою чергу, необхідною умовою музичної пам'яті, а музичне впізнавання необхідне для усвідомленого сприйняття музики.

У музичній пам'яті як різновиді спеціальних здібностей індивіда задіюються такі ж самі механізми відтворення, запам'ятовування, забування, які притаманні мнемічним процесам у пізнавальній та інших видах діяльності. Але всі означені процеси у контексті музичної пам'яті мають дещо інше змістове наповнення. Це наочно видно з наведеної таблиці)

При запам'ятовуванні музичного твору ми використовуємо рухову, емоційну, зорову, слухову і логічну пам'яті. Залежно від індивідуальних здібностей кожен музикант буде спиратися на більш зручний для нього вид пам'яті. Як вважає О. Алексеев, музична пам'ять – поняття синтетичне, що включає слухову, рухову, логічну, зорову та інші види пам'яті. На його думку необхідно, “щоб у піаніста були розвинені принаймні три види пам'яті: слухова, що служить основою для успішної роботи в будь-якій області музичного мистецтва, логічна – пов'язана з розумінням змісту твору, закономірностей розвитку думки композитора і рухова – вкрай важлива для виконавця-інструменталіста” [1, с.182]. Англійська дослідниця проблем музичної пам'яті Л. Маккіннон також вважає, що “музичної пам'яті як якогось особливого виду пам'яті не існує. Те, що зазвичай розуміється під музичною пам'яттю, насправді являє собою співпрацю різних видів пам'яті, якими володіє кожна людина – це пам'ять вух, очей, дотику і руху” [2, с. 12].

Цікавим у підході педагогів-музикантів до музичної пам'яті є відмінність у виборі домінуючого типу запам'ятовування, наприклад, Л. Маккіннон, Т. Янкова, С.Савшинській вказують на необхідність активного запам'ятовування музичного тексту, оскільки воно є передумовою успішної виконавської діяльності, іншими словами, довільне запам'ятовування є більш продуктивним, а от Г. Нейгауз, С. Ріхтер, Д. Ойстрах, С. Фейнберг, навпаки, стверджували, що музичний твір повинен запам'ятовуватися сам по собі в процесі осмислених індивідуальних занять.

Таблиця 1.

Характеристики музичної пам'яті як психічного процесу

Характеристики	Зміст
відтворення (реінтеграція)	процес мисленнєвого відтворення слухової музичної інформації, що ґрунтується на впізнаванні основних інтонаційних комплексів з їх подальшим інструментальним освоєнням та виконавським втіленням. Якість відтворення музичного тексту залежить від попереднього виконавського досвіду, концентрації виконавської уваги та роботи музичного мислення.
запам'ятовування	процес сприймання та утримування музичної інформації (мелодій, інтонацій, гармонічних зворотів та їх поєднання у певні музичні форми), одержаної з сенсорно активних модальних подразників (акустичних, тактильних, кінетичних).
об'єм	можливість сприймання, запам'ятовування та відтворення певної кількості сенсорних одиниць, що складають інтонаційні, гармонічні та кінетичні складові музичного твору.
збереження (ретенція)	утримування вивченої (освоєної) музичної інформації у короткочасній пам'яті з її поступовим переходом та закріпленням у довгочасній шляхом осмисленого повторення, емоційно-образного проживання, побудови асоціативної палітри та використання художньої піаністичної техніки. Якість та довгота збереження музичної інформації потребують постійного підкріплення шляхом повторного виконання, віднайдення нових можливостей інтерпретації.
Забування	у музичній пам'яті має вигляд невинуватого художньо-музичними завданнями переривання музичної тканини; може бути зумовлене наступними причинами: 1) недосконале володіння піаністичною технікою та необхідними прийомами; 2) стресова ситуація концертного виступу; 3) пасивність музичного мислення при вивченні твору; 4) домінуюче використання лише якогось одного виду пам'яті (слухової, механічної тощо).

Велике значення для сучасних методистів у розвитку музичної пам'яті надається попередньому аналізу твору, за допомогою якого відбувається активне запам'ятовування матеріалу. Важливість і ефективність цього методу запам'ятовування була доведена в роботах як вітчизняних, так і зарубіжних дослідників. Так, американський психолог Г. Уїплл у своїх експериментах порівнював продуктивність різних методів запам'ятовування музики на фортепіано, які відрізнялися один від одного тим, що в одному випадку перед вивченням музичного твору на фортепіано проводився попередній його аналіз, а в іншому – аналіз не був застосований. При цьому час для заучування на пам'ять в обох групах піддослідних було однаковим [цит. за 2, с. 54]. Г. Уїплл дійшов висновку, що “метод, в якому використовувалися періоди аналітичного вивчення до безпосередньої практичної роботи за інструментом, показав значну перевагу перед методом, в якому період аналітичного вивчення був опущений. [цит. за 2, с. 59].

У сучасній психології дії із запам'ятовування музичного тексту діляться на три групи (за В. Муцмахером):

1. Смыслові угруповання, які поділяють музичний твір на окремі фрагменти, кожен з яких представляє собою завершену смыслову одиницю музичного матеріалу.

лу. Осмислене запам'ятовування в цьому випадку має йти від приватного до цілого, шляхом поступового об'єднання дрібніших частин в більш об'ємні і великі;

2. Виявлення смислових опорних пунктів у музичному тексті музичного твору, що сприяє більш впевненій і вільній орієнтації в музичному тексті і більше здійсненого його відтворення;

3. Змістове співвідношення, іншими словами, використання уявних операцій для зіставлення між собою характерних особливостей тонального і гармонійного планів, голосоведіння, мелодії, гармонії, акомпанементу [3].

Дана точка зору знаходить своє підтвердження у дослідженнях психолога, Дж. Ребсона, який попередньо навчав своїх піддослідних розумінню структури і взаємного співвідношення всіх частин матеріалу, а також тонального плану музичного твору. Як зазначав дослідник, “без вивчення структури матеріалу запам'ятовування, яка зводиться до придбання чисто технічних навичок, які самі по собі залежать від незліченних і довгих тренувань” [цит. за 2, с. 59]. Думка Л. Маккіннон підтверджує, що “спосіб аналізу та встановлення свідомих асоціацій є єдино надійним для запам'ятовування музики ... Тільки те, що зазначено свідомо, можна пригадати згодом з власної волі” [2, с. 64]. Також з точки зору на дану проблему дотримувався і А. Корто: “Робота над запам'ятовуванням повинна бути цілком розумною і повинні сприяти допоміжними моментами відповідно з характерними особливостями твору, його будовою і виразними засобами” [цит. за 4, с. 215]. У свій час, німецький педагог К. А. Мартінсен, розмірковуючи про процеси запам'ятовування музичного твору, говорив про “конструктивну пам'ять”, маючи на увазі під цим вміння виконавця добре розбиратися у всіх найдрібніших подробицях вивченої речі, в їх відособленості і вміння збирати їх воедино [цит. за 4, с. 218]. Важливість аналітичного підходу до роботи над художнім підкреслюється і в роботах вітчизняних музикантів-педагогів. Показово в цьому відношенні вислів С. Фейнберга: “Зазвичай стверджують, що сутність музики – емоційний вплив. Такий підхід звукує сферу музичного буття і необхідно вимагає і розширення, і уточнення. Чи тільки почуття висловлює музика? Музиці, насамперед, властива логіка. Як би ми не визначали музику, ми завжди знайдемо в ній послідовність глибоко обумовлених звучань. І ця обумовленість споріднена тій діяльності свідомості, яку ми називаємо логікою” [цит. за 4 с. 218].

Підсумовуючи вказане вище ми хочемо акцентувати увагу на тому, що музична пам'ять – це здатність особистості до запам'ятовування, збереження (короткочасного та довгочасного) та подальшого відтворення музичного матеріалу

для музично-виконавської діяльності важливе значення мають наступні види пам'яті: *зорова* – при вивченні музичного твору домінує опора на зорове уявлення нотного тексту та його відтворення на музичному інструменті (позитивними рисами зорової пам'яті є розвиненість просторових уявлень та ефективний розвиток читання нот з листа); *емоційна* – при запам'ятовуванні музичного твору переважає орієнтація на основний емоційний настрій та емоційні контрасти (в даному випадку бажано ти активізувати задіяти емоційно-почуттєвий досвід виконавця та навчитися відтворювати емоції необхідної тривалості та інтенсивності в залежності від художньо-творчих завдань виконавської інтерпретації); *конструктивно-логічна* – (один з варіантів словесно-логічної пам'яті) процес вивчення музичного твору інтенсифікується шляхом осмислення форми музичного твору, виділення смислових оди-

ниць, виокремлення однорідного музичного матеріалу; виявлення та співставлення контрастних фрагментів твору; *кінетична* (рухово-моторна або психомоторна) – при засвоєнні музичного твору опора йде на екстенсивне “механічне” вивчення нотного тексту без осмислення художньо-образного змісту (позитивною рисою даного виду пам’яті виступає досконале володіння піаністичними прийомами та їх доцільне використання при інструментальному втіленні музичної тканини з метою створення власної інтерпретації музичного твору).

Література:

1. Алексеев А.Д. Методика обучения игре на фортепиано / А.Д.Алексеев. – М.: Музыка, 1978. – 287с.
2. Маккиннон Л. Игра наизусть. / Л. Маккиннон – Л.: Музыка, 1967. – 135 с.
3. Муцмакер В.И. К вопросу о формировании логической памяти /В.И.Муцмакер // Проблемы фортепианной педагогики и исполнительства: [сборник трудов] / [под редакцией В.И. Муцмакера]. – М.: МГПИ, 1978. – С.48-57.
4. Психология музыкальной деятельности. Теория и практика : [учеб. пособие для муз. фак-тов. высш. пед. учеб. заведений] / Д.К.Кирнарская, Н.И.Киященко, К.В.Тарасова и др.; / Под ред. Г.Цыпина. – М.:Издательский центр “Академия”, 2003. – 368 с.

Жалмагамбетова К.К.

Магистр педагогики, преподаватель. Костанайский
государственный университет имени А. Байтурсынова

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ В АКТИВИЗАЦИИ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ

Ключевые слова: информационные технологии, исследовательская деятельность.

Key word: information technology, research Activities.

Активизация исследовательской деятельности студентов, предполагает широкого использования информационных и компьютерных технологий, которые по мнению Д.Ш.Матрос, Д.М.Полева, Н.Н.Мельниковой, повышают информационную емкость занятий, способствуют информатизации образования [1]. Информатизация образования, по мнению М.О.Смирновой рассматривается не только как средства информационной поддержки учебного процесса, но и как важный инструмент специалиста любого профиля в его будущей профессиональной деятельности[2]. Т.Ю.Кудрявцева отмечает, что совокупность систематизированных специальных знаний, умений и навыков, обеспечивающих осуществление информационной деятельности индивида, ныне приобретает такое же значение, как основные знания и умения, на которых строится все современное образование [3]. В этой связи информатизация процесса обучения студентов направлена на формирование информационной культуры у студентов, позволяет самостоятельно действовать в этой среде и эффективно использовать ее возможности, а именно:

- приспосабливаться к быстро меняющимся реалиям окружающей действительности;
- адекватно формулировать свою потребность в информации и удовлетворять ее;
- формировать операционное мышление, направленное на выбор оптимальных решений;
- не только воспринимать, хранить и воспроизводить информацию, но и производить новую, управлять информационными потоками и эффективно их обрабатывать [4].

Требования к использованию метода проектов, по мнению С.Н. Бабиной, А.К Мынбаевой, З.М. Садвакасовой состоят в следующем:

1.Наличие значимой в исследовательском творческом плане проблемы (задачи), требующей интегрированного знания, исследовательского поиска для ее решения.

2.Практическая, теоретическая, познавательная значимость предполагаемых результатов.

3. Самостоятельная (индивидуальная, парная, групповая) деятельность учащихся.

4. Структурирование содержательной части проекта (с указанием поэтапных результатов).

5. Использование исследовательских методов, предусматривающих определенную последовательность действий: определение проблемы и вытекающих из нее задач исследования; выдвижение гипотезы их решения; обсуждение методов исследования; обсуждение способов оформления конечных результатов (презентаций, защиты, творческих отчетов, просмотров и пр.); сбор, систематизация и анализ полученных данных; подведение итогов, оформление результатов, их презентация; выводы, выдвижение новых проблем исследования.

6. Материальные результаты выполненных проектов, т.е. определенным образом оформленные (видеофильм, альбом, боржурнал «путешествий», компьютерная газета, альманах, доклад и т.д.).

7. Обязательная презентация результатов, которая может быть представлена в виде научного доклада, деловой игры, демонстрации видеофильма, экскурсии, телепередачи, научной конференции, спортивной игры, спектакля, путешествия, рекламы, пресс-конференции.

Критерии оценки проекта должны быть понятны, их должно быть не более 7-10. Оцениваться прежде всего должно качество работы в целом, а не только презентация [5, 6].

Применение проектного метода осуществлялась посредством выполнения проектных заданий: написание методической разработки урока с использованием средств новых информационных технологий, создание презентационных информационных объектов по теме своего проектного исследования, коллажей, тестирующих программ.

Литература

1. Матрос Д.Ш. Управление качеством образования на основе новых информационных технологий и образовательного мониторинга.-М.: Пед. Общество России, 2001, 128с.
2. Смирнова М.О. Методические аспекты подготовки магистрантов физико-математического образования к использованию компьютерных технологий в профессиональной деятельности: //Дис. ... кандидат пед.наук-2002, 225с.
3. Кудрявцева Т.Ю. Использование мультимедийных технологии как средство формирования информационной компетентности.//Дистанционное и виртуальное обучение. 2008. № 2-с. 63-67
4. Захарова И.А. Инновационные технологии в образовании. М.: Академия, 2003, 192с.
5. Бабина С.Н. Интеграция технологического и физического образования учащихся школ и студентов педагогических вузов: //Дис. ...доктора пед.наук- Челябинск, 2003, 460с.
6. Мынбаева А.К., Садвакасова З.М. Инновационные методы обучения или как интересно преподавать: Учебное пособие .- Алматы:ДОИВА, 2009, 344с.

ФІЗИЧНА РЕКРЕАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО ЗАНЯТЬ ФІЗИЧНОЮ КУЛЬТУРОЮ

Анотація. У даній статті оздоровчо-рекреаційні засоби розглянуто як чинник підвищення вмотивованості студентської молоді до занять фізичною культурою. Фізична рекреація визначається як поштовх до формування здорового способу життя, активного саморозвитку і вдосконалення студентів.

Abstract. This article deals with health-improving recreation means as a factor of validity raise in doing physical training of student youth. Physical recreation is defined as a stimulus to a formation of the healthy way of life, active self-development and perfection of students.

Ключові слова: фізична рекреація, оздоровчо-рекреаційні засоби, фізична культура, мотивація.

Keywords: physical recreation, health-improving recreation means, physical training, motivation.

Фізичне виховання у ВНЗ – це складний психолого-педагогічний процес, метою якого є формування фізичної культури особистості майбутнього фахівця, здатного самостійно організувати й вести здоровий спосіб життя [2]. Як навчальна дисципліна, обов'язкова для всіх спеціальностей, воно є також засобом формування всебічно розвиненої особистості, оптимізації фізичного і фізіологічного стану студентів у процесі професійної підготовки. В останні роки спостерігається зниження обсягу рухової активності студентів, що негативно позначається на показниках їх фізичного стану, у зв'язку із чим особливої уваги набувають питання формування, збереження та зміцнення здоров'я студентів вищих навчальних закладів [3].

Однією з основних перешкод у досягненні цієї мети є недостатній рівень мотивації студентської молоді до занять фізичною культурою. Одним із можливих шляхів її подолання є підвищення мотивації до занять фізичною культурою шляхом застосування оздоровчо-рекреаційних засобів.

Значна перевага фізичної рекреації полягає у тому, що існує багато її різновидів і є можливість обирати саме ті оздоровчо-рекреаційні засоби, які актуальні для певної групи людей. Фізична рекреація також включає елементи гри, розваги та не вимагає при цьому високого рівня фізичної та технічної підготовки, що може значно заохотити до занять фізичною культурою. Так наприклад, можна грати у різні спортивні ігри за спрощеними правилами. Фізична рекреація також надає можливість спілкування з природою та іншими людьми, тим самим уможливує "інтелектуальний відпочинок", що є особливо актуальним для студентів, які часто перевантажені розумовою працею. Для студентів цей напрям може стати поштовхом для формування здорового способу життя, активного саморозвитку і вдосконалення. Отже, рекреація є невід'ємним складником фізичної культури.

Рекреація (лат. *Recreati* – відновлення сил, одужання). Фізична рекреація – діяльність людини, яка охоплює різноманітні види і форми рухової активності й спрямована на активний відпочинок; відновлення сил, витрачених в процесі професійної праці або навчання у спеціально виділений для цього час; збереження і зміцнення здоров'я; розваги і отримання задоволення від процесу занять [1]. На теперішній час значна увага приділяється розробленню теоретичних і методичних основ фізичної рекреації на заняттях з фізичного виховання.

Культура відновлення фізичних та емоційних сил так само важлива, як і вміння ефективно працювати. На сучасному етапі – з посиленням різноманітних тисків на людину – цей аспект життєдіяльності набуває особливої значущості. За таких обставин важливе значення має раціональний вибір форм рекреаційної діяльності з урахуванням індивідуальних особливостей, умов і способу життя, специфіки соціокультурного середовища і доступних можливостей [3].

Оздоровчо-рекреативна фізична культура – це відпочинок, відновлення сил за допомогою засобів фізичного виховання (заняття фізичними вправами, рухливі і спортивні ігри, туризм, плавання, фізкультурно-оздоровчі розваги) [4].

Система фізичного виховання, яка існує у вищих навчальних закладах не дає змоги в повному обсязі реалізувати величезний потенціал фізкультурно-спортивної діяльності та заохотити студентів до занять фізичною культурою та вмотивувати їх до постійної підтримки та збереження власного фізичного здоров'я.

З метою дослідження мотивів до фізкультурно-спортивної діяльності студентів ВНЗ нами було проведене анкетування. Анкети включали в себе питання спрямовані на визначення саме тих видів рухової активності, застосування яких уможливить підвищення рівня вмотивованості студентів до занять фізичною культурою. Результати засвідчили, що студенти надають перевагу рухливим та спортивним іграм, естафетам, плаванню тощо. До числа непопулярних видів роботи увійшли легка атлетика та вправи із загальної фізичної підготовки.

Стає зрозумілим, що ті види рухової активності на яких базується програма фізичного виховання студентів не спроможні повною мірою мотивувати та зацікавити їх до даного виду занять. Студенти прагнуть активного відпочинку на заняттях з фізичного виховання, а не тяжкої та монотонної роботи, що направлена на підвищення рівня їх фізичної підготовки та збереження здоров'я. Саме тому оздоровчо-рекреаційні засоби можуть підвищити рівень мотивації студентської молоді до занять фізичною культурою.

Література

1. Адаптивна фізична рекреація як вид адаптивної фізичної культури: [Електронний ресурс] // Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України – Режим доступу: http://intranet.tdmu.edu.ua/data/kafedra/internal/fiz_reabil/classes_stud/uk/med/health/ptn/види_оздоровчо-рекреаційної_рухової_активності/2_курс/01_Адаптивна_фізична_рекреація..htm (Дата звернення 17.03.2015)
2. Карабанов А. Г. Шляхи підвищення мотивації студентів до фізичного виховання й спорту у вищому навчальному закладі // А. Г. Карабанов, Н. С. Карабанова, Б. Д. Зубрицький // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному

суспільстві. – 2010. – № 4. – С. 43–46. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Fvs_2010_4_13.pdf (Дата звернення 10.04.2015)

3. Круцевич Т.Ю., Пангелова Н.Є., Пангелов С.Б.. Історія розвитку фізичної рекреації : навч. посіб. К.: Академвидав, 2013. – 160с.
4. Кулік І.Г. Оздоровчо-спортивна рекреація і студентська молодь / І.Г. Кулік // Проблеми освіти і науки в університетах: вісн. КДУ ім. Михайла Остроградського. – 2010. – Вип.5. – №64. – Ч.1. – С.208-210.

О ПОТЕНЦИАЛЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ФАСЕТНЫХ ТЕСТОВ В ПРОЦЕССЕ ПОДГОТОВКИ ШКОЛЬНИКОВ К ГИА ПО МАТЕМАТИКЕ

Ключевые слова: тест, фасетный тест, структура фасетного теста, функции фасетного теста.

Keywords: test, test facet, facet structure test, function test facet.

По мере развития педагогической мысли, совершенствования образовательной практики эволюционируют формы, средства и методы обучения и контроля учебно-познавательной деятельности учащихся. В свою очередь тесты также стали обретать новые формы, структуру, виды. Как показывает анализ образовательной практики, в процессе обучения математике школьников применяются в основном однотипные тестовые задания с выбором ответа. Вместе с тем в психологии подчеркивается, что один из основных принципов, которому должны удовлетворять тесты, это принцип сбалансированности заданий по отношению к различным типам умственных способностей обучаемых. Соответственно возникает необходимость включения разнообразных форм тестовых заданий: задания закрытого типа (с выбором ответа); задания открытого типа (ответ вписывается вместо многоточия); задания на установление правильной последовательности; ситуационные задания; фасетные задания. В основном в процессе обучения используются первые два из указанных видов заданий. Однако большим потенциалом обладают фасетные тесты в процессе обучения учащихся математике, которые способствуют своевременному получению информации о ходе процесса освоения знаний и способов деятельности учащимися.

Фасетные тестовые задания в психолого-педагогической литературе определяется как многофункциональные практические задания сложной структуры, охватывающие большой объем учебного материала изучаемой дисциплины, представляющие собой специфическую форму обобщения, контроля и диагностики знаний, а так же средство индивидуализации и дифференциации обучения [2,98]. Поэтому рассматриваемый вид теста создает благоприятные условия для организации систематизации и обобщения знания, что является необходимым условием в процессе подготовки к ГИА по математике учащихся основной школы.

Отметим, что для успешной подготовки к ГИА нужна систематическая и непрерывная тренировка, которая включает такие составляющие, как: информационная подготовка (информированность о правилах поведения на экзамене, информированность о правилах заполнения бланков и т.д.); предметная подготовка (подготовка по предмету); психологическая готовность. Наибольшие затруднения для учителей математики в процессе подготовки школьников к ГИА представляют последние два направления. Именно фасетные тесты обладают наибольшим потенциалом в реализации озвученных направлений. С одной стороны такие тесты позволяют охватить

для повторения и контроля знаний и умений, составляющих достаточно большое содержание учебного материала. С другой стороны, они позволяют решать большое количество тестовых заданий, что способствует формированию психологической готовности учеников к сдаче экзамена.

В общем виде фасетный тест представляет собой большой массив элементов – фасеток, из которых путем различных их сочетаний конструируют тестовые задания. Фасетный тест можно сравнить с процессом типографского набора слов из отдельных букв. Структура фасетного теста состоит из двух частей: констатирующей и функциональной. В первой содержится: текст, рисунок, описание учебных ситуаций, массив требований, наборы ответов и заданий. Во второй указываются последовательность учебных действий в работе над заданиями, которые по сложности образуют три группы, что обеспечивает возможность дифференцированного подхода в изучении темы. Данные части, в свою очередь, объединяются соединительными словами: если, то, равно (равно) и др. Такая структура позволяет из представленных элементов набирать большую совокупность задач. К тесту прилагается таблица ответов, с ее помощью выполняется оперативная проверка решения задачи. По этой методике отдельные задания как бы komponуются в одно. В результате, мы получаем тест, состоящий из одного задания, но составленный так, что из него можем получить все начальные вопросы. Это достигается вариацией условий. Важным существенным условием создание фасета является то, что все элементы должны принадлежать одной и той же укрупненной дидактической единице знаний.

В обучении математике такой тест позволит провести субъектную оценку знания учащихся, что обеспечит эффективность учебного процесса, так как тест в первую очередь направлен на индивидуальность. Фасетные тесты могут быть представлены как в письменном, так и в электронном виде. При использовании компьютерных технологий принцип фасетности будет использоваться в полном объеме, так как появляется возможность автоматического изменения содержания того или иного задания для каждого испытуемого и представление элемента только одного из нескольких вариантов задания.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Архипова А.И., Грушевский С.П., Карманова А. В. Конструирование профильных компонентов курса математики с применением новых технологий обучения. Краснодар: КубГУ, 2004. – 116 с.
2. Кардапольцев А.Ю. Конструирование и использование фасетных тестов в педагогическом тестировании/А.Ю. Кардапольцев // Педагогическая диагностика. 2006. – № 2. С. 98-103.

ОСОБЛИВОСТІ ОСВОЄННЯ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ МЕДИЧНОГО ВУЗУ

Ключові слова: лексика, навички, здібності, мовленнєва діяльність, навчальний ефект, принципи навчання.

Key words: vocabulary, skills, abilities, speech activity, training effect, training principles.

Вивчення іноземних мов, зокрема, іншомовної лексики в медичному вузі суттєво відрізняється рядом різних критеріїв від навчання у мовному вузі. Як усяка інша діяльність, даний процес навчання має свої особливості.

Виділимо ряд цих особливостей, ґрунтуючись на працю І.М. Бермана (1970). По-перше, практична спрямованість навчання в медичному вузі відрізняється чіткою практичною спрямованістю і предметністю. Студенти освоюють іноземну мову як засіб для отримання додаткової інформації по своїй спеціальності. Вони вивчають не тільки іноземну мову як таку, а й прийоми роботи над іноземною спеціальною літературою, спеціальною лексикою, системою позначень та специфічні для зарубіжного досвіду поняття. Ще на початковому етапі навчання в медичному вузі студентам пропонуються тексти загальнонаукового, науково-популярного характеру, доступні для розуміння на основі знань, отриманих в середній школі з різних предметів. Що стосується курсу навчання, то він також визначається практичною спрямованістю і передбачає освоєння студентами загальної та спеціальної лексики; системою роботи над спеціальними текстами; вдосконаленням навичок роботи над іноземною спеціалізованою літературою; розвитком навичок читання. Таким чином, ще в процесі навчання студент не тільки освоює мову і лексику як його складову, а й вчиться використовувати їх в якості дієвого засобу отримання необхідної інформації за фахом.

По-друге, високий ступінь узагальненості. Якісна своєрідність навчання в медичному вузі полягає в тому, що отримані знання з мови на основі узагальнень формуються в спрямовану функціональну систему. Психологічні особливості студентів дозволяють це робити з більшим ступенем узагальненості, ніж це має місце у школі.

По-третє, важливе значення самостійної роботи. Необхідно пояснити студенту, що «навчити» мови не можливо. Мову можна освоїти. Освоїти мову – означає навчитися автоматично використовувати мовні засоби в мові, а також навички можуть бути сформовані тільки за умови активної навчальної діяльності самого учня. Наскільки добре б викладач не пояснював мовний матеріал, поки сам студент не виконає достатньої кількості вправ, освоєння матеріалу не відбудеться, розвиток умінь і навичок не буде досягнуто. Роль викладача полягає у тому, щоб зробити ро-

боту студентів цілеспрямованою, полегшити їм шлях освоєння матеріалу. Завдання студента-вольова, зосереджена, наполеглива робота, без якої освоєння мови і лексики як її складової неможливо.

По-четверте, особливості співвідношення видів мовленнєвої діяльності. Цілі і завдання навчання в медичному вузі та специфіка оволодіння мовними навичками визначають особливості співвідношення формованих навичок і вмій усного мовлення та читання.

Оволодіння навичками усного мовлення, особливо навичками говоріння, вимагає дуже великої витрати часу на виконання тренувальних вправ. В обмежений час, відведений для вивчення мови, студент може освоїти невеликий обсяг лексики. Оволодіння матеріалом в плані читання не вимагає великої затрати навчального часу, тому пасивний словниковий запас буде значно перевершувати обсяг матеріалу усного мовлення.

І, нарешті, активізація роботи оперативної пам'яті. У практиці навчання іноземної мови та освоєнні іншомовної лексики як його складової слід використовувати широкі можливості специфічних здібностей і типових форм інтелектуальної діяльності.

Так, вміння організувати роботу оперативної пам'яті виникає із навички, розвиненої при вирішенні складних завдань, і полягає у тому, що кожен знайдений результат слід зберігати в пам'яті до остаточного вирішення завдання.

Прагнення до цілеспрямованості вимагає зв'язок вивчення іноземної мови та іншомовної лексики як його складової з навчанням профілюючих предметів, з начодною демонстрацією ще в процесі навчання реального застосування отриманих з мови умінь і навичок для вирішення спеціальних завдань, тобто процес навчання в медичному вузі слід будувати з урахуванням його особливостей, що включають психологічні особливості студентів, задіяних у цьому процесі.

Кількість людей, які вивчають іноземну мову в медичних вузах є великою. Це обумовлено зростанням необхідності іншомовного спілкування фахівців різного профілю; потребами міжкультурної комунікації та станом вивчення іноземної мови та лексики як його складової, яке знаходиться на недостатньо високому рівні. Більшість випускників загальноосвітніх шкіл (крім шкіл з поглибленим вивченням іноземної мови) приходять до вузів, не тільки не володіючи усною мовною діяльністю, а й ледь вмійючи читати прості тексти загального характеру зі словником. Отже навички читання і письма у них також недостатньо сформовані, що ускладнює навчання за вузівської програмою, яка включає читання іншомовної літератури за фахом. [3, с.56]

Вивчення іноземної мови передбачається навчальною програмою медичного вузу і є обов'язковим, однак визнається його неефективність. При цьому прийнято посилатися на два основних фактори: відсутність у багатьох здібностей до їх освоєння і слабку мотивацію, обумовлену думкою, що в майбутній професійній діяльності іноземна мова навряд чи їм знадобиться. [1, с.74]

У процесі навчання іноземна мова має бути предметом освоєння, тоді як у житті вона виступає в якості засобу вирішення не тільки мовних, а й соціальних і професійних завдань.

Перетворення навчальної інформації з мети і предмета засвоєння в засіб оптимізації професійної діяльності і становить сутність тривалого та непростого для студента-випускника періоду адаптації.

Зрозуміло, що відсутність можливостей практичного використання іноземної мови в роботі фахівця не може не позначитися на мотиваційних моментах.

При вивченні іноземної мови конкретної спеціальності в певній галузі знань головним завданням ставиться розвиток «Комунікативних здібностей», що є неможливим без освоєння іншомовної лексики як загального характеру, так і спеціальної лексики, тобто навчання мови як реального засобу спілкування між фахівцями різних країн, причому спілкування як у письмовій формі (пошук інформації через книги, статті, письмові тексти, Internet, факси), так і у формі безпосередніх усних контактів (доповіді, лекції, дискусії, телефонні дзвінки).

Викладання іноземної мови в рамках мовної професійної підготовки студентів пов'язане з цілою низкою труднощів для студентів і викладачів іноземної мови. Викладач мови повинен добре розуміти необхідність роботи над мовою спеціальності. Він часто в силу інерції відчуває бажання працювати на уроках іноземної мови з матеріалом розважального характеру. Для викладачів трудність полягає в необхідності часткового освоєння відповідної спеціальності та пошуку шляхів створення комунікативних ситуацій із залученням спеціальних знань, а також в оперативному створенні методичного інструментарію на основі наявних теоретичних знань.

Навчальний ефект міг би бути значно вищий із застосуванням візуальних засобів, телебачення, але багато медичних вузів їх позбавлені.

Позитивні зміни може забезпечити психологічне обґрунтування навчального процесу з іноземної мови, врахування особливостей функціонування психічних процесів, реалізація психічних властивостей, використання психічних станів. При освоєнні іншомовної лексики все ще залишаються невикористаними певні резерви такі, як контекстуальне мислення і супутні йому психічні процеси пам'яті, уваги, сприйняття.

Можливості освоєння іншомовної лексики можуть бути активізовані через реалізацію їх психологічних резервів на основі застосування дидактичних принципів. Так, практичний ефект може мати психологічний аналіз принципу навчання на високому рівні труднощів. Накопичення лексичного запасу вимагає наполегливої самостійної навчальної роботи, більшості студентів іншим шляхом цю проблему не вирішити, отже в ході навчання необхідно формувати відповідні особисті якості: дисциплінованість, працьовитість, старанність, почуття відповідальності. [2, с.18]

При вивченні іноземної мови, зокрема, іншомовної лексики часто порушується принцип доступності навчання. Необхідно враховувати обмежені можливості сприйняття та запам'ятовування, особливо на тлі розумового стомлення при великих навчальних навантаженнях. Психологічно неправильно здійснюється і мотивування: не враховуються вікові особливості студентів, провідний вид їх діяльності, в результаті чого не формується мотиваційно-необхідний план діяльності, не задовольняється комунікативна та пізнавальна потреба в освоєнні іноземної мови і лексики як його складової.

Отже, ми прийшли до висновку, що освоєння іншомовної лексики студентами в освітньому процесі медичного вузу обумовлене рядом особливостей: практичною спрямованістю і спадкоємним характером навчання в медичному вузі, так як спираючись на знання, вміння та навички, отримані студентами в школі, вони освоюють іноземну мову і лексику як його складову в якості засобу для придбан-

ня додаткової інформації по своїй спеціальності; високим ступенем узагальненості, оскільки отримані знання з мови формуються в спрямовану функціональну систему на основі узагальнень; значимістю самостійної роботи, без якої освоєння іноземної мови та лексики як його складової неможливо; особливостями співвідношення видів мовленнєвої діяльності, коли навички та вміння усного мовлення та читання слід формувати паралельно, роздільно; активізацією роботи оперативної пам'яті, розвиненою при вирішенні складних завдань; активним психологічним забезпеченням пізнавальної діяльності через формування особистісних якостей студентів, облік їх вікових особливостей та провідного виду діяльності.

Список використаних джерел

1. Вербицкий А.А. Иноязычная речевая деятельность инженера / А.А. Вербицкий, В.Д. Танищева. – М. : Высшее образование в России, 1994. – 74 с.
2. Меркулова Л.П. Изучение иностранного языка как психологический фактор адаптации студентов: Автореф. дис. канд. психол. наук. – Л., 1990. – 18 с.
3. Раппопорт І.А. Тести в обучении иностранным языкам: итоги двадцатилетнего эксперимента / І.А. Раппопорт, Р.Т. Сельг. // Иностр. языки в школе, 1989, №6. – 56 с.

ФОРМУВАННЯ КОНКУРЕНТНОЗДАТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

Ключові слова: конкурентноздатність; інженер-педагог; творчість; зміст освіти; соціально-економічна освіта.

Keywords: competitiveness; engineer-teacher; creativity; educational content; social and economic education.

Проблема формування особистості конкурентноздатного інженера-педагога є сьогодні найважливішою педагогічною проблемою, що потребує серйозного вивчення й вирішення. Її актуальність обумовлена потребою суспільства, що зростає у творчій особистості фахівця; фундаментальною грамотністю, що володіє фахівець, а також безупинно розвиваючої особистісної світоглядної якості; недостатньою теоретичною й практичною розробленістю системи формування конкурентноздатності майбутніх інженерів-педагогів у процесі професійної підготовки у вищому навчальному закладі. Хоча ця проблема й порушується вченими в публікаціях у соціально-економічній і педагогічній літературі, разом з тим, проблема формування конкурентноздатності у вищих інженерно-педагогічних навчальних закладах, ще досконало не досліджена.

Аналіз наукової літератури з проблем інженерно-педагогічної освіти показав, що багато років професійні освітні установи займалися підготовкою стандартних фахівців, у процесі їхнього навчання основна увага зверталася не на розкриття здібностей, а на засвоєння вже відпрацьованих методів і алгоритмів вирішення різних проблем. У результаті формувалися професіонали вузького профілю. Сьогодні у зв'язку зі зростаючою роллю свідомості й мислення самої людини, яка змушена самостійно робити вибір і приймати рішення, у центрі всієї системи освіти стає особистість, здатна до самореалізації й творчого діалогу [1].

Нова концепція в освіті має бути спрямована на формування особистості, здатної до конкурентної боротьби. Нова соціальна дійсність змушує бачити в іншій людині соціального партнера-суперника-конкурента. Таким чином, нова концепція освіти багато в чому використовує принципи філософії прагматизму. Щоб бути життєздатною, особистість повинна бути досить твердою й конкурентноздатною.

В своєму дослідженні «конкурентноздатність» ми розглядаємо як інтегральну характеристику особистості майбутнього інженера-педагога, що виявляється в сукупності особистісних і професійних якостей, а також у професійно спрямованих знаннях і уміннях, орієнтаціях, які визначають успішність професійної діяльності щодо її організації в умовах вимог і запитів роботодавців і ринку праці.

Дослідження вітчизняних педагогів і психологів довели, що орієнтація сучасної молоді на творчість у майбутній професійній діяльності очевидна [2;3]. Прояв

творчості в будь-якій діяльності стає соціальною потребою суспільства, що є умовою його ефективності й прогресу, потребує підвищення інтелектуального потенціалу кожного члена суспільства, максимального розвитку його творчих здібностей. Відповідно до цього, на наш погляд, з'являється необхідність неперервного розвитку особистості, змінюються пріоритети й відносне значення особистісних якостей. До пріоритетних належать такі якості, що характеризують особистість як творчу, здатну до інноваційного стилю мислення, готову до творчості, постійного пошуку нестандартних способів здійснення будь-якої діяльності.

Формування творчих професійно-особистісних якостей пов'язане з розкриттям потенційних можливостей і здібностей кожної людини [2]. Отже, формування творчого ставлення до різних видів професійної діяльності є необхідною ланкою ефективності формування конкурентноздатності студентів ВНЗ і важливою умовою професійного становлення особистості конкурентноздатного фахівця.

Сьогодні студенти-випускники особисто відповідають за забезпечення себе роботою, причому, з погляду ринку праці, «людина-працівник» – це товар, попит на який залежить від кон'юнктури і якості самого «товару». Ринок праці визначає, що головним стає не кількість знань, що, звичайно, важливо, а здатність вирішувати проблеми, уміти виявляти себе в непередбачених ситуаціях. Отже, для конкурентноздатності молоді на ринку праці необхідні інструментальні знання, практичні навички й прагматичне мислення.

Головним засобом підготовки конкурентноздатного фахівця у ВНЗ є соціально-економічна освіта (СЕО). Мета СЕО – формування економічної культури фахівця у ВНЗ як умови його успішної діяльності в особистісних і суспільних інтересах та створити передумови для досягнення успіху в подальші 10-15 років для успішного включення в ділове життя. Поняття «економічна культура» включає в себе такі компоненти [5]: економічна грамотність, формування системи уявлень про закони і механізми функціонування економіки; уміння працювати з економічною інформацією; володіння «економічною» мовою, економічним мисленням, «правилами» економічної поведінки; набуття рис характеру, що забезпечують грамотні «економічні вчинки»; наявність економічної інтуїції.

Згідно позиції І.Лернера [4], зміст освіти складається із чотирьох компонентів: знання про природу, суспільство, техніку, людину, мислення; уміння користуватися цими знаннями як способами діяльності; досвід творчої діяльності; досвід емоційно-ціннісного ставлення до світу, до людей, до себе. Щодо напрямку нашої роботи, то дані компоненти змісту освіти, їхній взаємозв'язок і взаємозумовленість можуть бути практичним виходом на формування конкурентноздатності студентів-випускників ВНЗ через процес професійної підготовки.

Найважливішим складником підготовки конкурентноздатного фахівця, на нашу думку, є також включення студентів в економічну (господарську, комерційну) діяльність. Дослідження також показали, що рівень уявлень про майбутню роботу набагато вищий у працюючих. Це говорить про те, що поєднання навчання з роботою – хороший спосіб оволодіння професією [5].

При організації процесу формування конкурентноздатності фахівців у вищих інженерно-педагогічних навчальних закладах ми звертаємо увагу на взаємозв'язок між якістю освіти й освітньою діяльністю вищої професійної освітньої установи.

Цілі освітньої системи сформульовані у формі якостей, які студенти повинні набути в міру засвоєння змісту освіти, причому умови позначення якостей указують тільки орієнтири й напрями навчання. Якщо якість освіти є основою освітньої діяльності у вищих інженерно-педагогічних навчальних закладах, а показником якості – конкурентноздатність інженера-педагога, то формування конкурентноздатності може бути покладене в основу всієї освітньої діяльності.

Література

1. Ангеловский А.А. Формирование конкурентоспособности студентов в процессе профессиональной подготовки в вузе: дис. ... канд. пед. наук . А.А. Ангеловский. – Магнитогорск, 2004. – 193 с.
2. Вишнякова Н.Ф. Креативная психопедагогика. Психология творческого обучения. – Минск, 1995. – 240с.
3. Клаудио де Моура, Кастро. От плановой к рыночной экономике: последствия для профобразования // Подготовка» кадров: па пути к рыночной экономике. – Женева, 1993. –С. 33-47.
4. Лернер И.Я. Дидактические основы методов обучения. – М. Педагогика, 1981.-184с.
5. Полякова А.А. Формирование деловых качеств личности. – Волгоград, 1998. – 19с.

ФІЗИЧНО-ОЗДОРОВЧА РОБОТА В ГРУПІ ПОДОВЖЕНОГО ДНЯ (ГПД)

Ключові слова / Keywords: група подовженого дня / extra curriculum afterclasses activities, фізично-оздоровча робота / physical health protecting activities.

Загальновідомо, що важливим критерієм оцінки діяльності як окремого вчителя, так і всього педагогічного колективу є не тільки показники навчальних успіхів, а й збереження здоров'я дітей. Несприятливе екологічне становище, зростання навантаження на молодших школярів призводить до збільшення кількості хворих учнів, тому проведення фізично-оздоровчої роботи в загальноосвітньому закладі набуває великого значення. Метою зазначеного вище виду роботи є організація активного відпочинку дітей, спрямованого на підвищення розумової та фізичної працездатності, віддалення й зниження відчуття втоми, укріплення здоров'я, вдосконалення фізичного розвитку [1; 2].

І. Бех, Л. Виготський, Г. Костюк, О. Леонт'єв, С. Рубінштейн та ін. вважають, що суттєвим елементом охорони психічного здоров'я молодших школярів є регламентація навчального навантаження, щоб час на їх виконання не перевищував у 2 класі – 45 хв., 3 класі – 1 год. 10 хв., 4 класі – 1 год. 30 хв. Першокласники домашніх завдань не отримують. Учні 2–4 класів не рекомендується задавати домашні завдання на вихідні і святкові дні [1; 2; 3].

Ми згодні із сучасними психологами і педагогами (О. Кононко, В. Котирло, С. Кулачківська, С. Ладивір, Л. Мельник, З. Плохій та ін.), що фізично-оздоровча робота в цілому спрямована на формування в дітей навичок здорового способу життя, позитивного ставлення до фізичної культури, формування правильної постави, виховання морально-вольових якостей. Важливою ланкою, що забезпечує розвиток навчальних і фізичних можливостей учнів, науково обґрунтований режим дня, здоров'язбережувальний підхід до навчання і виховання дітей, є група подовженого дня [3].

Організація фізично-оздоровчої роботи потребує продуманого, творчого підходу, особливо – якщо група різновікова. Нам імponує позиція І. Бека, Л. Виготського, С. Кулачківської, С. Ладивіра та ін., що вихователь має бути обізнаний зі станом здоров'я, рівнем фізичного розвитку кожного учня, і відповідно до цього регулювати навантаження. Для занять фізкультурою доцільнішим є поділ учнів на групи не за віком, а за станом здоров'я [1; 3].

Руховий режим ГПД складається із фізкультхвилинок (2–3хв) та фізкультпауз (10–15хв). Відомо, що такі нетривалі заняття сприяють підвищенню працездатності, знімають фізичне й емоційне напруження. До фізкультхвилинок і пауз включаються вправи для збереження зору, корекції плоскостопості, постави. Діти можуть виконувати вправи індивідуально або групами під керівництвом старших учнів. Можна виконувати вправи за малюнками або просто потанцювати під музику. Якщо в групі є

килимком, варто виконувати вправи лежачи, що є дуже корисним для розвантаження хребта [2]. Заняття з фізичної культури в групах продовженого дня мають певні відмінності від уроку фізичної культури. Якщо шкільний урок – це суцільна навчальна діяльність, то заняття в групі продовженого дня містить лише елементи навчального матеріалу, які застосовують і в рухливих іграх.

Загальновідомо, що в режимі групи продовженого дня 2–2,5 години щоденно присвячується заняттям на свіжому повітрі. Вони проводяться у трьох основних формах: спортивна година, прогулянка, суспільно корисна праця дітей на свіжому повітрі. Так, спортивну годину вихователь проводить щоденно на свіжому повітрі. Цей вид діяльності передбачає повільний біг, який чергується ходьбою, загально-розвивальні вправи з комплексу ранкової гімнастики, вправи чи комплекс рухів, які рекомендував учитель фізкультури для відпрацювання, вправи для розвитку витривалості, стрибки зі скакалкою по черзі на правій та лівій ногах, на двох ногах разом, естафети з елементами смуги перешкод, біг із прискоренням, рухливі ігри. Головною умовою цієї форми фізично-оздоровчої роботи є те, що всі діти мають бути включеними до активного руху [2; 3].

Прогулянка являє собою педагогічно організовану форму активного відпочинку дітей, метою якої є відновлення розумової працездатності, розширення світогляду дітей, розвиток пізнавальних інтересів, виховання моральних взаємовідносин, дисципліни в колективі. Цей вид фізично-оздоровчої роботи може проводитись у вигляді прогулянок-спостережень, прогулянок-практикумів, прогулянок із завданнями, екскурсій, творчих прогулянок, розваг на свіжому повітрі [2; 3].

Суспільно корисна праця передбачає прибирання пришкольньої території, копання клумби, прибирання снігу тощо. Організуючи працю молодших школярів, необхідно пам'ятати не тільки про її оздоровче значення, але й про моральний вплив на особистість дитини [2; 3].

Усе зазначене вище дозволяє нам стверджувати, що фізично-оздоровча робота відіграє значну роль у житті кожного вихованця ГПД, оскільки дозволяє вдало поєднувати дидактичну, здоров'язбережувальну і розвивальну функції процесу навчання.

Література

1. Бех І. Д. Проблеми фізичного виховання і розвитку школярів та забезпечення їхнього здоров'я / І. Д. Бех // Журнал Академії медичних наук України. – 2001. – Т. 7. – № 3. – С. 487–494.
2. Васьков Ю. В. Система фізичного виховання у групі подовженого дня в 1–4 класах : посібник / Юрій Вадимович Васьков. – Харків : Ранок, 2010. – 128 с.
3. Формування здорового способу життя молоді : проблеми і перспективи / [О. Яременко, О. Балакірева, О. Вакуленко та ін.] – К. : УІСД, 2000. – 207 с.

**ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ МІНІМУМ
В СИСТЕМІ ФОРМУВАННЯ
ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
ФАХІВЦІВ МОРСЬКОГО ФЛОТУ**

Ключеві слова: іншомовна комунікативна компетенція; лексика; термінологічний мінімум; англійська мова професійного спрямування.

Keywords: foreign language communicative competence; vocabulary; terminological minimum; English for Occupational Purposes.

В рамках вимог Манільських поправок до Кодексу з підготовки та дипломування моряків та несення вахти (ПДНВ/78// STCW/78) майбутні фахівці морської галузі повинні бути достатньо компетентні для вирішення своїх професійних завдань. Професійна компетентність є невід'ємною складовою загальної соціально-комунікативної компетенції, що регламентується нормативними документами систем галузевих стандартів вищої освіти [1]. Вищезазначені документи базуються на європейських документах, які виділяють вісім компетенцій, серед яких – іншомовна комунікативна компетенція, розвиток якої дає змогу майбутнім морякам виконувати свої професійні обов'язки та забезпечує ефективне міжособистісне спілкування у міжнародних, або так званих змішаних, екіпажах, де робочою мовою є англійська. Окрім іншомовної комунікативної компетенції слід відзначити необхідність формування перекладацької компетенції та професійної компетенції для цілісності соціально-комунікативної компетенції. Тож викладання дисципліни «Англійська мова за професійним спрямуванням» (що є еквівалентом ЕОР, англійська мова для професійних цілей) в морських начальних закладах має, передусім, забезпечити набуття професійно значущих вмінь та знань іншомовної компетенції та конкурентоспроможність українських моряків.

Значна роль під час навчання професійно-орієнтованої англійської мови курсантів та студентів морських ВНЗ відводиться вивченню лексики. Систематичне розширення та накопичення лексичного запасу дає перевагу майбутньому фахівцю під час працевлаштування та виконання своїх професійних обов'язків. Отже необхідність створення стандартних та уніфікованих термінологічних мінімумів диктується не лише нормативними документами України та Рекомендаціями Європейського Парламенту та Ради («Про основні компетенції для навчання протягом усього життя», 2006) [2], а й перше за все, ринком праці.

Професійна комунікація, розуміння та вивчення міжнародних конвенцій ІМО та оригінальної технічної літератури передбачає володіння термінологією своєї спеціальності, але розуміння цієї лексичної складової морської англійської ускладнюється питанням транспозиції професійних

одиниць лексики, оскільки комуніканти або учасники спілкування володіють різними національними мовами.

Вчені відзначають, що 90% нових слів складає спеціальна або професійна лексика. Кількість термінів, які використовуються в окремих галузях знань, перевищує кількість загальнонавчаних слів мови. Л. Гофман в своїй праці "Seven Roads to LSP" (субсферою якої є ЕОП) [3] серед семи напрямків вивчення мови для спеціальних цілей (мова професійного спрямування) виділяє саме термінологічну роботу з мовним матеріалом.

Слід відзначити, що поняття термін визначається достатньо широко. Так, Гринев С.В. кваліфікує термін як спеціальну лексику для найменування понять різних сфер знань [4]. Лейчик В.М. терміном називає лексичну одиницю певної мови для спеціальних цілей. Така одиниця позначає загальне – конкретне або абстрактне – поняття теорії певної спеціальної області знань чи діяльності [5,32]. Також термін – це слово або словосполучення, яке називає наукове або технічне поняття та визначає його [6,120]. Терміном може бути слово або стійке термінологічне словосполучення, іноді використовується в скороченій формі.

Термін неодмінно повинен чітко передавати визначуване поняття та бути стилістично нейтральним. До ознак терміна також відносяться знаковість, номінативність, професійне використання та системність. Термін має спеціалізований характер значення та має точне співвідношення з поняттям, яке воно номінує.

Термінологічна лексика являється значущою частиною всієї мовної системи науки, чи то спеціальна галузь знань або сфера людської діяльності. Для якісного засвоєння термінології, необхідно виявити, дослідити та упорядкувати спеціальну або професійну лексику. Для цього складаються термінологічні словники, збірники, стандарти та мінімуми.

Тож термінологічний мінімум для окремої спеціальності можна визначити як професійно-орієнтований мінімум лексичних одиниць, термінів, та деяких загальнонаукових понять, притаманних саме цієї сфері діяльності або професії.

До матеріалів для відбору одиниць термінологічного мінімуму висовуються такі вимоги як автентичність, професійна спрямованість, інформативність та актуальність матеріалу, або відповідність до нових винаходжень у даній сфері діяльності.

На думку російського дослідника Маркіної О.І. основним критерієм відбору одиниць термінології є частотність використання лексичних одиниць. Але необхідно приймати до уваги особливості мови спеціальності, місце поняття, яке виражається терміном, в цієї галузі, його комунікативну цінність та тематичну приналежність. Термін повинен бути систематичним, бо термінологія – це система слів та сполучень, до якої висуваються такі вимоги, як здатність відображати спільність термінуючого поняття з іншими, наявність термінуючих ознак та чітко визначена внутрішня структура, елементи якої взаємодіють згідно до правил системи [8]. Слід визначити ще такі вимоги до термінів, як: незалежність від контексту (відносна), однозначність або дефінітивність, емоційна нейтральність, логічність. Місце обраної лексичної одиниці в словотворчих співвідношеннях між термінами також має значення. Це пов'язано зі специфікою частини професійно-орієнтовної лексики, для вираження якої використовуються багатокомпонентні терміни.

Таким чином, для відбору лексичного матеріалу з метою укладання термінологічних мінімумів необхідно опиратися на такі позиції, як частотність використання, можливість подальшого використання та словотворча цінність. Оптимізація вивчення професійно-орієнтованої лексики зі спеціальності надає більші можливості для переробки інформації, активізує процес навчання в цілому та поліпшує умови для монологічного та діалогічного висловлювання, що в цілому позитивно впливає на рівень іншомовної комунікативної компетенції.

Література:

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання/ Наук. ред. укр. вид. доктор пед. наук, проф. С.Ю. Ніколаєва. – К.:Ленвіт, 2003. – 273с.
2. Рекомендація 2006/962/ЄС Європейського Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» від 18 грудня 2006 року. [Електронний ресурс] Верховна Рада України 1994-2015. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_975 (Дата звернення 20.05.2015)
3. Hoffman L. Seven Roads to LSP. Fachsprache. Berlin. 1986.
4. Гринев С. В. Введение в терминоведение. М.: Московский Лицей, 1993. – 204с.
5. Лейчик В.М. Терминоведение: предмет, методы, структура. Изд-е 2. М.: КомКнига, 2006. – 204с.
6. Митрофанова О.Д. Научный стиль речи: проблемы обучения. М.: «Русский язык», 1985. – 128с.
7. Маркина Е.И. Лингводидактические основы разработки лексических минимумов по русскому языку как иностранному. Автореф. дис. ... канд.пед.наук.10.00.02., М.,2011.
8. Лотте Д.С. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и термиозаимств. М., 1982. – 149с.
9. International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers, 1978 (Международная Конвенция о подготовке и дипломировании моряков и несении вахты (ПДМНВ). [Електронний ресурс] Copyright 2015 International Maritime Organization (IMO). – Режим доступу: www.imo.org/OurWork/HumanElement/TrainingCertification/Pages/STCW-Convention.aspx (Дата звернення 20.05.2015)

**РОЛЬ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИХ ЗАДАЧ В ФОРМИРОВАНИИ
НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНТОВ****Ключевые слова:** исследовательская культура, исследовательские задачи.**Key word:** research culture, research tasks.

На современном этапе, когда акцент переносится на формирование способности к активной деятельности, труду во всех его формах, в том числе к исследовательской деятельности, знания из основной и единственной цели образования превращаются в средство развития личности обучаемых.

На практике это осуществимо за счет включения в программу подготовки студентов широкого использования исследовательских задач и заданий. Это обусловлено тем, что:

а) дидактический статус задачи характеризует диалектическое единство цели и средства ее достижения: с одной стороны, задача – это форма предъявления содержания, с другой – способ активизации, управления и самоуправления, организации и самоорганизации, диагностики и самодиагностики и т.д. (Т.Е.Климова, Н.Ю. Посталюк, А.В.Усова и др.)

б) задача выступает ядром, цементирующим началом различных типов деятельности, она дает преподавателю возможности прогнозирования исследовательской деятельности обучающихся и, следовательно, эффективного управления процессом формирования научно- исследовательской культуры студентов. (З.М.Большакова, П.И.Пидкасистый, Н.Н.Туркибаева, Н.М. Яковлева и др.).

Под исследовательскими задачами и заданиями Н.М.Яковлева понимает: «... такие задачи, в ходе выполнения которых студенты, решая познавательные проблемы, используют известные им и осваивают новые методы и приемы педагогических исследований и в результате приходят к самостоятельным выводам, представляющим интерес для теории и практики воспитания» [1, с 26].

При решении исследовательских задач используют логический способ. Мы придерживаемся дидактической системы обучения учащихся решению исследовательских задач, предложенной А.В.Усовой [2].

Ею выделены следующие этапы целенаправленного формирования научных понятий: первичное знакомство с понятием (выделение существенных признаков), уточнение признаков понятия (установление соотношения между существующими и несуществующими), дифференцировка понятия (обособление понятия), установление связей и отношений введенного понятия с другими понятиями (создание системы понятий), применение понятия при решении задач различного творческого уровня. В основе такой умственной работы лежат личные склонности, интересы, обусловленные, в конечном счете, социальными потребностями.

А.В.Усова определяет классификацию задач относительно роли, которая принадлежит им в формировании понятий у учащихся: задачи на объяснение явления, предсказание, выделение общих черт и существенных различий конкретных явлений в количественном отношении, определение области применения и наблюдения явления, систематизация и классификация понятий, объяснение сущности приемов и способов деятельности, применяемых на практике. Основное назначение классификации – изучение различных сторон явлений природы, позволяющее понять их сущность, выделить причины возникновения и ожидаемые следствия происходящего[3].

Опираясь на данную классификацию, мы предложили следующую схему, отражающую постепенно усложняющиеся исследовательские задачи и задания, реализуемые в процессе формирования научно- исследовательской культуры студентов:

1) исполнительско-исследовательские (по алгоритму) – направлены на закрепление знаний; формирование умений, навыков осуществлять сравнительный анализ необходимых для решения проблемы информационных источников. Практическая значимость проявляется в узнавании, осмыслении, запоминании.

2) исследовательско-логические – алгоритм решения неизвестен, в решении данных задач доминируют логические процедуры анализа, сравнения, обобщения и т.д.

3) исследовательско-эвристические задачи – алгоритм решения неизвестен, в решении данных задач доминируют эвристические процедуры, связанные с выдвижением гипотез, поиском и использованием аналога или аналогий в рассуждении.

Задачи первого, второго уровней решаются в процессе изучения различных учебных дисциплин, в ходе научно-исследовательской работы по написанию дипломной работы. Постепенно усложняющиеся исследовательские задачи и задания являются основным условием формирования исследовательской культуры студентов.

Литература

1. Яковлева Н.М.. Теория и практика педагогического творчества. Челябинск: ЧГПИ, 1987..284с.
2. Усова А.В. Влияние системы самостоятельных работ на формирование у учащихся научных понятий. Автореф.дис. ...доктора пед.наук- Ленинград, 1970..174с
3. Усова А.В. Теория и методика обучения физике. СПб:Медуза,2002, 157с.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ В АКТИВИЗАЦИИ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ

Ключевые слова: исследовательская деятельность, интерактивные технологии обучения.

Key word: research Activities, Interactive learning technology.

Активизация исследовательской деятельности студентов невозможна без применения интерактивных технологий обучения, так как характерным признаком данных технологий является то, что они опираются не только на процессы восприятия, памяти, внимания, но, прежде всего, на творческое, продуктивное мышление, поведение, общение [1].

Н.А. Морева выделяет следующие организационно-педагогические условия учебного занятия в интерактивном режиме: постановку целей групповой или коллективной работы; постановку задач урока, построенных на непосредственном опыте или интересе присутствующих на занятии студентов; организацию учебного пространства, формирование подгрупп, знакомство студентов с правилами сотрудничества; выработку и оптимизацию системы оценок совместной учебной деятельности [2, с 58].

Для интерактивного обучения применяются такие формы обучения как проблемная лекция, семинар-дискуссия и методы – проблемные ситуации, методы логического мышления, параметрический анализ, деловая игра «Научная дискуссия», метод совместной деятельности в микрогруппах и др.

Проблемная лекция предполагает постановку проблемы, проблемной ситуации и их последующее разрешение. В ней моделируются противоречия реальной жизни. А.Ф.Аменд, А.А.Саламатов, А.А.Горчинская считают основой образования в современном информационном обществе – проблемный метод: «Систематически создавая проблемные ситуации, организуя деятельность учащихся по решению учебных проблем, преподаватель обеспечивает оптимальное сочетание самостоятельной, поисковой и репродуктивной учебной работы.» [3, с 77].

Таким образом, главная цель проблемной лекции – приобретение знаний студентами при их непосредственном участии. Постановка проблемы активизирует внимание и мыслительную деятельность студентов, вызывает интерес к изучаемому материалу.

Семинар-дискуссия предполагает коллективное обсуждение какой-либо проблемы с целью установления путей ее достоверного решения и проводится в форме диалогического общения его участников. Диалогическое общение определяется как «форма общения, основывающаяся на априорном внутреннем принятии друг друга как ценностей самих по себе и предполагающая ориентацию на индивидуаль-

ную неповторимость каждого из субъектов» [3, с 115]. Отношения между преподавателями и студентами приобретают субъект-субъектный характер, основываются на доверии, взаимном уважении, равноправии. Метод логического мышления – это метод активного творческого подхода к решению задачи, включает ряд этапов: 1) определение проблемы; 2) выявления условий их выполнения; 3) выбор оптимального способа решения; 4) принятия решения. [4].

Параметрический анализ, включает в себя два этапа — идентификацию параметров и творческий синтез. На первом этапе — этапе идентификации параметров – анализируются все показатели, определяющие проблему, оценивается их относительная значимость и выбираются важнейшие (первичные объекты). После того как круг первичных объектов определен, начинается изучение взаимосвязей между параметрами, характеризующими эти объекты. Решение, основанное на оценке параметров и их взаимосвязей, вырабатывается на втором этапе — этапе творческого синтеза.

В ходе *деловой игры* обучаемый должен выполнить действия аналогичные тем, которые могут иметь место в его профессиональной деятельности. Деловая игра позволяет трансформировать знания в умения и навыки, способствует формированию опыта и развитию личности ее участников.

Метод совместной деятельности в микрогруппах основывается на взаимном обучении при совместной работе студентов в малых группах. Основная идея метода совместной деятельности в микрогруппах проста: студенты объединяют свои интеллектуальные усилия и энергию для того, чтобы выполнять общее задание или достичь общей цели. Таким образом, интерактивное обучение реализует потребность человека в общении, формирует потребность оказывать поддержку другим людям, учит критически мыслить и решать сложные проблемы на основе анализа обстоятельств и соответствующей информации, позволяет осознать ценности других людей и усвоить определенные поведенческие функции. Итогом интерактивных занятий становятся не только внешние результаты, но и внутренние, пролонгированные во времени.

Литература

1. Морева Н.А. Технологии профессионального образования: учебное пособие для студентов высшего учебного заведений М.: Академия, 2005, 432с.
2. Смирнов А. Современные технологии обучения.-СПб.:ЛЭТИ,2003, 324с.
3. Хридина Н.Н. Понятийно-терминологический словарь: Управление образованием как социальной системой.- Екатеринбург: Уральское издательство,2003, 384с.
4. Смирнов С.Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности: Учебное пособие: М.: изд. Центр «Академия», 2001, 304с.

Чемоніна Л. В.

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри початкової освіти
(Бердянський державний педагогічний університет),
Україна

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ГРАМОТНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ
ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
(НА ПРИКЛАДІ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ
«МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ» В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ)»**

Ключові слова / Keywords: інтерактивні технології / interactive technologies, сучасні педагогічні технології / modern pedagogical technologies, метод «Мікрофон» / method «Microphone», метод «Прес» / method «Press».

У Концепції педагогічної освіти зазначено, що на сучасному етапі розвитку освітнього простору нашої держави постала необхідність посилення технологічного аспекту підготовки сучасного вчителя, суть якого полягає в засвоєнні студентами накопиченої сучасною дидактикою та лінгводидактикою палітри освітніх технологій, напрацьованих підходів до педагогічної взаємодії з учнями. Проте дослідження науковців засвідчують, що проблема технологічної грамотності і культури вчителя недостатньо розроблена в науці і практиці вітчизняної педагогічної освіти. Це призводить до того, що переважна більшість випускників ВНЗ не є вчителями-технологами, майстрами організації особистісно орієнтованого, демократичного і гуманістичного навчально-виховного процесу, носіями новаторських ідей.

Курс «Сучасні технології навчання освітньої галузі «Мови і літератури» в початковій школі» покликаний сприяти технологізації професійної підготовки вчителів 1–4 класів і передбачає лекційні і практичні заняття, завдання для самостійної та індивідуальної діяльності студентів.

Загальновідомо, що успішність і ефективність формування професійної компетентності майбутніх фахівців у галузі початкової освіти залежать від форм і методів організації навчального процесу у вищому навчальному закладі. Саме тому, на нашу думку, проведення лекційних і практичних занять доцільно здійснювати на основі сучасних технологій навчання, зокрема інтерактивних. Ми згодні із позицією науковців (З. Бакум, С. Караман, О. Караман, М. Пентилюк, О. Пометун, Л. Пироженко та ін.), таке навчання передбачає організацію колективного процесу навчального пізнання, заснованого на постійній активній взаємодії всіх студентів [1; 2; 3].

Використання інтерактивних технологій передбачає співнавчання, взаємо-навчання, колективне, групове, навчання у співпраці, де всі (викладач і майбутній учитель) виступають рівноправними суб'єктами. Необхідними умовами успішного запровадження такого навчання є чіткий план дій і конкретні завдання для майбутніх фахівців, співпраця між ними тощо [1; 2]. Отже, позитивні результати у формуванні

вмінь і навичок бакалаврів можуть бути досягнуті через взаємні зусилля учасників навчального процесу при розв'язанні проблем.

Наведемо кілька прикладів застосування інтерактивних технологій на практичних заняттях з навчальної дисципліни «Сучасні технології навчання освітньої галузі «Мови і літератури» в початковій школі». Так, ступінь засвоєння студентами матеріалу теоретичної частини практичного заняття № 1 (тема «Освітня галузь «Мови та літератури» як складова Державного стандарту початкової загальної освіти»), на нашу думку, доцільно перевірити за допомогою методичної стратегії «Мікрофон». Такий підхід допоможе з'ясувати рівень теоретичної підготовки всіх студентів групи [1; 2; 3].

Виконання завдань інших занять також передбачає застосування певних інтерактивних технологій. Наприклад, практична частина практичного заняття на тему «Педагогічні технології: суть, особливості, підходи до класифікації» може проводитись із застосуванням стратегії «Метод «Прес», як-от:

Схарактеризуйте особливості використання педагогічних технологій у процесі формування пізнавальної, комунікативної та читацької компетентностей учнів початкової школи.

Наші дослідження дозволяють стверджувати, що використання методу «Обери позицію» дозволяють з'ясувати розмаїття поглядів майбутніх учителів початкової школи на проблему, що вивчається, та усвідомлення ними можливості протилежних позицій щодо її вирішення. Так, готуючись до практичного заняття на тему «Технологія диференційованого навчання мови і читання учнів 1–4 класів», п'ятикурсники мають виконати завдання, а саме:

Опрацюйте посібник Н. П. Волкової «Педагогіка» та «Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах» (колектив авторів за ред. М. І. Пентилюк) і дайте відповідь на запитання «Чи виступає диференціація навчання необхідною умовою формування творчих здібностей молодших школярів на уроках мови і літературного читання. Обґрунтуйте свою позицію».

Отже, розглянуті стратегії вимагають чіткої покрокової реалізації з обов'язковим прогнозуванням результатів, сприятимуть формуванню в майбутніх учителів початкової школи професійних компетентностей. Упровадження інтерактивних форм і методів навчання у процес фахової підготовки майбутніх учителів є однією з умов забезпечення освітніх потреб.

ЛІТЕРАТУРА

1. Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / [кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк]. – К. : Ленвіт, 2004. – 400 с.
2. Пометун О. Сучасний урок : інтерактивні технології навчання , О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : А.С.К., 2005. – 192 с.
3. Чепіль М. М. Педагогічні технології : навч. посіб. / М. М. Чепіль, Н. З. Дудник. – К. : Академвидав, 2012. – 224 с.

ПОД- СЕКЦИЯ 6. Теория, практика и методы обучения.

Руденко Юлія Анатоліївна
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії і методики дошкільної освіти
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»,
м.Одеса

ЛІНГВОКРЕАТИВНИЙ АСПЕКТ УВИРАЗНЕННЯ МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ

Ключові слова / Key words: увиразнення мовлення /enrichment of speech, лінгвокреативна компетенція /Linguistics creative competence , монофон /, monophone, майбутні вихователі/ future teachers, лінгвокреативні здібності /, linguistic creative abilities.

Кінцевим результатом увиразнення мовлення майбутніх вихователів є сформованість професійно – мовленнєвої компетенції, а саме основних її компонентів: текстотворчої, народознавчої, лінгвокреативної, мовної, мовленнєвої, дискурсивної, художньо-мовленнєвої тощо.

Метою публікації є висвітлення основних концептуальних положень розвитку лінгвокреативної компетенції майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Лінгвокреативну компетенцію майбутніх вихователів визначаємо як сформованість лінгвокреативних здібностей; сформованість умінь і навичок роботи зі словом та уміння складати власні КЗПОТ.

На формуальному етапі експерименту майбутнім вихователям було запропоновано вправи на розвиток лінгвокреативних здібностей. Проілюструємо прикладами завдань.

Вправа 1 «Веселкові монофони».

Тип: умовно-комунікативна, репродуктивна. Мета: навчити майбутніх вихователів використовуючи метод синестезії складати власні тексти на задану букву. Інструкція: групу студентів розподіляють на творчі підгрупи (3-4 студенти). Команди мають скласти монофони, до всіх кольорів веселки. Монофон – це зв'язний текст, в якому всі слова починаються на однакову літеру. Мінімальна кількість монофонів – сім. Виграє та команда яка у встановлений термін (30 хвилин) складе найбільшу кількість монофонів до основних кольорів веселки. Наприклад.

Жовтий

Жовтий жваво журчатиме: «Живи життєрадісно! Журитися жалюгідно! Жалітися жахливо! Життя – живий жайвір, жагучий живопис, жовтогарячий жарт, жінка-жоржина...Живи жадібно – життя жде!»

Зелений

Зелений завжди задаватиме завдання: «Замріяно зазирни за зорі, звідти зачуєш загадкові звуки золотого зорепаду...Згадай забуде...Загадує – збудеться! Задумане реалізується! Згодом, зачарований, здивовано зрозумієш: здійснилося заповітне».

Помаранчевий

Помаранчевий приязно питатиме: «Посміхався по-справжньому? Передавав привіти? Помолився? Поборов печалі? Повір, переживемо проблеми! Полюби! Послухай пісні, почитай поезії! Почни прикрашати планету прекрасним!»

Вправа 2. Тип: умовно-комунікативна, продуктивна. Мета: сформувані у студентів уміння і навички креативної роботи зі словом. Інструкція: студенти розподіляються на творчі групи (2-3). За 20 хвилин студенти мають придумати до 7 імен (включаючи своє власне) зменшено – пестливі форми. Виграє та команда, учасники якої придумують найбільшу кількість варіантів.

Наприклад: Зоя – Зоечка, Зоюшка, Зайка, Зося, Зоренька; Дмитро – Дмитрик, Дімусячка, Митя, Дімчик, Мися, Митюнчик; Станіслав – Стасік, Стасінька, Стасічок; Ольга – Олюсечка, Олютка, Олютонька, Люся, Люсечка, Льоля, Олюня, Олюнечка, Олюнця, Льоля; Віталій – Таля, Вітя, Талик, Тасик, Вігальчик, Вігалько, Вітасьо, Вітько тощо.

Вправа 3. Тип: умовно-комунікативна, рецептивно-продуктивна. Мета вчити студентів придумувати асоціації до українських слів – концептів: небо, земля, віночок, калина, верба тощо. Інструкція: студенти розподіляються на підгрупи (2- 3). Виграє та команда яка за 20-25 хвилин добере найбільшу кількість епітетів.

Наприклад: Небо – велике, синє, просторе, обачне, сонячне, велике, синє;

Верба – гарна, наче красна дівчина; плачуча, тендітна, весняна, усміхнена, неповторна; Калина – символічна, багатюща, смачненька, вродлива, оберег тощо.

Перспективу подальших наукових розвідок убачаємо у висвітленні методики увиразнення мовлення майбутніх вихователів фразеологічними одиницями.

1. Руденко Ю.А. Навчальні тексти українських народних загадок в розвитку увиразнення мовлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів / Ю.А.Руденко // Zbiór raportów naukowych “Miedzynarodowa konferencja naukowa wymiany osiagniec naukowych” Warszawa: Wydawca: Sp. z. o.o. “Diamond trading tour” – 2014. P. 60-62
2. Руденко Ю.А. Культурно-значеннева фахова текстологія як чинник увиразнення мовлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів / Ю.А.Руденко // Zbiór raportów naukowych “Aktualne naukowe problemy. Rozpatrzenie, decyzja, praktyka” Warszawa: Wydawca: Sp. z. o.o. “Diamond trading tour” – 2014. P. 142-147
3. Руденко Ю.А. Текстосцентричний підхід до розвитку увиразнення мовлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів (на матеріалі текстів скоромовок) / Ю.А.Руденко // Zbiór raportów naukowych “Nauka dzis: teoria, metodologia, praktyka, problematyka” Warszawa: Wydawca: Sp. z. o.o. “Diamond trading tour” – 2014. P.87- 88

ПОД- СЕКЦИЯ 6. Теория, практика и методы обучения.

Руденко Юлія Анатоліївна

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії і методики дошкільної освіти
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»

Іванова Євгенія Василівна

магістрант факультету дошкільної та спеціальної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського»

МЕТОДИКА МУЗИЧНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ (НА МАТЕРІАЛІ КОНСТАТУВАЛЬНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ)

Ключові слова / Key words: музична діяльність/ musical activity, музичний розвиток/ musical development, музично-мовленнева діяльність / musical speech activity.

На констатувальному етапі експерименту було визначено рівні музичного розвитку дітей молодшого дошкільного віку. В експериментальній роботі брали участь ДНЗ № 33, № 23 м.Ізмаїл. Всього в експерименті взяли участь 50 дітей віком 2-4 років (25 дітей у контрольній групі та 25 дітей – у експериментальній). Під час добору дошкільних закладів для проведення експерименту враховувались: вікові особливості дошкільників, приблизно однакові умови навчання та мову спілкування.

Нами було визначено п'ять критеріїв музичного розвитку дітей молодшого дошкільного віку:

1. **критерій** – «*Сприйняття музики*» з показниками :- вміння емоційно відгукуватися на музику; – вміння слухати музику до кінця.
2. **критерій** – «*Співи*» з показниками: – вміння підспівувати дорослому; вміння емоційно відгукуватися на пісню.
3. **критерій** – «*Музично-ритмічні рухи*» з показниками: – вміння наслідувати рухи дорослого; – вміння виявляти активність у рухах.
4. **критерій** – «*Елементарне музикування з показниками*: – Із задоволенням бере участь у грі на музичних інструментах; Наслідує гру дорослого.
5. **5 критерій** – «*Музична творчість*» з показниками: вміння відображувати елементарні ігрові образи; вміння під музику.

Проілюструємо прикладами завдань до кожного критерію.

1 критерій – «*Сприйняття музики*»

1. Порівняння музичних звуків зі звуками навколишнього середовища, розрізнення висоти звука.

Гра «Чарівна торбинка» (I варіант)

Мета: виявити вміння дітей порівнювати музичні звуки за висотою і тембром звучання та зіставляти їх зі звуками навколишніми середовища.

Обладнання: невелика кольорова торбинка, музичні інструменти (барабан, бубон, металофон,дзвіночок, брязкальце).

Методика проведення гри:

Музичний керівник із чарівної торбинки дістає будь-який музичний інструмент, грає на ньому й запитує дитину: «Що нагадує цей музичний звук?»

Наприклад:

Барабан – грім чи спів пташок?

Бубон – шурхіт листя чи грім?

Металофон – дощик чи вітер?

Гра «Чарівна торбинка» (II варіант)

Мета: виявити вміння дітей зіставляти звуки музики зі звуками навколишнього середовища.

Обладнання: кольорова торбинка, іграшки-тварини (ведмедик, зайчик, лисичка, горобчик, півник).

Музичний репертуар: «Зайчик» муз. Ю. Рожавської;

«Ведмедик» муз. Я. Сидельникова;

«Півник», «Горобчик» муз. В. Герчик

Або за вибором музичного керівника

Методика проведення гри:

Музичний керівник звертає увагу дітей на «чарівну» торбинку, в якій заховалася якась тваринка, щоб дізнатися, хто сховався, треба послухати музику й відгадати. Дитина, яка впізнала, про кого або чия пісенька лунала, знаходить тваринку на дотик у торбинці. Про повторному виконанні мелодії музичний керівник спонукає дитину до підспівування та імітації, образних рухів, міміки, жестів героя.

3 критерій – «Музично-ритмічні рухи»

Гра «Лялька танцює і відпочиває»

Мета: виявити вміння дітей розрізнати музику за темпом (швидка чи повільна), динамікою (голосна чи тиха).

Обладнання: лялька – іграшка.

Музичний матеріал: «Колискова» муз. Я Степового;

«Гопак» муз. Я Степового

Методика проведення гри:

Дітям роздають іграшки – ляльки. Лунає музика. Якщо вона тиха, повільна, спокійна, лагідна – діти колишуть ляльку, а якщо швидка, гучна, весела, бадьора – діти танцюють з нею.

Вправа з дзвониками

(муз. З. Хорошко)

Мета: виявити навички дітей відображати в рухах динамічні зміни у музиці (гучно, тихо).

Обладнання: дзвоники за кількістю дітей.

Методика проведення вправи.

Діти стоять у колі обличчям до центру, в правій руці – дзвоник. Педагог пропанує дітям уважно послухати музику. На першу частину музики (тиха) – діти легко дзвонять у дзвоник у такт музики, на другу частину музики (голосна) – піднімають дзвоник високо над головою, гучно дзвонять.

4 критерій – «Елементарне музикування»

Гра «Що звучить?»

Мета: виявити вміння дітей розрізняти музичні іграшки – інструменти на слух за тембром звучання, знання їх назв (брязкальце, бубон, барабан, металофон, сопілка, дзвіночок).

Обладнання: музичні інструменти (барабан, бубон, металофон, сопілка, дзвіночок, брязкальце), ширма.

Методика проведення гри.

Музичний керівник за ширмою грає на музичному інструменті та запитує у дитини: «Який музичний інструмент звучить?», як що дитина не може відповісти, музичний керівник ще раз пропонує послухати. Якщо й цього разу дитина не може назвати інструмент, то музичний керівник пропонує знайти серед музичних інструментів, які розкладені за ширмою, той, який звучав.

5 критерій – «Музична творчість»

1. Сприймання та розрізнення в музиці різних настроїв .

Гра «Сонечко і дощик»

Мета: виявляти вміння дітей сприймати та розрізняти різний характер музики (весела, сумна).

Обладнання: картки із зображенням сонечка – «весела» музика і хмаринки – «сумна» музика.

Музичний репертуар: «Сонечко» муз. М. Раухверга;

«Прогулянка і дощик» муз. А.Філіпенка

Методика проведення гри:

Дітям роздають по дві картки із зображенням «сумної» хмаринки та «веселого» сонечка. Діти слухають музичний твір, визначають характер музики (веселий або сумний), піднімають картку, що відповідає характеру музики.

Ці показники слугували основою визначення рівнів розвитку музичних здібностей. Нами було виділено 3 рівні музичного розвитку дітей молодшого дошкільного віку. Дано їм характеристику.

		<i>Слуховий компонент</i>		
Високі	Порівняння музичних звуків зі звуками навколишнього середовища, розрізнення висоти звука.	Дитина емоційно реагує на музику, з бажанням, самостійно та правильно знаходить об'єкт відповідно до музичної мелодії або декілька прикладів звуків	Дитина емоційно реагує на звучання інструментів, швидко, самостійно та правильно називає іграшку – інструмент, яка звучить.	
	Розрізнення музичних іграшок – інструментів на слух за тембром звучання, знання їх назв. Сприймання та розрізнення в музиці різних настроїв. Розрізнення музики за темпом, динамікою.	Діти упізнають знайомі пісні, передають у співах мелодію, підспівують окремі склади і слова, закінчують музичні фрази, співають коротенькі співаночки, пісні.		
			<i>Творчий компонент</i>	
	Чистота співочих інтонацій			
		<i>Ритмічний компонент</i>		
Виконання музично – ритмічних рухів.	Діти вміють ритмічно виконувати образно-ігрові рухи (як звірятка весело стрибають, як пташка легко бігають тощо), танцювальні рухи (рівномірно плескають в долоньки, веселі ручки; рівномірно крокують, бігають, стрибають в характер музики (помірно, весело, бадьоро).			

Середній	Слуховий компонент	
	Порівняння музичних звуків зі звуками навколишнього середовища, розрізнення висоти звука, за темпом, динамікою та розрізнення в музиці різних настроїв. Розрізнення музичних іграшок-інструментів на слух за тембром звучання, знання їх назв.	Дитина реагує на музику, зіставляє звуки музики зі звуками навколишнього за додатковими запитаннями педагога, правильно виконує завдання після повторного прослуховування музики, має деякі сумніви під час відповіді, але після повторного прослуховування музики виконує завдання. Дитина реагує на звучання інструментів, називає іграшку – інструмент, яка звучить після розглядання інструментів або за певною допомогою педагога.
	Творчий компонент	
	Чистота співочих інтонацій	Діти упізнають знайомі пісні, частково передають у співах мелодію. підслівують окремі склади і слова.
Низький	Ритмічний компонент	
	Виконання музично – ритмічних рухів.	Діти вміють ритмічно виконувати образно-ігрові рухи (як звірятка весело стрибають, як пташка легко бігають тощо), частково виконують танцювальні рухи; не рівномірно крокують, бігають, стрибають не в характер музики.
	Слуховий компонент	
	Порівняння музичних звуків зі звуками навколишнього середовища, розрізнення висоти звука. Розрізнення музичних іграшок-інструментів на слух за тембром звучання, знання їх назв. Сприймання та розрізнення в музиці різних настроїв. Розрізнення музики за темпом, динамікою.	Не може зіставити музичні звуки і звуки навколишнього. Дитина не може впізнати серед іграшок – інструментів ту, яка звучить, не знає їх назв. Дитина не може визначити характер музики. Дитина не може розрізнити музику за темпом та динамікою, рухи невпевнені.
Низький	Творчий компонент	
	Чистота співочих інтонацій	Діти не упізнають знайомі пісні, не передають у співах мелодію.
	Ритмічний компонент	
Виконання музично – ритмічних рухів.	Діти не вміють ритмічно виконувати образно-ігрові рухи (як звірятка весело стрибають, як пташка легко бігати), не виконують танцювальні рухи; не крокують, не бігають, не стрибають в характер музики (помірно, весело, бадьоро).	

Відповідно до результатів виконання завдань було виділено 3 рівні: високий, середній, низький. Кількісну характеристику рівнів музичного розвитку дітей дошкільного віку подано в таблиці 2.1.

Як свідчать дані представлені в таблиці високого рівня музичного розвитку дітей досягли лише 8% дітей ЕГ, та 7% – дітей КГ. Середнього рівня музичного розвитку досягли 33,5% дітей ЕГ і 25,5 % дітей КГ. Низький рівень музичного розвитку дітей ЕГ 58,5% та КГ 67,5%.

Таблиця 2.1.1.

Рівні вмінь музичних здібностях дітей (констатувальний етап експерименту) у %

Рівні	Експериментальна група	Контрольна група
	%	%
Високий	8	7
Середній	33,5	25,5
Низький	58,5	67,5

Таблиця 2.1.2.

Показники динаміки слухового компоненту дітей (констатувальний етап експерименту) у %

Рівні	Експериментальна група	Контрольна група
	%	%
Високий	10	8,5
Середній	42	26
Низький	46	68,5

Таблиця 2.1.3.

Показники динаміки творчого компоненту дітей (констатувальний етап експерименту) у %

Рівні	Експериментальна група	Контрольна група
	%	%
Високий	7	5
Середній	25	22
Низький	68	72

Таблиця 2.1.4.

Показники динаміки ритмічного компоненту дітей (констатувальний етап експерименту) у %

Рівні	Експериментальна група	Контрольна група
	%	%
Високий	7	7,5
Середній	33,5	28,5
Низький	63,5	62

Отже, як бачимо із таблиці, найбільша кількість дітей показала низький рівень сформованості слухових навичок та емоційних вражень, а саме 46 % у експериментальній групі та 68,5 % контрольній групі. Дітей, які показали середній рівень виявилось 42 % – у експериментальній групі та 26 % – у контрольній групі. Високий рівень лише у 10 % у експериментальній групі та 8,5 % у контрольній групі.

Отже, як бачимо із таблиці, найбільша кількість дітей показала низький рівень сформованості співочих навичок та вмінь, а саме 68 % у експериментальній групі та 72 % контрольній групі. Дітей, які показали середній рівень виявилось 25 % – у експериментальній групі та 22 % – у контрольній групі. Високий рівень лише у 7 % у експериментальній групі та 5 % у контрольній групі.

Отже, як бачимо із таблиці, найбільша кількість дітей показала низький рівень сформованості музично – ритмічних рухів, а саме 63,5 % у експериментальній групі та 62 % контрольній групі. Дітей, які показали середній рівень виявилось 33,5 % – у експериментальній групі та 28,5 % – у контрольній групі. Високий рівень лише у 7 % у експериментальній групі та 7,5 % у контрольній групі.

Аналіз результатів констатувального етапу засвідчив недостатній рівень музичного розвитку дітей молодшого дошкільного віку. Більша частина молодших дошкільників знаходиться на середньому і низькому рівнях музичного розвитку, що вимагає такої організації музичних занять, при якій би активізувалося емоційне сприймання музичного матеріалу, інтерес та участь дітей у різних видах музичної діяльності.

Отже вважаємо актуальною розробку методики музичного розвитку дітей молодшого дошкільного віку в музичній діяльності

Руденко Юлія Анатоліївна

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри теорії і методики дошкільної освіти
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»

Косенко Аліса Сергіївна

магістрант факультету дошкільної та спеціальної освіти
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К.Д.Ушинського»

РОЗВИТОК ТЕАТРАЛЬНО-ІГРОВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В МУЗИЧНО-МОВЛЕННЄВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Ключові слова / Key words: художньо-мовленнева діяльність/ artistic speech activity, музично-мовленнева діяльність / musical speech activity, музично-мовленневої компетенція / musical speech competence, театралізована діяльність / theatricalized activity, театральньо-ігрова компетентність / theatrical playing competence, театралізація / theatricalization, ігри-драматизація / a game is dramatization.

Мовленнєвий розвиток дитини є однією з актуальних проблем лінгводидактики. Актуальність означеної проблеми зумовлена законами України „Про освіту”, „Про дошкільну освіту”, Базовим компонентом дошкільної освіти в Україні. Зазначимо, що проблема розвитку мовлення та його взаємозв'язок з театральньо-ігровою і музичністю дітей дошкільного віку не є новою. Вона досліджувалась за такими аспектами розвитку мовлення дітей: розповіді за картинками (Н. Виноградова, Н. Гавриш,), за текстом казок (Ю. Руденко, Л. Фесенко); діалогічне мовлення (Е. Матецька); в ігровій діяльності (В. Захарченко, Б.Кантаутене, Н. Савінова).

Музично-мовленнева діяльність є досить специфічною та включає: розвиток мовлення, слуху, артикуляційного апарату та дикції, спонукання до музичної обдарованості, творчої виразності дитини як особистості в цілому. За А.Богуш та Н.Гавриш музична діяльність, що здійснюється в дошкільному закладі розподіляється на такі різновиди : залучення дітей до мистецтва музики (слухання, заучування пісень, танців тощо) та різного роду музичні ігри, зміст яких залежить від художніх текстів (ігор – драматизацій, народних хороводів зі співами, дитячі оперні вистави за казками, розігрування українських народних пісень під музику). Другий вид діяльності є саме «музично-мовленневою діяльністю», тобто ця діяльність побудована на основі відтворення дітьми змісту знайомих художніх творів у супроводі музики, розігрування художніх образів.

Художньо-мовленнева діяльність, за А.Богуш є специфічним видом діяльності, пов'язаним із сприйманням, розумінням і відтворенням дітьми змісту художніх творів у різних видах ігор (музичних, театралізованих, словесних, дидактичних, іграх-драматизаціях і т.ін.) і театралізованих дійств. Музично-мовленнева діяльність – один із видів художньо-мовленневої діяльності, що пов'язаний з вербалізацією му-

зичних образів (у різних типах висловлювання), які сприймає чи відтворює дитина в різних способах музично-ритмічної активності. Формування музично-мовленнєвої компетенції здійснюється такими засобами, як: музично-дидактичні ігри, музичні заняття (комплексні, тематичні), музичні розваги, свята (святкові ранки, вечори) [3; 157]. При правильно організованому навчальному процесі, розвивальному середовищі і взаємодії батьків та вихователя результатом музично-мовленнєвої діяльності дітей є сформованість музично-мовленнєвої компетенції.

Під музично-мовленнєвої компетенцією розуміємо відповідний рівень музично-художнього й мовленнєвого розвитку дитини, її художньо-музичну навченість, обізнаність, багатство лексики музичної спрямованості, в якій відбивається єдність і глибина емоційно-чуттєвих, художньо-музичних образів; взаємозбагачення, увиразнення як музичних, так і мовленнєвих способів образотворення дітей [3; 155].

Музична компетенція за базовим компонентом вважається сформованою за таких умов: – дитина має уявлення про вокальну та інструментальну музику, основні музичні жанри (пісня, марш, танець); охоче слухає і оцінює музичні твори, переймається емоціями і почуттями; виразно співає дитячі пісні; володіє елементарною технікою виконання хороводів, танців, музичних ігор, рухів; відтворює на дитячих музичних інструментах прості ритмічні мелодії, має досвід індивідуального та колективного виконання твору; виявляє музикальність, уміння передавати настрій, емоції, почуття через музично-рухову і пісенну творчість, музикування; виявляє елементарні уміння музичної інтерпретації, варіювання, імпровізації; творчо співпрацює з дітьми і дорослими заради спільного успіху в музично-театралізованих розвагах і святах.

Дитина старшого дошкільного віку повинна вміти комплексно застосувати мовні і немовні засоби комунікації, для того щоб забезпечувати спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях, вміти орієнтуватися в ситуаціях спілкування, ініціювати спілкування, бути стриманою у спілкуванні.

Для визначення діяльності, що пов'язана з театром, у дошкільній педагогіці використовують кілька термінів: «театральна діяльність», «театралізована гра» (Л.Артемова), «театралізована діяльність» (А.М.Богуш), «тетральньо-ігрова діяльність» (О.Аматьєва), «театральньо-мовленнєва діяльність» (Н.Гавриш).

Театралізована діяльність – це, власне, гра в театр «для себе», підготовка та показ вистав «для глядачів». Функція театралізацій дуже об'ємна і полягає у засвоєнні культури мовлення, оволодінні літературною мовою та розвиткові художньо-мовленнєвих здібностей особистості [2; 220].

Театралізована діяльність створює умови, за яких дитина може передати власні емоції, відчуття та бажання, як у звичайній розмові, так і публічно, не соромлячись інших. Організація театралізованої діяльності передбачає формування в дітей певних уявлень про театр, театральну термінологію, тобто пізнавальний напрям спеціального навчання; створення сприятливих умов для ігрової діяльності, спонукання дітей до імпровізації, використання набутих знань у грі, тобто ігровий напрям та сценічний, у процесі якого відбувається формування театральних дій, елементів сценічної виразності.

Про значення театралізованої діяльності в житті дошкільників, різні підходи до класифікації та методичні аспекти йдеться у працях вчених (Л.Артемова, О.Аматьєва, А. Богуш, Л.Виготський, Н.Ветлугіна, Н.Водолага, Н.Гавриш, та ін.). Н.Гавриш виділяє наступні види театралізованої діяльності дошкільників за змістом

театралізованої діяльності: ігри за сюжетами літературних творів, ігри-драматизації, інсценування [2; 221].

Театралізація – це в першу чергу імпровізація, одухотворення предметів та звуків. Так як вона тісно пов'язана з іншими видами діяльності – співами, рухами під музику, слуханням і т.ін, необхідність систематизувати її в педагогічному процесі очевидна.

Театральньо-мовленнева діяльність — це вид художньо-мовленневої діяльності дітей, пов'язаний із відтворенням засобами театральнього мистецтва художніх образів, навіяних літературними творами, і складанням на цій основі власних сценаріїв та сюжетів [2; 49].

Театральньо – ігрова компетенція це наявність у дітей умінь і навичок самостійно розігрувати зміст знайомих художніх творів у театралізованих іграх, іграх – драматизаціях, іграх за сюжетами літературних творів, інсценувати твори в театральних виставах. Поєднання музичної і театралізованої діяльності сприятиме, на нашу думку, розвитку театральньо-ігрової компетенції старших дошкільників.

Отже, взаємозв'язок музичної й мовленневої діяльності виховує в дітей естетичні піднесені почуття, розвиває музичний і поетичний слух, стимулює образне мовлення дітей, активізує мовлення й художньо-мовленневу діяльність, сприяє розвиткові театральньо-ігрової компетенції.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у висвітленні сутності експериментальної методики розвитку театральньо-ігрової компетенції дітей старшого дошкільного віку в музично – мовленнєвій діяльності.

Список використаної літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Науковий керівник: за ред. А. М. Богуш; авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богінч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П. та ін. – К.: Видавництво МОН, 2012. – 26 с.
2. Богуш А. М. Методика організації художньо-мовленневої діяльності дітей у дошкільних навчальних закладах : [підручник для студентів вищих навчальних закладів факультетів дошкільної освіти] / Богуш А., Гавриш Н., Котик Т. – К. : Видавничий дім «Слово», 2006. – 304с.
3. Богуш А. М. Компетентнісний підхід до мовленневого розвитку дошкільників / Алла Михайлівна Богуш // У кн. Педагогічна і психологічна науки в Україні. – Том 2. Дидактика, методика, інформаційні технології. – К. : Педагогічна думка, 2007. – С.155-170.
4. Гавриш Н.В. Розвиток мовленневої творчості в дошкільному віці. – Донецьк: ТОВ «Лебідь», 2001. – 218с.
5. Медведь Н.М. Розвиток діалогічного мовлення засобами інсценізації.Х.: Вид. група «Основа», 2007. – 112с.
6. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ століття. – К. : Видавництво «Шкільний світ», 2001. – 16 с.
7. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Українське дошкілля» / О.І.Білан, Л.М.Возна, О.Л.Максименко та ін. – Тернопіль : Мандрівець, 2012. – 264 с.
8. Розвиток творчої особистості дошкільника / За загальною редакцією Грицюк Л.А. – Кам'янець-Подільський : ПП «Медобори-2006»,2008. – 352с.

Руденко Юлія Анатоліївна

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри теорії і методики дошкільної освіти
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»

Левченко Ірина Володимирівна

студентка факультету дошкільної та спеціальної освіти
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К.Д.Ушинського»

АДАПТАЦІЯ ЛІВОРУКИХ ДІТЕЙ ТРЕТЬОГО РОКУ ЖИТТЯ ДО УМОВ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

У контексті сучасної особистісно орієнтованої дошкільної освіти, в основі якої лежить принцип „дитиноцентризму” та педагогіки розуміння, особливої ваги набуває проблема визнання та прийняття ліворуких дітей, оскільки їм дуже важко адаптуватися та жити в праворукому світі. Саме від позиції вихователя залежить чи стане маленький „лівша” успішною людиною, або людиною з комплексом бар’єрів та фобій. На жаль, дуже часто вихователі здійснюють непоправні помилки в роботі з цією категорією дітей з причин повної необізнаності в цьому питанні [3].

Метою статті є розкриття сутності та змісту понять «ліворукість», «лівшість», «амбідекстр», «амбісіністр» та адаптація ліворуких дітей 3 року життя до умов дошкільного навчального закладу.

Ліворукість – переважне володіння лівою рукою – залежить не від хотіння дитини або її впертості, а від особливої організації діяльності мозку і своєрідності вищих психічних функцій [7].

Лівшество – прояв стійкої, постійної психофізіологічної характеристики, специфічного типу функціональної організації нервової системи людини, її головного мозку. З визначень зрозуміло, що «ліворукість» і «лівшество» не є синонімами, хоча часто в повсякденному житті ми називаємо лівшею ліворукого людини. Лівшество не обмежується тільки ліворукістю. Ліворукість визначає тільки провідну руку, тоді як лівшество – комплексна характеристика [8].

У дітей-лівшів своєрідне сприйняття світу, тому, керуючись своїм баченням світу, лівша вибудовує такі розумові конструкції, які вражають своєю незвичайністю і узагальненнями, далекими від загальноприйнятих.

Досліджували адаптаційні можливості Л.Виготський, О.Леонтьєв, С.Рубінштейн. Вказаний аспект опосередковано розглядався в галузі встановлення взаємозв’язку індивідуально-психологічних особливостей та функціональної асиметрії дорослих людей (С.Волошенко, В.Клейн, О.Лурія, В.Москвін, Є.Хомська, А.Чуприков та ін.), особливостей психологічної адаптації ліворуких дітей та соціально-психологічних факторів її ефективності (М.Безруких, Н. Брагіна, Т.Доброхотова, М.Князева, С.Максименко, А.Семенович, А.Чуприков), в той же час залишається поза межами наукового та емпіричного обґрунтування особистість ліворукої дитини з її адаптаційними можливостями.

Вчені М. Безруких, А. Чуприков стверджують про шкідливі наслідки при переучуванні ліворуких дітей. Дітей з провідною лівою рукою насильно перенавчали, не піклуючись про наслідки, тобто, був відсутній індивідуальний підхід до таких дітей, їх навчали й виховували не враховуючи особливостей їх мислення, яке значно відрізняється від мислення правшів.

Вчені Брагіна Н.Н., Доброхотова Т.Л. досліджували проблему функціональних асиметрій людини, лівшества, яке проявляється не тільки в ліворукості, але і в лівих асиметриях органів чуття. Особливу увагу приділяли особливостям психічної діяльності лівшів. Представили систематизований опис психопатологічної симптоматики вогнищевих уражень мозку таких дітей [6].

У лівшів слабкі адаптивні механізми і значна виснаженість нервової системи, всі навички вони отримують через емоції, через це у них часто бувають емоційні зриви, схильність до невротоподібних проявів. За рахунок поглинання великої кількості енергії йде виснаження основних структур головного мозку, послаблюється імунна система дитини. Слід враховувати, що шульзі важче переходити від оптимального режиму на більш швидкий режим роботи. Цей факт треба мати на увазі при навчанні дітей – шульг, дітей з прихованим лівшеством, а також дітей – амбідекстрів [9].

Амбідекстрія – здібність однаково володіти лівою та правою рукою, вона може бути генетично зумовленою або виробленою в результаті тренування. Людина, яка є амбідекстром, у змозі будь-яке завдання виконати як правою, так і лівою рукою.

Амбісіністрія – це стан, за якого людині однаково важко користуватися обома руками, він може виникнути у результаті важкої фізичної праці або важких травм обох рук [4].

Ліворуку діти значно відрізняються від праворуких і тому їх адаптація до умов дошкільного навчального закладу є складнішою та потребує великої відповідальності та усвідомленості цього від вихователів та батьків.

Можна узагальнено назвати цілий ряд емоційних особливостей, властивих шульзі: підвищена емоційна чутливість; ранимість; швидка стомлюваність, як наслідок цього – обмежена працездатність; високий рівень креативності; яскраво виражені здібності до оригінальної художньої творчості; дратівливість і образливість; схильність до різних страхів; низький рівень самоконтролю; знижений емоційний фон (переважання поганого настрою); конформність (схильність до пасивного сприйняття дійсності); совісність; боязкість; підвищений рівень тривожності; естетична вразливість [1].

У ліворуких немає чітких уявлень про простір, де права, а де ліва рука. У них від початку і довічно відсутня усталена просторово-часова система координат, що проявляється у феномені «дзеркальності». Найбільші складності в ліворуких дітей виникають при оволодінні навичками асиметричних видів діяльності: читання та письма, так як письмо здійснюється тільки однією рукою, а читають зліва направо.

Складність пристосування організму до нових умов і нової діяльності і висока ціна, яку платить організм дитини за досягнуті успіхи, визначають необхідність врахування всіх факторів, що сприяють адаптації дитини до дошкільної установи або, навпаки, уповільнюють її, заважають адекватно пристосуватися [2].

Уважаємо актуальною розробку методики покращення адаптації дітей третього року життя до умов дошкільного закладу. Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у висвітленні основних її аспектів.

Література

1. Безруких М. М. Леворукий ребенок в школе и дома / М.М. Безруких. – М.: Вентана-Граф, 2005. – 230 с.
2. Брагина Н.Н. Функциональная асимметрия человека / Н.Н. Брагина, Т.Л. Доброхотова. – М, 1988. - -240 с
3. Желанова В. Ліворукі діти: які вони? / В. Желанова // Гуманізація навчально-виховного процесу. – 2010. – Спецвипуск 4. – Част.1. – С.115-123.
4. Краткий психологический словарь / Л.А.Карпенко, А.В.Петровский, М.Г.Ярошевский. – М.: Политиздат, 1985. – 431 с.
5. Кузьмінський А.І. Педагогіка у запитаннях і відповідях / А.І. Кузьмінський, В.Л.Омелянко. – К.: Ювента, 2006. – 311 с.
6. Николаева Е. Леворукий ребенок: обучение и воспитание/ Е.Николаева // Школьный психолог. – 2008. – №5 (1-15 марта) – с. 21-32
7. Николаева Е.И. Леворукий ребенок: диагностика, обучение, коррекция / Е.И. Николаева. – Детство: Пресс, 2005. –128 с.
8. Пятница Т.В. Мой ребенок – левша. Диагностика и обучение леворуких детей / Т.В. Пятница.– Ростов-на-Дону: Феникс, 2008. – 320
9. Семенович А.В. Эти невероятные левши: Практическое пособие для психологов и родителей / А.В. Семенович.– М.: Генезис, 2005. – 250с.
10. Чуприков А. Если ребенок – левша от природы / А. Чуприков.- М.: 2000. – с.56

Вересоцька Н.І.Кандидат педагогічних наук, старший викладач
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди»**Крамаренко Сергій**Студент природничо-технологічного факультету
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ПРОСТОРОВОГО МИСЛЕННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ КРЕСЛЕННЯ

У статті розглянуто теоретичні засади розвитку просторового мислення на уроках креслення. Розкрита графічна діяльність учнів у процесі розв'язання задач на уявні просторові перетворення образів та предметів.

Ключові слова: креслення, просторове мислення, графічна діяльність.

Keywords: drawings, spatial thinking, graphic activity.

В умовах сучасного інформаційного суспільства все більш помітною стає інтелектуалізація переважної більшості видів трудової діяльності людини. Показником цього стає необхідність уявно передбачати перебіг технологічних процесів, обирати оптимальні варіанти кінцевих результатів виробничих процесів та багато іншого. Тому цілком закономірно, що кожний учасник виробничого процесу повинен постійно оперувати динамічними образами засобів і продуктів діяльності. Для цього в кожній людині повинно бути сформоване просторове мислення. Саме воно забезпечує свідоме засвоєння професійних виробничих знань, оперування різними знаковими моделями, які замінюють реальні виробничі об'єкти.

Працями багатьох психологів другої половини ХХ століття Л.С. Виготським, П.Я. Гальперіним, Ю.З. Гільбухом, Б.Г. Ананьєвим, О.І. Галкіною, В.П. Зінченко, О.М. Кабановою-Меллер [3], І.Я. Каплуновичем, Т.В. Кудрявцевим, О.М. Леонтєвим, Н.П. Зіньковою, Б.Ф. Ломовим [4], Н.О. Менчинською, Р.Я. Пономарьовим, І.С. Якиманською [6] було доведено, що просторове мислення – це специфічна якість людини, яка формується і розвивається у процесі графічної діяльності переважно на уроках креслення.

Сензитивний період розвитку просторового мислення припадає на середній шкільний вік, тому не дивно, що учням, які в цей період не навчилися здійснювати уявні просторові перетворення, надолужити згаяне у старшому віці досить проблематично. Це закономірно породжує надалі проблеми у процесі професійної підготовки, бо засвоєння ряду загальнотехнічних та спеціальних дисциплін потребує вільного оперування досить складними просторовими образами. Звичайно, що за таких умов говорити про відповідність графічної підготовки як учнів, так і майбутніх фахівців сучасним вимогам суспільства не доводиться [1; 4].

Існуюча система шкільної графічної підготовки спрямована на засвоєння певного комплексу базових знань та вмінь з виконання та читання креслень предметів. У той же час розвиток мислительних процесів у школярів, зокрема просторового

мислення, яке має велике значення навіть у повсякденному житті людини, не говорячи про професійну діяльність, здійснюється епізодично, безсистемно, тому не дає відчутного результату. Нажаль, серед учителів панує думка, що вивчення креслення автоматично забезпечує відповідний рівень просторового мислення учнів. Проте роботи багатьох науковців доводять, що тільки систематична, спеціально організована діяльність учнів, яка вимагає постійного напруження мислення, дає відчутний розвивальний ефект [4; 5].

Адже саме у графічній діяльності, як і багатьох інших сферах людської діяльності необхідним є уміння створювати в уяві образи об'єктів діяльності і оперувати ними, можливість довільно актуалізувати образи на основі заданої графічної інформації (у процесі розв'язування конкретної задачі), видозмінювати їх під впливом різних умов (навчальних чи виробничих) або за власною ініціативою, вільно перетворювати їх і на цій основі створювати нові образи, суттєво змінені порівняно з початковими. Мислити просторовими образами, створювати образи в уяві ще не здатний навіть найдосконаліший комп'ютер. Заздалегідь передбачити, уявити майбутній результат творчого процесу може тільки людина. І в цьому її найвагоміша перевага [4; 6].

Проаналізувавши думку вище згаданих педагогів, можна зазначити, що графічна діяльність учнів у процесі розв'язання задач на уявні просторові перетворення образів предметів сприяє загальному розвитку мислення і його творчої спрямованості, вдосконаленню уміння аналізувати вихідні дані з різних точок зору, переосмислювати їх у відповідності до умови задачі, створювати образи та маніпулювати ними, формує готовність до управління процесами і явищами, що не підлягають безпосередньому спостереженню [1; 2; 6].

Підтверджуючи думку, В.В. Васенка, що у розвитку просторової уяви та мислення учнів важливу роль відіграє спеціально організована графічна діяльність, до якої включаються графічні задачі з уявними просторовими перетвореннями створених в уяві образів предметів. Вона також зазначає, що характерним для таких задач є створення просторового образу предмета з подальшою його видозміною, що обумовлена умовою задачі з подальшим відображенням переробленого початкового образу на площині [2].

Таким чином, графічна діяльність у процесі вивчення креслення вимагає не тільки правильного «читання» заданого умовою (вихідного) зображення, але і його перетворення, тобто сприйняття зображення, утримання його в уяві і мислене видозмінення з урахуванням поставленої задачі. Ця видозміна припускає, з одного боку, адекватність (точність, повноту) сприйняття, а з іншого – відволікання від вихідного образу, його перетворення шляхом різних уявних перетворень (обертання, накладення, поєднання і т. п.). Такі дії забезпечується спеціальною діяльністю «уявлювання» [6].

Висновки. Графічна діяльність, як і будь-яка інша навчальна діяльність, насичена мислительними процесами, але вони мають свої особливості, зокрема – мислення проявляється вже у сприйманні наочної інформації, але сприймання різних видів наочності проходить по-різному, бо вони відрізняються різним співвідношенням наочних і понятійних елементів, поступовим підсиленням одних і послабленням інших: реальні об'єкти та наочні зображення, технічні креслення, технічні схеми, гра-

фіки й діаграми, знакові моделі.

Список використаних джерел:

1. Ботвинников А.Д. Исследование эффективности формирования графических знаний и умений у учащихся VII-IX классов : сб. науч. тр. / Под ред. А.Д. Ботвинникова. – М. : НИИ содержания и методов обуч. АПН СССР, 1976. – 44 с.
2. Васенко В.В. Дидактичні основи навчання графічної грамоти учнів початкової школи. Дис...канд. пед. наук: 13.00.02. – К., 2002. – 201 с.
3. Кабанова-Меллер Е.Н. О развитии логического мышления учащихся // Советская педагогика. – 1956. – №4. – 165 с.
4. Ломов Б.Ф. Особенности развития представлений о пространстве в процессе первоначального обучения черчению / Б.Ф. Ломов // Известия АПН РСФСР. – М., 1956. – Вып. 76. – С.60-61.
5. Сидоренко В.К. Креслення : підручник для учнів загальноосвітніх навчально-виховних закладів / В.К. Сидоренко. – К. : Школяр, 2003. – 239 с.
6. Якиманская И.С. Восприятие и понимание учащимися чертежа и условия задачи в процессе её решения / И.С.Якиманская // Применение знаний в учебной практике школьников. – М. : Изд-во АПН РСФСР, 1961. – 375 с.

РОЛЬ ГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

Ключові слова: освіта, професійна підготовка, креслення, графічні дисципліни, графічна інформація.

Key words: education, professional preparation, draft, graphic disciplines, graphic information.

В умовах сучасного розвитку суспільства великого значення набули графічні засоби передачі інформації: технічні креслення, схеми, рисунки, знакові моделі, криптограми тощо. Це означає, що в практичній діяльності людини, значно зросла питома вага мислительних операцій сприйняття різноманітної інформації, вираженої графічною мовою, її усвідомлення з уявним оперуванням. Підтвердженням цього є те, що у багатьох сферах виробництва працівники мають справу не з реальними об'єктами, а з їх заміниками у вигляді різних систем, панелей, які опосередковано, через системи графічних зображень відображають реальні процеси і явища. Тому технічний прогрес і рівень кваліфікації працівників різних галузей науки і виробництва тісно пов'язаний з високою графічною культурою знань креслення, оскільки сучасне виробництво і освіта вимагають змін не тільки характеру трудової діяльності, а й технічної підготовки, які пов'язані з умінням і навичками вільно читати та виконувати креслення.

Рационалізаторська та винахідницька діяльність пов'язана з розробкою високоефективного обладнання, технологічної оснастки, інструментів, засобів механізації і автоматизації, удосконалення технології виробництва. Вона здійснюється на базі конструкторських та технологічних знань і вмінь, що закладаються при вивченні графічних дисциплін. Тому кресленню належить роль загальноосвітнього предмета. Адже графічна інформація, порівняно із словесною, відрізняється більшою конкретністю, виразністю і лаконічністю.

Питанням формування графічної грамотності студентів у вищих навчальних закладах приділена значна увага в дослідженнях А. Верхоли, А. Золотарьова, В. Куровського, В. Левицького, Г. Левченка, Д. Тхоржевського, та інших учених. Обґрунтуванню змісту і методики навчання кресленню в різних типах навчальних закладів присвячені роботи багатьох авторів: О. Ботвиннікова, С. Дембінського, В. Сидоренка, Д. Тхоржевського[1; 2; 3; 4; 5; 6].

Креслення є засобом вираження технічної думки, засобом передачі інформації про об'єкт виробничої діяльності людини, воно пояснює конструкцію та роботу машин і механізмів, взаємозв'язок деталей у складальних одиницях. Під час виготовлення окремих деталей машин і механізмів робочі креслення відображають їх форму, характеристику цієї форми, містять відомості про матеріал, із якого виготовляються деталі. Тому рівень професійної підготовки кваліфікованого працівника значною мі-

рою залежить від уміння правильно виконувати та читати креслення[5].

На перший погляд графічні дисципліни мають сталі правила, незмінні постулати, знаючи які, залишається лише дотримуватися їх. Однак, аналізуючи наукову, методичну, історичну літературу, пов'язану з графікою, можна зробити висновок, що дана наука має свій бурхливий розвиток, який наслідує, а в останній час і передре прогресу майже у всіх галузях виробництва. Що стосується дотримання чинних графічних правил, треба обов'язково узгоджувати їх із конструкцією та технологією виготовлення будь-якого виробу. Останнє є певною перепорою для випускників багатьох вищих навчальних закладів[7].

Графічні дисципліни відіграють провідну роль у підготовці вчителя технологій. Такі курси, як «Машинознавство», «Основи виробництва», «Практикум з основ проєкційного креслення засобами ПК» та інші, важко увявити без певних знань з креслення. Графічна складова підготовки студентів спрямована на розв'язування просторових задач графічними методами, що у свою чергу пов'язано з політехнічною підготовкою. Названа орієнтація графічної складової дає змогу вирішувати вагомні задачі в навчанні кресленню (оволодіння високим рівнем графічних знань і вмінь, «бачення» реального просторового образу за кожною лінією та позначкою, взаємозв'язку між просторовим образом і реальним об'єктом та ін.). Процес графічної складової підготовки дає можливість глибше сприймати навколишні зміни, накопичувати і генерувати інформаційні ідеї шляхом наочного сприйняття та образного перетворення (моделювання).

Уміння зрозуміти надану графічну інформацію і використати її для здобуття нового знання має велике значення як для студента, так і для фахівця майбутньої професійної діяльності. Графічна підготовка багатокомпонентна за своєю структурою. Кожний компонент займає певне місце в цій структурі, а тому, щоб кожен із них виконував покладені на нього завдання, необхідно забезпечити міжпредметні зв'язки навчальних дисциплін, у змісті яких наявний графічний компонент.

Таким чином, можна узагальнити, що перед викладачами технологій стоїть проблема реалізувати завдання політехнічного навчання, що може бути вирішена лише за допомогою міжпредметних зв'язків, оскільки їх засвоєння спирається на загальність предметів природничого циклу, пов'язаних із загальними знаннями про природу; загальну методологію та методи пізнання (діалектичний, системно-структурний, фізико-хімічні, спостереження, експеримент, єдність мови наук про природу – мова термінів, символів, формул, єдність одиниць виміру); технологічним застосуванням знань у сучасному виробництві.

Необхідно підкреслити, що насичення програмового матеріалу політехнічними знаннями є важливим засобом навчання студентів графіці. Такий процес може відбуватися на основі взаємозв'язку графічних знань із виробництвом та навчальними практикумами, який надає політехнічним знанням дієвості, допомагає студентам оволодіти технікою та технологією виробництва; забезпечити свідоме ставлення до вивчення графічних дисциплін та процесів виробництва.

Література

1. Верхола А.П. Графическая подготовка учащихся в школе. - К.: Рад. школа, 1985. - 126 с.

2. Ботвинников А.Д. Научные основы формирования графических знаний, умений и навыков школьников / А.Д. Ботвинников, Б.Ф. Ломов. – М.: Педагогика, 1979. – 255 с.
3. Ботвинников А.Д. Об актуальных вопросах методики обучения черчению. Пособие для учителей / А.Д. Ботвинников М.: Просвещение, 1977. – 191с.
4. Дембинский С. Й. Методика преподавания черчения в средней школе. Учеб. пособие для студентов худож. – граф. Пед. ин-тов и отд-ний педучилищ. Изд. 4-е, перераб. и доп / С.Й. Дембинский, В.И. Кузьменко – М., «Просвещение», 1977.
5. Сидоренко В.К. Інтеграція трудового навчання і креслення як засіб розвитку технічних здібностей школярів (дидактичний аспект): автореф. дис. на здобуття наукового ступеня д – ра пед. наук: 13.00.01 / В.К. Сидоренко – К., 1995. – 54 с.
6. Тхоржевский Д.А. Методика трудового обучения и общетехнических дисциплин: Учеб. пособие для студентов пед. ин-тов по спец. № 2120 «Общетехн. дисциплины и труд» / А.С. Лында, Е.И.Бланк, А.Г.Дубов, и др.; Под ред. Д.А.Тхоржевского. – 2-е изд., дораб. и доп. – М.: Просвещение, 1982. – 286 с.
7. Чепок Р.В. автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук: 13.00.02 / Р.В. Чепок; – К., 2007. – 19 с

Герасимчук В.П.

Кандидат педагогічних наук, старший викладач
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

Глиб Сергій

студент природничо-технологічного факультету
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

Ключові слова: освіта, процес навчання, наочні засоби, технічні засоби навчання

Key words: education, process of studies, evident facilities, technical equipments of studies.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ ПРОЕКЦІЙНИХ КРЕСЛЕНЬ УЧНЯМИ 8 КЛАСІВ ЗАСОБАМИ НАОЧНОСТІ

Соціально-економічні зміни, які відбуваються в Україні, ставлять перед освітою нові завдання щодо відродження інтелектуального потенціалу народу, піднесення вітчизняної науки на світовий рівень. Одним із напрямів реалізації поставлених завдань є забезпечення розвитку освіти на базі нових концепцій.

Удосконалення процесу навчання і виховання учнів у середній загальноосвітній школі, впровадження принципів, і методів та форм наукової організації педагогічної праці - одне з найважливіших завдань педагогічної науки і практики в наш час. Актуальність цього завдання випливає з назрілої потреби підняти рівень навчальної і виховної роботи відповідно до дорослих вимог життя, рівня сучасного розвитку наукових знань, прогресу економіки і культури в нашій країні [1].

За останні роки в школах проведено велику роботу по вдосконаленню процесу навчання, активізації навчальної діяльності учнів. В результаті пошуків нових форм і методів навчання і творчого використання цінної спадщини видатних педагогів минулого багато вчителів досягли чималих успіхів у справі поліпшення навчального процесу. Проте успішність учнів і якість їх знань в деяких школах залишаються низькими. Це говорить про те, що в організації навчання є ще багато недоліків [2].

Перед загальноосвітньою школою як першочергова поставлена задача поліпшити якість знань. Для успішного її вирішення велике значення має раціональне методичне забезпечення всіх навчальних предметів. Сучасний урок, який повинен дати учням глибокі і міцні знання, не можна уявити без використання різноманітних засобів навчання і дидактичної техніки. Тому необхідно удосконалювати навчально-виховний процес на основі широкого використання наочних і сучасних технічних засобів навчання. Особливо великі можливості для застосування наочних і технічних засобів навчання відкриваються на уроках креслення.

Наочні засоби в сукупності з різними технічними засобами і носіями інформації до них (діафільми і діапозитиви, кінофільми, транспаранти) істотно впливають на організацію і проведення уроків креслення. Але всі технічні засоби і дидактичні

матеріали є лише знаряддями в руках вчителя, збільшуючи можливості його дії на учнів. Вони допомагають розвивати у дітей самостійність в засвоєні знань, підвищують ефективність навчання.

Ефективність технічних засобів залежить від їх якості (у тому числі зовнішнього вигляду, оформлення) і від методики їх застосування, тобто від того, наскільки ця методика активізує діяльність учня і вчителя в роботі з навчальними посібниками на уроці, забезпечує підвищення успішності школярів. Значним резервом підвищення ефективності уроку в результаті застосування дидактичних засобів є самостійні розробки вчителів: нові засоби і носії інформації для технічних засобів навчання, вдосконаленні методики застосування існуючих матеріалів [3].

У наш час дещо зростає кількість епі-, кадро- і графопроєкторів, різноманітних контролюючих і навчальних машин, які використовуються для покращення навчального процесу. У багатьох закладах освіти використовується сучасна комп'ютерна техніка. Однак все це вимагає значних матеріальних затрат, а ефективність застосування ТЗН підвищується, ще недостатньо. Причиною цього є, насамперед, відсутність методик використання інформаційних технологій навчання.

Думка про те, що наочні засоби і ТЗН спроможні удосконалити навчальний процес, не є новою [5]. Навчання завжди було пов'язане з наочністю і технічними засобами. Так, для здобуття знань послідовно використовувалися пам'ятні знаки, вузлики, зарубки, дощечки з клинописом і рисунками, рукописні сувої; потім - книги, креслення, проєкційний ліхтар; сьогодні - звуко-, відеозапис, навчальне кіно, навчальні машини, персональні комп'ютери.

Настає принципово новий етап розвитку і застосування нових засобів навчання, який вимагає кількісної і якісної зміни їх ролі в навчальному процесі. Однак проблема використання засобів наочності і ТЗН в навчальному процесі : загально-освітньої школи зазнає ряд технічних і педагогічних ускладнень. Вони пов'язані з економічними і матеріально-технічними умовами. Незважаючи на це, сучасні наукові досягнення, досвід кращих учителів довели, що застосування при унаочненні ТЗН сприяє удосконаленню навчально-виховного процесу, значному поліпшенню якості знань, умінь і навичок учнів [4].

У законі України «Про освіту» зазначено, що метою освіти в нашій державі є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності нашого суспільства. У зв'язку з цим завдання школи - це підвищення якості навчання і виховання [1]. Щоб досягти цього слід постійно удосконалювати зміст освіти, методи, прийоми, форми і засоби навчання. Серед них важливе місце належить наочним засобам і ТЗН. Технічні засоби навчання мають значну інформативність. Вони дозволяють проникнути в глибину явищ і процесів, що вивчаються, поліпшують унаочнення навчання, сприяють інтенсифікації навчально-виховного процесу, підсилюють емоційне сприймання навчального матеріалу.

Отже, широке використання і правильне застосування наочних засобів розширює і поглиблює уявлення учнів про досліджуване питання, скорочує час на викладення матеріалу. Однак, даючи наочності в навчанні велике значення, не можна за неї переоцінювати і недооцінювати інші принципи навчання. При перевантаженні уроку наочними засобами можна відвернути учнів від основної мети уроку, упустити загальні закономірності досліджуваних питань, не відокремити головного від друго-

рядного. У навчанні повинне бути забезпечене правильне співвідношення наочного і абстрактного, конкретного й узагальненого.

Література

1. Дембинский С.И., Кузьменко В.И. Методика преподавания черчения в средней школе: Пособие для студентов пед. ин-тов. - М.: Просвещение, 1977. - 335 с,
2. Державні стандарти базової і повної середньої освіти / Проект. Освітня галузь «Технологія» // Сільська школа України. – 2003.
3. Забронский В.В. Методика навчання креслення в школі. - К.: Рад. школа, 1976. - 167 с.
4. Кузьменко В.И., Косолапов М.А. Методика преподавания черчения: Пос. для учащихся пед. училищ / Под ред. В.И.Кузьменко. - М.: Просвещение, 1981. - 272 с, ил
5. Кабанова-Меллер Е.Н. Роль чертежа в применении геометрических теорем / Е.Н. Кабанова-Меллер // Известия АПН РСФСР– М., 1950. – Вып. 28. – С.14-26.

Герасимчук В.П.

Кандидат педагогічних наук, старший викладач
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

Сідловський Борис

студент природничо-технологічного факультету
ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

Ключові слова: освіта, процес навчання, проектно-технологічна діяльність, проект.

Key words: education, process of studies, project-technological activity, project.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОЕКТНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ

В останні десятиріччя в центрі уваги психолого-педагогічної науки знаходиться вивчення особливостей і можливостей людини, умов цілеспрямованої дії на розвиток її творчого потенціалу, створення повноцінного навчаючого й розвиваючого середовища. Саме на це спрямована освітня галузь «Технологія». Вона допомагає сформуванню в учнів життєво важливі основи технологічних знань і вмінь, залучити їх до різних видів практичної діяльності з урахуванням економічної, екологічної і підприємницької доцільності, соціального досвіду, а також покликана сформуванню в школярів досвід самостійної практичної діяльності, прагнення до самовизначення, самореалізації, забезпечити оволодіння політехнічними і загальнотрудовами знаннями і вміннями в галузі технології, економіки, організації й екології сучасного підприємства, формування уявлень про перспективи його розвитку; виховувати морально-трудова якість, загально-цінні мотиви вибору професії і працелюбність.

Найбільш ефективно ці завдання можуть бути вирішені шляхом використання в навчанні сучасних педагогічних і технологічних систем, які забезпечують цілісний розвиток особистості, становлення її творчого потенціалу. До таких необхідно віднести проектно-технологічну систему, що забезпечує одночасний розвиток, навчання і виховання учнів шляхом залучення їх в активну творчу діяльність, результатом якої є розвиток її творчого потенціалу.

Суть поняття «проектно-технологічна діяльність» пов'язана з такими науковими поняттями й категоріями, як «діяльність», «технологія», «проект», що мають різноплановий характер. Поняття «проектно-технологічна діяльність школярів» знаходить свій зміст на стику двох основоположних гуманітарних дисциплін – педагогічної й психологічної наук. Навчання проектно-технологічній діяльності передбачає врахування як основних закономірностей педагогічного процесу, так і її психологічного змісту[2].

Проблемі застосування проектно-технологічної діяльності на уроках трудового навчання присвячена незначна кількість наукових праць. Загальні основи проектування розглядаються у працях Т.О.Антонюка, В.С.Безрукової, В.І.Бондаря[1; 2; 3]. Окремі питання використання методу проектів на уроках трудового навчання відо-

бражено в дослідженнях О.М.Коберника, Г.А.Кондратюка, Н.В.Матяш, М.В.Ретівих, В.К.Сидоренка, В.Д.Симоненка[5; 6; 7; 8; 9].

Державний стандарт передбачає, що основою побудови оновленого змісту трудового навчання повинен стати проектно-технологічний підхід, який базується на гнучкій організації процесу навчання учнів, де пріоритет належить засобам активного навчання і сучасним педагогічним технологіям, та який дає можливість реалізувати варіативність у змісті трудової підготовки, тобто уникнути жорсткої регламентації наповнення змісту навчальної діяльності учнів [4].

Проектно-технологічна діяльність інтегрує всі види сучасної діяльності людини: від появи творчого задуму до реалізації готового продукту і націлена на досягнення єдиної мети освіти: забезпечення інтелектуального, фізичного і соціального розвитку школяра. На відміну від інших систем трудового навчання у структуру проектно-технологічної діяльності входять такі під структурні елементи, як моделювання, конструювання, економічні, екологічні та маркетингові розрахунки і лише така цілеспрямована діяльність суб'єкта і спеціальна методика вивчення об'єкта можуть дати потрібний результат у цілісному розвитку школяра.

Метою проектно-технологічної діяльності школярів є розвиток їх самостійної творчої активності. У результаті цієї діяльності створюється проект (продукт чи послуга), що розглядається нами як самостійно розроблений і виготовлений учнем від ідеї до її втілення, який володіє суб'єктивною чи об'єктивною новизною і має особистісну чи соціальну значимість, в результаті чого на кожному етапі створення виробу творча активна діяльність школярів вимагає від них використання набутих знань, умінь і навичок.

Завдання проектно-технологічної діяльності учнів на уроках трудового навчання основної загальноосвітньої школи полягають у наступному:

- організувати справжню дослідницьку, творчу, самостійну діяльність школярів;
- використовувати різноманітні методи і форми самостійної пізнавальної та практичної роботи;
- сприяти інтелектуальному розвитку учнів на уроках трудового навчання;
- встановити ділові контакти між учителями й учнями загальноосвітньої школи[6].

Організація проектно-технологічної діяльності дає змогу повніше забезпечити сучасні вимоги до розвитку особистості учня, врахувати його індивідуальні інтереси і здібності, засвоїти не тільки конкретні трудові дії, але й навчити у системі розв'язувати різноманітні конструкторсько-технологічні і технічні задачі.

Проектно-технологічна діяльність школярів сприяє оволодінню ними технологічними знаннями, формуванню культури праці, допомагає по-іншому дивитися на середовище проживання, раціональніше використовувати ресурси, примножувати природні скарби і людський потенціал, підвищує їх творчу активність. Її організації на уроках трудового навчання в 5-9 класах загальноосвітньої школи, дає змогу сформувати в учнів життєво важливі основи технологічних знань і вмінь, залучити їх до різних видів практичної діяльності з урахуванням економічної, екологічної і підприємницької доцільності, соціального досвіду, а також покликана забезпечити

оволодіння творчо-інтелектуальними та предметно-перетворювальними знаннями і вміннями, виховувати морально-трудові якості; сприяє розвитку творчого потенціалу учнів, їх професіоналізму й активної життєвої позиції, здатності зробити свій внесок у становлення підрастаючого покоління, а отже, в соціально-економічний розвиток сучасного технологічного суспільства.

Література

1. Антонюк Т.А. Социальное проектирование / Некоторые методологические аспекты. – Минск: Наука, 1987. – 264с.
2. Безрукава В.С. Проективная педагогика. – Екатеринбург: изд-во «Деловая книга», 1996. – 344 с.
3. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів. – К.: Вересень, 1996. – 129 с.
4. Державні стандарти базової і повної середньої освіти / Проект. Освітня галузь „Технологія” // Сільська школа України. – 2003. - №6. – С.34-36.
5. Коберник О.М. Теорія і методика психолого-педагогічного проектування виховного процесу в школі. – К.: Наук. світ, 2001. – 182с.
6. Коберник О.М., Ящук С.М. Методика організації проектно-технологічної діяльності учнів на уроках трудового навчання. – Умань, 2001. - 80 с.
7. Сидоренко В.К. Проектна методика як основа реалізації особистісно-орієнтованого навчання // Молодь і ринок. – 2004. - №1. – С. 19-24.
8. Сидоренко В.К. Проектно-технологічний підхід як основа оновлення змісту трудового навчання // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2004. - № 1. – С. 2-4.
9. Симоненко В.Д., Ретивых М.В., Матяш Н.В. Технологическое образование школьников. Теоретическо-методологические аспекты / Под ред. В.Д.Симоненко. – Брянск: Изд-во БГПУ, НМЦ "Технология", 1999. – 230с.

